

UIT

NORGES
ARKTISKE
UNIVERSITET

Institutt for lærerutdanning og pedagogikk

Samarbeid mellom barnehage og barneverntjeneste

En kvalitativ studie av pedagogiske leders oppfatninger av samarbeidet med barneverntjenesten

—

Elisabeth Iversen

Mastergradsoppgave i spesialpedagogikk

Desember 2015

Forord

Arbeidet med denne masteroppgaven har vært interessant og utfordrende. Det har vært en lærerik prosess. Jeg har opplevd at det å jobbe med de ulike delene av oppgaven har gitt ny kunnskap og innsikt, samt påvirket hverandre frem til et endelig resultat.

Jeg vil takke min veileder Sidsel Germeten for gode og konstruktive tilbakemeldinger. Du har med din erfaring og kunnskap vært til støtte, inspirasjon og motivert meg til å komme i mål med denne oppgaven.

Jeg ønsker å rette en stor takk til mine tre informanter som har tatt seg tid til å dele sine tanker og erfaringer med meg.

Jeg vil også takke venner og familie for god støtte, hjelp og oppmuntring.

Elisabeth Iversen

Hvam, desember 2015.

Innholdsfortegnelse

1.0	INNLEDNING	s. 6
1.1	Bakgrunn for valg av tema	s. 6
1.2	Presentasjon av problemstilling og forskerspørsmål	s. 12
1.3	Oppgavens teoretiske utgangspunkt	s. 14
1.4	Innholdet i masteroppgaven	s. 15
2.0	TEORIKAPITTEL	s. 17
2.1	Innledning	s. 17
2.1.1	Overordnet teoretisk perspektiv	s. 17
2.2	Barnehagens rolle, oppgaver og mandat	s. 20
2.2.1	Barnehagens generelle mandat	s. 20
2.2.2	Taushetsplikt	s. 21
2.2.3	Opplysningsplikt	s. 22
2.2.4	Oppsummering	s. 26
2.3	Barneverntjenestens rolle, oppgaver og mandat	s. 27
2.3.1	Lov om barnevern	s. 27
2.3.2	Barneverntjenestens taushetsplikt	s. 29
2.3.3	Oppsummering	s. 30
2.4	Samarbeid mellom barnehagen og barneverntjenesten	s. 31
2.4.1	Hva er samarbeid?	s. 31
2.4.2	Juridiske føringer for samarbeid	s. 32
2.4.3	Prinsippet om barnets beste	s. 33
2.4.4	Annen forskning om samarbeid mellom barnehage og barneverntjeneste	s. 34

2.4.5	Oppsummering	s. 39
3.0	METODEKAPITTEL	s. 41
3.1	Innledning	s. 41
3.2	Vitenskapsteoretisk posisjon og kvalitativ metode	s. 41
3.3	Kvalitativt forskningsintervju	s. 43
3.4	Utvalg av informanter og gjennomføring av intervjuene	s. 44
3.5	Kvalitet i forskningsarbeid	s. 46
3.6	Etikk	s. 48
3.7	Etterarbeid, analysene og den hermeneutiske fortolkningen	s. 49
4.0	EMPIRIPRESENTASJON OG ANALYSE AV FUNN	s. 50
4.1	Innledende spørsmål, utdanningsbakgrunn og erfaring	s. 51
4.2	Barnehagens mandat og pedagogiske lederes rolle	s. 51
4.2.1	Barnehagens rolle og mandat i samfunnet	s. 52
4.3	Meldeplikt, taushetsplikt og opplysningsplikt	s. 53
4.3.1	Meldeplikt	s. 53
4.3.2	Hvilke barn har vekket bekymring?	s. 55
4.3.3	Taushetsplikt	s. 57
4.3.4	Opplysningsplikt til barneverntjenesten	s. 57
4.3.5	Samarbeid med foreldre	s. 58
4.4	Barneverntjenesten sin rolle i samarbeidsprosessen med barnehagen	s. 60
4.4.1	Kjennskap til barneverntjenesten	s. 60

4.5	Hvilke momenter er viktige i en samarbeidsprosess mellom barnehagen og barneverntjenesten?	s. 61
4.5.1	Samarbeid med andre instanser versus samarbeid med barneverntjenesten	s. 61
4.5.2	Hva kan barnehagen gjøre for å sikre et godt samarbeid?	s. 63
4.5.3	Hva kan barneverntjenesten gjøre for å sikre et godt samarbeid?	s. 64
4.6	Oppsummering av undersøkelsen	s. 66
5.0	DRØFTING AV EMPIRI OG KONKLUSJON	s. 68
5.1	Barnehagens mandat og rolle i samarbeidsprosessen med barneverntjenesten	s. 68
5.2	Barnehagens taushetsplikt versus barneverntjenestens taushetsplikt	s. 71
5.3	Viktige momenter for et godt samarbeid	s. 73
5.4	Oppsummering og konklusjon	s. 76
	Referanser	s. 79
	VEDLEGG:	
1.	Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjekt og samtykkeerklæring	s. 84
2.	Godkjenning fra NSD	s. 87
3.	Intervjuguide	s. 89

1.0 INNLEDNING

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Temaet for denne masteroppgaven er samarbeid mellom barnehage og barneverntjeneste. Bakgrunnen for valg av tema er sammensatt og jeg vil her redegjøre for dette. Masterstudiet som denne oppgaven er en del av har særlig fokus på tilpasset opplæring og inkludering. Jeg ser det derfor som hensiktsmessig med en begrunnelse av hvorfor jeg har valgt samarbeid mellom barnehage og barneverntjeneste som tema, og hvorfor jeg anser temaet som relevant med tanke på tilpasset opplæring og inkludering.

I stortingsmelding nr. 41 om kvalitet i barnehagen (2008-2009) står det at hovedtiltakene for å sikre kvalitet i barnehagene er:

Å sikre likeverdig og høy kvalitet i alle barnehager, styrke barnehagen som læringsarena og la alle barn få delta aktivt i et inkluderende fellesskap. Barnehagen skal være et inkluderende tilbud til alle barn under 6 år. Et inkluderende fellesskap bygger på et mangfoldsperspektiv og et likeverdsperspektiv (Meld. St. 41 (2008-2009), kap. 1.5).

Hvidsten (2014) skriver i boken «Spesialpedagogikk i barnehagen» om tilpasset opplæring i barnehagen. Hun spør seg om et likeverdig og tilpasset tilbud i barnehagen er det samme som tilpasset opplæring i barnehagen. Hvidsten viser til Bachmann og Haug som skriver at tilpasset opplæring som begrep kan ses på som en overordnet føring som settes i relasjon til et likeverdig og inkluderende læringsmiljø (Hvidsten, 2014, s. 22).

Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (heretter kalt rammeplanen) vektlegger også tilpasset opplæring og likeverdig tilbud. I den står det at: «Barnehagen skal gi et individuelt tilpasset og likeverdig tilbud og bidra til en meningsfull oppvekst uansett funksjonsnivå, bosted, sosial, kulturell og etnisk bakgrunn» (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 21).

I NOU om rett til læring fra 2009 står det blant annet hva likeverdig opplæring omhandler: «Likeverdig opplæring handler om å gi alle like muligheter til opplæring uavhengig av evner og forutsetninger, alder, kjønn, hudfarge, sosial bakgrunn, seksuell orientering, religiøs eller etnisk tilhørighet, bosted, familiens utdanning eller hjemmets økonomi (NOU (2009:18).

Ut i fra dette tolker jeg det slik at temaet samarbeid mellom barnehage og barneverntjeneste knytter seg til inkludering og tilpasset opplæring i barnehagen. Dette med bakgrunn i fokuset på at barnehagen skal bygge på et inkluderende fellesskap, med fokus på mangfold og likeverd. Alle barnehagebarn skal i lys av dette sikres et tilpasset og likeverdig tilbud uansett bakgrunn og forutsetninger.

Hvidsten (2014) skriver om spesialpedagogikken som fagfelt og hvordan utviklingen på området har vært i løpet av de siste 40- 50 årene. Hun skriver at spesialpedagogikk som fagfelt er i kontinuerlig forandring. Fokuset har vært, og er fortsatt på å øke barnets basale funksjoner for læring. Forskjellen er at fagfeltets forståelse av nedsatt funksjon har dreid fra et individrettet fokus med segregerende institusjonstiltak til en samfunnsorientering med forebygging og inklusjonsrettede tiltaksordninger (Hvidsten, 2014, s. 18).

Befring og Tangen skriver at:

Spesialpedagogikkens overordnede mål er å fremme gode lærings-, utviklings-, og livsvilkår for barn, unge og voksne som av ulike grunner møter eller er i betydelig risiko for å møte funksjonshemmende vansker og barrierer i sin utvikling, læring og livsutfoldelse (Befring og Tangen, 2015, s. 17).

Det har altså vært en endring i forståelsen av spesialpedagogikken. Det har dreid fra et individrettet, til et mer systemrettet perspektiv. Innenfor temaet samarbeid mellom barnehage og barneverntjeneste er det Hvidsten skriver om samfunnsorientering med forebygging aktuelt. I tillegg er Befring og Tangens syn på spesialpedagogikkens overordnede mål relevant i forhold til temaet. Dette med tanke på det de skriver om mennesker som møter, eller er i betydelig risiko for å møte funksjonshemmende vansker og barrierer i sin utvikling, læring og livsutfoldelse. Claussen (2014, s. 63) understreker også hvorfor temaet samarbeid mellom barnehage og barneverntjeneste er relevant i forhold til spesialpedagogikken. Han skriver at arbeid med spesialpedagogiske problemstillinger alltid bør ses i relasjon til barns omsorgssituasjon. Problemer som framstår som spesialpedagogiske, kan være symptomer på eller konsekvenser av svikt i omsorgen. I andre tilfeller har lærings- og funksjonsvansker direkte eller indirekte implikasjoner for barns omsorgsbehov. Videre skriver han at arbeid med ADHD- problematikk illustrerer dette, men også mindre sammensatte problemer har innvirkning på og påvirkes av barns omsorgssituasjon. Han skriver at dette medfører at barnehagen i en del tilfeller også må ta stilling til om det er hensiktsmessig eller nødvendig å koble inn barneverntjenesten (Claussen, 2014, s. 63).

Forebygging, som nevnt i både rammeplanen og av Hvidsten, er et begrep jeg anser som aktuelt å sette fokus på. Her mener jeg det er relevant å trekke inn prinsippet om tidlig intervensjon. I St. meld. Nr. 16 om tidlig innsats for livslang læring står det blant annet at regjeringen ønsker å forbedre utdanningssystemets evne til å møte den enkeltes behov gjennom å tilrettelegge opplæringen på en god måte. Videre står det at tidlig innsats er en nøkkel i dette arbeidet, og at tidlig innsats både må forstås som innsats på et tidlig tidspunkt i barns liv. I tillegg må tidlig innsats forstås som inngripen når problemer oppstår eller avdekkes i for eksempel førskolealder (Meld. St. 16 (2007), kap. 1.3).

Hausstätter (2014, s. 41) skriver om tidlig innsats som systemisk strategi i barnehagen. Han skriver at tidlig innsats er at man ved å tilby hjelp tidlig i barnets liv lettere kan løse de utfordringene barnet vil møte i fremtiden, og at slik hjelp krever mindre ressurser nå enn man vil måtte regne med å bruke i fremtiden (Hausstätter, 2014, s. 41). Hausstätter skriver videre at barnehagen er for de fleste barn den første samfunnsinstitusjonen som de bruker mye tid innenfor. Barnehagens innhold, barns tidsbruk i barnehagen og barns alder gjør dermed barnehagen til et ideelt sted for å tilby tidlig hjelp (Hausstätter, 2014, s. 42). Hvidsten (2014) understreker også betydningen av tidlig innsats. Hun viser til ulik forskning som har vært gjort på området. Forskningen har vist at forebyggende tiltak lønner seg i et makroøkonomisk perspektiv, og at tidlig innsats i småbarnsalderen gir stor avkastning både for den enkelte og for samfunnet (Hvidsten, 2014, s. 24).

Nordhaug (2014, s. 86) vektlegger betydningen av at barn vokser opp med gode oppvekstvilkår. Han skriver at omsorg og sensitivt samspill bygger opp hjernen. Omsorgssvikt av alle slag hindrer ikke bare barn å nå sitt potensial, det gjør også at barn ikke utvikler evne til å regulere seg i forhold til kroppslige fenomener, søvn, atferd, følelser og syn på seg selv. Barnet må da finne andre måter å regulere seg på, for eksempel avhengighetstilstander, indre uro og angst, som fører til vansker i barnehage og skole, og senere i arbeidsliv og samliv (Nordhaug, 2014, s. 86). Nordhaug (2014, s. 86) skriver videre at omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep er noen av de største helseproblemene vi har. For barn som utsettes for dette, er det svært alvorlig dersom de ikke får den hjelp og beskyttelse de har behov for. I en del tilfeller vil barns reaksjoner på slike handlinger arte seg som atferdsvansker, reguleringsforstyrrelser, konsentrasjonsvansker eller andre spesifikke spesialpedagogiske vansker (Nordhaug, 2014, s. 79).

Ut i fra dette forstår jeg det slik at tidlig innsats er viktig av ulike årsaker. Dette gjelder for det første på individnivå, at barnet ikke vokser opp med omsorgssvikt og de påkjenningene og senvirkningene dette medfølger for hvert enkelt barn. På systemnivå gjelder dette samfunnsøkonomiske forhold. En annen faktor jeg ønsker å legge fokus på som viktig i forhold til temaet samarbeid mellom barnehage og barneverntjeneste er tidlig innsats, ikke bare som forebyggende i forhold til det enkelte barn, men også som forebyggende i forhold til familier. Det er også forebyggende arbeid hvis fagfolk kan komme tidlig inn i risikoutsatte familier, og få til oppfølging i form av for eksempel råd og veiledning, samt andre hjelpetiltak. Dette støttes også av Eriksen og Germeten (2012) som skriver om å redusere graden av reaktivt arbeid i forbindelse med tidlig innsats og forebygging. De skriver at reaktivt arbeid vil si å tilby hjelp først når problemet har oppstått. Videre skriver de at det er ønsket politikk fra myndighetenes side at barneverntjenesten i større grad jobber proaktivt ovenfor familier og tilbyr hjelp i en tidlig fase. De skriver at det handler om å kunne iverksette tiltak for utsatte barn og unge og deres familier slik at man kan unngå alvorlige problemer senere (Eriksen og Germeten, 2012, s. 55). Bratterud og Emilsen (2013) støtter dette og skriver at barnehagen blant annet skal ha en forebyggende funksjon. De skriver videre at de fleste forskere i dag er enige om at negative erfaringer som kommer tidlig og er vedvarende kan få alvorlige konsekvenser for barnets senere utvikling. Barnehagen har stor betydning i forebyggende arbeid og tidlig innsats for barn skriver de (Bratterud og Emilsen, 2013, s. 22). I veilederen «Til barnets beste», utgitt av Barne- og likestillingsdepartementet (2009), vises det til at utsatte barn som får hjelp på et tidlig tidspunkt, har bedre forutsetninger til å klare seg godt senere i livet. Her vises det til forskning av Clausen og Kristofersen (Barne- og likestillingsdepartementet, 2009, s. 9).

Clausen og Kristofersen (2008) har ledet en større norsk undersøkelse, og har fulgt et barnevernsutvalg med barn og unge som har vært klienter i barnevernet i perioden 1990 til 2005 og et tilfeldig trukket sammenligningsutvalg med hensyn til alder og kjønn. Denne undersøkelsen viser blant annet at tidligere barnevernsbarn kan bli tapere i utdanningsløpet og gå inn i voksenlivet med større sannsynlighet for arbeidsledighet (Clausen og Kristofersen, 2008, s. 56)

Bratterud og Emilsen (2013) skriver i boken «Dørstokkmila» om betydningen av samarbeid mellom barneverntjeneste og barnehage. De skriver at barnehageansatte har daglig kontakt med barn, og familier og har derfor, som nevnt ovenfor, en sentral rolle i forebyggende arbeid. Videre skriver de at barnehagen møter nesten alle barn i Norge, også de som utsettes

for vold, overgrep og alvorlig omsorgssvikt. Barnehagen har derfor en sentral posisjon både for å kunne oppdage at barn er utsatt for omsorgssvikt, og for å følge opp og støtte barna i etterkant. Bratterud og Emilsen (2013) skriver også at barnehagen er en betydningsfull arena for barna som barnevernet har fanget opp, når barnehagen er satt inn som tiltak for å støtte familien og barnet (Bratterud og Emilsen, 2013, s. 11). Hvidsten (2014) skriver også at med full barnehagedekning fra 2009 møter barnehageansatte blant annet et mangfold av barn med ulike funksjonsnedsettelse og særlige behov i sin hverdag. Uansett om barnets funksjonsnedsettelse utløser rett til spesialpedagogisk hjelp eller ikke, skal barnehagelærere og andre ansatte følge opp og legge til rette for barnet og barnegruppen ut fra lov- og rammeverk og forskningsbasert kunnskap (Hvidsten, 2014, s. 5).

Dette støttes også av veilederen «Til barnets beste» (Barne- og likestillingsdepartementet, 2009). Innledningsvis i denne veilederen står det at barnehageansatte er i en særstilling når det gjelder å kunne observere og få informasjon om barnas omsorgs- og livssituasjon. Dette på grunn av at de fleste barn går i barnehage før de begynner på skolen, og tilbringer dermed et stort antall hverdager i barnehagen (Barne- og likestillingsdepartementet, 2009, s. 9). Videre i veilederen vektlegges det at barnehagen har daglig og nær kontakt med barn og familier, mens barneverntjenesten har ansvar for, og mulighet til å iverksette nødvendige tiltak rettet mot utsatte barn. Det står også at barneverntjenesten og barnehagen må ha et godt samarbeid. Dette begrunnes blant annet med at utsatte barn skal få nødvendig hjelp og oppfølging i dagliglivet (Barne og likestillingsdepartementet, 2009, s. 9). I Rammeplan for barnehagers innhold og oppgaver står det at barnehagen og barnevernet er to av flere aktører som bidrar til å skape trygge oppvekstvilkår for små barn (Kunnskapsdepartementet, 2013, s. 61). Her vektlegges betydningen av samarbeidet mellom barnehage og barneverntjeneste.

Begrunnelsen for å få til et samarbeid er at utsatte barn skal få nødvendig hjelp og oppfølging. Et styrket samarbeid mellom disse instansene kan ut i fra det overnevnte være med på å sikre barn og foreldre bedre mulighet for hjelp i rett tid (Kunnskapsdepartementet, 2013, s. 61)..

Temaets aktualitet er i tillegg en av årsakene til at jeg valgte samarbeid mellom barnehage og barneverntjeneste som tema. Bunkholdt og Kvaran (2015) skriver at de fleste barn i Norge går i barnehage, og de viser til tall fra statistisk sentralbyrå som viser at ved utgangen av 2013 hadde 90 prosent av alle barn mellom ett og fem år barnehageplass. Barnehagen sto bak vel fem prosent av alle meldinger til barnevernet i løpet av 2013. Videre skriver de at hvis man ser isolert på aldersgruppen null til fem år så var over 12 prosent av meldingene til barnevernet fra barnehagen. De skriver også at under ti prosent av meldingene fra barnehagen

ble lagt bort, noe som tilsier at barnehagen- for barnevernet- er en viktig informasjonskilde om barns situasjon. I tillegg skriver de at barnehage som frivillig hjelpetiltak er det mest brukte hjelpetiltaket for barn under fem år (Bunkholdt og Kvaran, 2015, s. 222). Dette viser slik jeg tolker det at barnehagen er en viktig samarbeidspartner for barneverntjenesten.

Den lave meldingsprosenten fra barnehagens side, sett i lys av antall barn som går i barnehage, kan tyde på mulige samarbeidsbarrierer mellom disse instansene. I tillegg er andre føringer fra politisk hold relevant i forhold til betydningen for hvorfor dette er et aktuelt tema. Bunkholdt og Kvaran (2015, s. 16) skriver om barnevernet som en del av helse- og sosialpolitikken. De peker på at de siste 20 årene har vært preget av gjennomgripende helse- og sosialpolitiske reformer. Kommunene har fått større ansvar for helse- og sosialpolitikken, og det har blitt en klarere ansvarsfordeling mellom forvaltningsnivåene. Konsekvensene av dette er blant annet større samordning av tjenestene og økt samarbeid mellom yrkesgruppene tilknyttet sektoren. De skriver videre at betydningen av og behovet for tverrfaglig og tverretatlig helsefremmende, sosialfaglig og forebyggende arbeid har kommet klarere fram (Bunkholdt og Kvaran, 2015, s. 16). I 2014 kom tiltaksplanen «En god barndom varer livet ut». Arbeidet med planen er koordinert av Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet og skal gjennomføres frem til 2017 i samarbeid med Kunnskapsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet. Planen bygger på kunnskapsgrunnlaget fra tidligere arbeid på dette området, og innsatsen rettes blant annet mot: Forebyggende arbeid, det offentliges ansvar, rett hjelp til rett tid og tverrfaglig samarbeid (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2014, s. 11). Arbeidet med enkelte av tiltakene i planen er nå i gang, og jeg finner det relevant å vise til en pressemelding fra Regjeringen som ble sendt ut i november 2015 (Regjeringen, 2015). I den står det at Regjeringen oppnevner et offentlig utvalg som skal gjennomgå alvorlige saker der barn og ungdom har vært utsatt for vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt. Målet er å avdekke mulige svikt i det offentliges håndtering, for å forebygge slike saker i fremtiden. I pressemeldingen står det at barne-, likestillings- og inkluderingsminister Solveig Horne blant annet sier at:

Vold mot barn og ungdom er et stort samfunnsproblem, og en tragedie for de berørte. Vi trenger mer kunnskap for å forbedre systemene som skal forebygge og hjelpe. Dette er det første utvalget i sitt slag på barnevoldsfeltet. Jeg har forventninger om at arbeidet bidrar med ny kunnskap slik at vi kan forhindre at barn utsettes for vold og overgrep (Regjeringen, 2015).

Horne sier videre at det har vært mange alvorlige tilfeller der barn og ungdom har vært utsatt for grov vold, overgrep og alvorlig omsorgssvikt. Hun sier at spørsmålet er om det offentlige kunne forebygget og forhindre dette, og hvis det offentlige har sviktet er det viktig å vite hvorfor, slik at vi kan finne løsninger som forebygger slike saker i fremtiden. Utvalgets oppgave er å avdekke hvorvidt, i hvilken grad og på hvilken måte det har forekommet svikt i det offentlige tjenesteapparats håndtering av disse sakene (Regjeringen, 2015). Tiltaksplanen «En god barndom varer livet ut» kan, slik jeg ser det, tolkes som et viktig signal fra politisk hold om betydningen av å sikre god innsats mot de nevnte områdene. Det å undersøke temaet samarbeid mellom barnehage og barneverntjeneste anser jeg som særlig relevant i denne sammenhengen.

Temaet knytter seg også til det som står i NOU 2000:12 (side 55) står det at: «For å forstå hva som vanskeliggjør samarbeid mellom barneverntjenesten og andre, er det behov for mer kunnskap om hvordan barneverntjenesten oppleves av sine samarbeidspartnere» (NOU (2000:12)). Hensikten med å undersøke dette temaet er å finne ut hvilke momenter pedagogiske ledere anser som betydningsfulle i samarbeidet med barneverntjenesten, for og blant annet kunne finne ut hvilke momenter som kan hemme og fremme samarbeid mellom barneverntjeneste og barnehage. Med bakgrunn i innholdet presentert ovenfor, anser jeg samarbeid mellom barnehage og barneverntjeneste som et svært aktuelt tema å undersøke.

1.2 Presentasjon av problemstilling og forskerspørsmål

Med bakgrunn i temaet og temaets aktualitet har jeg formulert følgende problemstilling:
Hvilke oppfatninger har pedagogiske ledere i barnehagen om samarbeid med barneverntjenesten?

Jeg stiller altså spørsmålet ut fra barnehagens perspektiv i denne oppgaven. Problemstillingen har jeg konkretisert som forskerspørsmål:

- Hva oppfatter pedagogiske ledere som viktige momenter i en samarbeidsprosess med barneverntjenesten?
- Hvilke oppfatninger har de pedagogiske lederne vedrørende begrepene meldeplikt, taushetsplikt og opplysningsplikt?
- Hvordan oppfatter de pedagogiske lederne sin egen rolle i denne samarbeidsprosessen?

- Hvordan oppfatter de pedagogiske lederne barneverntjenesten sin rolle i denne samarbeidsprosessen?

Jeg vil nå komme med noen sentrale begrepsavklaringer, og avgrensninger i forhold til problemstillingen, og forskerspørsmålene. I teorikapittelet blir disse begrepene redegjort og diskutert mer utfyllende.

Pedagogiske ledere er en del av barnehagens ledelse. Sammen med styrer har pedagogisk leder et særlig ansvar for planlegging, gjennomføring, vurdering og utvikling av barnehagens innhold og oppgaver (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 10). Det er lovfestet i barnehageloven § 18 at det fortrinnsvis er barnehagelærere som arbeider som pedagogiske ledere i barnehager (Barnehageloven, 2005, § 18). Pedagogisk leder har ansvar for planlegging, dokumentasjon og vurdering av arbeidet i barnegruppen han/ hun har ansvar for (Kunnskapsdepartementet, 2011 s. 53).

Samarbeid mellom barnehage og barneverntjenesten er også vektlagt i rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver. Der står det at kommunen har ansvar for at de ulike tjenestene for barnefamilie er godt koordinert. Videre vektlegges det at for at barn og foreldre skal få et mest mulig helhetlig tilbud til beste for barns oppvekst og utdanning kreves det samarbeid (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 44). Bunkholdt og Kvaran (2015, s. 219) skriver om ulike former for samarbeid. De skriver at tverrfaglig samarbeid kjennetegnes ved at flere profesjoner samarbeider om en felles oppgave, og de tar i bruk hverandres kunnskap og ferdigheter, for eksempel når en saksbehandler i barnevernet samarbeider med en lærer (Bunkholdt og Kvaran, 2015, s. 219).

Barneverntjenesten er begrepet jeg benytter i denne masteroppgaven. Jeg viser da til den kommunale barneverntjenesten og ansvaret og oppgavene til barneverntjenesten er regulert i barnevernloven. Barnevernloven § 2-1 omhandler barneverntjenestens oppgaver og ansvar (Barnevernloven, 1992, § 2-1).

Meldeplikt, taushetsplikt og opplysningsplikt er tre plikter som er relevant i denne oppgaven, både for de barnehageansatte og for ansatte i barneverntjenesten. Barnehageansatte sin *taushetsplikt* er regulert i barnehageloven § 20, som henviser til Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (heretter forvaltningsloven) § 13. I forvaltningsloven § 13, første ledd, slås det fast at enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, plikter å hindre at andre får adgang til eller kjennskap til det han i forbindelse med tjenesten eller arbeidet får

vite om noens personlige forhold (Forvaltningsloven, 1967, § 13). Ansatte i barneverntjenesten sin taushetsplikt er regulert i barnevernlovens § 6-7. Der står det at ansatte i barneverntjenesten også har taushetsplikt etter forvaltningsloven §§ 13 til 13 e. I tillegg har ansatte i barneverntjenesten en utvidet taushetsplikt som reguleres i barnevernloven § 6-7, annet ledd, og som utdyper at taushetsplikten også gjelder forhold som ikke er nevnt i forvaltningsloven § 13 (Barnevernloven, 1992, § 6-7).

Barnehageloven § 22 pålegger alle barnehageansatte *opplysningsplikt* uten hinder av taushetsplikt, når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt (Barnehageloven, 2005, § 22). Bestemmelsen viser til opplysningsplikt ved pålegg fra barneverntjenesten, og opplysningsplikt ved eget initiativ. Plikten til å gi opplysninger ved eget initiativ kalles også *meldeplikt* (Eriksen og Germeten, 2013, s. 92).

Med tanke på avgrensninger jeg har foretatt anser jeg det som relevant å nevne ulike former for tverrfaglig samarbeid. Det finnes mange ulike modeller og metoder for tverrfaglig samarbeid. Jeg har kun nevnt dette kort, men det kommer ikke til å bli vektlagt i oppgaven på grunn av oppgavens omfang. Det samme gjelder kommunikasjon i samarbeid og ledelsens betydning i denne sammenheng. Jeg har heller ikke tatt med teori om omsorgssvikt, for eksempel ulike former for omsorgssvikt, foreldrefunksjoner og tegn på omsorgssvikt. Dette er også utelatt med bakgrunn i oppgavens omfang og avgrensning i forhold til problemstillingen.

1.3 Oppgavens teoretiske utgangspunkt

I denne delen skal jeg redegjøre for mitt teoretiske utgangspunkt for å undersøke samarbeidet mellom barnehage og barneverntjeneste. Jeg skal presentere hvilket vitenskapsteoretisk utgangspunkt jeg har, og hvilket overordnet teoretisk perspektiv jeg velger for oppgaven.

Jeg skal benytte kvalitativ forskning, med intervju som metode i min studie. Jeg gjennomfører en fenomenologisk undersøkelse med bruk av hermeneutisk fortolkning. Dette med bakgrunn i at jeg har et profesjonsperspektiv og ønsker å finne ut hvordan pedagogiske ledere i barnehage oppfatter fenomenet *samarbeid med barneverntjenesten*. Dette kommer jeg nærmere tilbake til i metodekapittelet. Jeg tar utgangspunkt i sosial konstruktivismen, med systemteori som mitt overordnede teoretiske perspektiv for oppgaven. Dette redegjør jeg mer utfyllende for i teorikapittelets innledende kapittel.

1.4 Innholdet i masteroppgaven

I innledningen blir oppgavens tema, problemstilling og forskerspørsmål presentert. Jeg begrunner valg av tema, og foretar noen begrepsavklaringer og avgrensinger. Jeg presenterer også oppgavens vitenskapsteoretiske utgangspunkt, samt oppgavens oppbygging.

I teoridelen redegjør og diskuterer jeg først mitt overordnede teoretiske perspektiv på oppgaven. Jeg fokuserer på systemteori, og presenterer kort Bronfenbrenners utviklingsøkologiske teori, samt teori om systemrettet arbeid.

I det første underkapittelet i teoridelen vil barnehagens rolle, oppgaver og mandat bli diskutert og redegjort for. Det jeg velger å legge fokus på i denne delen har begrunnelse i problemstillingen og oppgavens tema. Først kommer det en redegjørelse for barnehagens samfunnsmandat, med særlig fokus på ansvaret i forhold til barn som vekker bekymring. Deretter redegjør og diskuterer jeg barnehagens ansvar for å samarbeide med barneverntjenesten. Videre vil jeg presentere og diskutere opplysningsplikt og meldeplikt. I denne sammenheng er det også aktuelt å se på barnehageansattes taushetsplikt. Jeg redegjør og diskuterer barnehagens lovgrunnlag for samarbeid, i forhold til samarbeid på generelt og spesielt grunnlag. Avslutningsvis ønsker jeg å oppsummere underkapittelets innhold og presentere det jeg ønsker å trekke fram som viktig å spørre informantene om.

I det andre underkapittelet skal jeg redegjøre for og diskutere barneverntjenestens rolle, oppgaver og mandat. Jeg vil først komme med en redegjørelse for barneverntjenestens formål og oppgave. I tillegg ønsker jeg å poengtere barneverntjenesten generelle og spesielle ansvarsoppgaver. Barnevernansattes taushetsplikt, og plikt til å gi tilbakemeldinger vil også bli redegjort for. Jeg vil også redegjøre for barneverntjenestens saksgang med fokus på hva som skjer fra de mottar en melding. Avslutningsvis kommer jeg med en oppsummering. I tillegg presenterer jeg hovedpunktene i det jeg ønsker å spørre informantene om knyttet til barneverntjenestens oppgave, roller og ansvar.

I det tredje underkapittelet skal jeg redegjøre for og diskutere hva samarbeid er, med fokus på samarbeid mellom barnehagen og barneverntjenesten. Med bakgrunn i relevant lovverk diskuterer jeg hvordan samarbeidet skal foregå, samt at betydningen av samarbeidet blir poengtert. Jeg finner det relevant å presentere prinsippet om barnets beste og mildeste inngreps prinsipp. Jeg presenterer også forskning gjennomført av Baklien (2009) Backe-Hansen (2009) og Bratterud og Emilsen (2011 og 2013). Jeg vil også presentere og diskutere

ulike teoretikers forståelser av tverrfaglig samarbeid. Avslutningsvis oppsummerer jeg innholdet i dette underkapittelet, samt kommer med en presentasjon av hva jeg ønsker å spørre informantene om knyttet til samarbeid mellom barnehage og barneverntjeneste.

Metodekapittelet begynner med en kort innledning, deretter en presentasjon og begrunnelse av hvorfor jeg har valgt en kvalitativ metode, og min vitenskapsteoretiske posisjon. Deretter skriver jeg om det kvalitative forskningsintervjuet, utvalg av informanter og gjennomføring av intervjuene. Jeg skriver også om kvalitet i forskningsarbeid, etikk og analysearbeidet jeg gjorde etter intervjuene.

I kapittel fire presenterer, oppsummerer og analyserer jeg funnene fra intervjuene. De fire ulike forskerspørsmålene danner utgangspunktet for kategorisering og hvordan jeg velger å presentere funnene.

Kapittel fem er drøftingsdelen av denne masteroppgaven. I dette kapittelet knytter jeg mine funn opp mot teorien jeg har presentert i teorikapittelet. I tillegg kommer jeg med en oppsummering og en konklusjon på oppgaven i dette kapittelet.

2.0 TEORIKAPITTEL

2.1 Innledning

Problemstillingen for denne oppgaven er:

Hvilke oppfatninger har pedagogiske ledere om samarbeidet med barneverntjenesten?

Dette kapittelet inneholder et overordnet teoretisk perspektiv, som skal danne grunnlaget for den videre undersøkelsen av temaet for masteroppgaven. Teorikapittelet starter med teori om systemrettet arbeid, og deles deretter inn i tre under kapitler knyttet til hovedbegrepene i problemstillingen. Der redegjør og diskuterer jeg for barnehagens rolle, oppgaver og mandat. Deretter redegjør og diskuterer jeg for barneverntjenestens rolle, oppgaver og mandat. Til slutt redegjør og diskuterer jeg begrepet samarbeid, konkretisert til samarbeid mellom barnehage og barneverntjeneste.

2.1.1 Overordnet teoretisk perspektiv

Som forskningsdesign for denne masteroppgaven har jeg valgt å benytte kvalitativ forskning, med intervju som metode. Jeg gjennomfører en fenomenologisk undersøkelse med bruk av hermeneutisk fortolkning. Dette med bakgrunn i at jeg har valgt et profesjonsperspektiv og ønsker å finne ut hvordan pedagogiske ledere i barnehage oppfatter fenomenet *samarbeid med barneverntjenesten*. Dette skriver jeg mer utdypende om i metodekapittelet.

Groven (2013) skriver om teori, og at det innenfor samfunnsvitenskapene ikke finnes noen enhetlig definisjon av begrepet teori. Hun skriver at en sammenfatning av diskusjonen om hva teori er, kan uttrykkes som en generell påstand om virkeligheten (Groven, 2013, s. 47).

Klefbeck og Ogden (2001, s. 27) skriver at det økologiske perspektivet er et systemteoretisk balanseperspektiv som blant annet anvendes på barns utvikling (utviklingsøkologi), miljøets atferds regulerende funksjon (økologisk psykologi) og tiltaks- og behandlingsprosesser (atferdsøkologi og økologisk systemarbeidsmodell). Videre skriver de at når økologibegrepet brukes i psykologien er det for å understreke helhetsperspektivet og samhandlingsperspektivet fra en systemteoretisk vinkel (Klefbeck og Ogden, 2001, s. 27). De viser til Bronfenbrenner som har beskrevet det økologiske perspektiv på barns utvikling som en progressiv, gjensidig tilpasning mellom mennesket i utvikling og det foranderlige miljøet som omgir det. De skriver at utviklingsprosessen påvirkes av relasjoner i og mellom de ulike miljøsettinger, men

også av den større sosiale sammenheng som disse settingene inngår i. Barn og ungdom påvirkes av familie, venner, lærere og nærmiljøet for øvrig. Indirekte vil de også påvirkes av politiske avgjørelser, kulturelle og samfunnsmessige strømninger. De ulike miljøstrukturene kaller Bronfenbrenner mikrosystem, mesosystem, eksosystem og makrosystem (Klefbeck og Ogden, 2001, s. 28). Mikrosystemet er i følge Ogden og Klefbeck (2001, s. 28) det systemet som barn og unge utvikler seg i, hvor de gjør sine erfaringer og skaper sin virkelighet. Barns familiehjem og skoleklassen er et eksempel på barns mikrosystem. Relasjonene mellom et sett av mikrosystemer danner mesosystemet. Mesosystemet består for barn av forbindelsene mellom hjemmet, skolen og fritidsmiljøet (Klefbeck og Ogden, 2001, s. 30). Eksosystemer er miljøstrukturer som påvirker barns utvikling, men uten at de er direkte deltakere i dem. Det kan kalles for formelle og uformelle strukturer og det som skjer i disse får konsekvenser for barn. Påvirkninger går via de personene som barna er avhengige av, eller via de sosiale institusjoner som barna har kontakt med (Klefbeck og Ogden, 2001, s. 31). Makrosystemet er de overordnede mønstre i kulturen. Her finnes det ofte ulike politiske, ideologiske og økonomiske systemer (Klefbeck og Ogden, 2001, s. 31). Bunkhold og Kvaran (2015, s. 45) oppsummerer kort Klefbeck og Ogden fra 2001, og sier at de beskriver det økologiske perspektivet som sosialøkologisk, brukt i psykologien for å understreke helhetsperspektivet og samhandlingsperspektivet fra en systemteoretisk innfallsvinkel. Videre skriver de at systemteori er en teori som ser alle menneskelige handlinger og alle menneskelige problemer som noe som oppstår og foregår i samspillet mellom mennesker og som ikke kan forklares ut fra enkeltindividets iboende (biologiske) egenskaper (Bunkholdt og Kvaran, 2015, s. 45). Fandrem og Roland (2013, s. 27) skriver om systemrettet arbeid, og at det er vanlig å se på systemtilnærmingen som et overordnet perspektiv innenfor fagfelt som pedagogikk og psykologi. Perspektivet tar utgangspunkt i at det er et samspill mellom ulike deler i et system, på en slik måte at delene påvirker hverandre. Fandrem og Roland (2013, s. 27) skriver videre at det å se individsaker i et systemperspektiv handler om å se på kontekstens betydning når et barn er i vansker. De skriver også at deltakeren i et sosialt system både påvirker og blir påvirket av både enkeltdelene i delsystemet og den helheten dette befinner seg i. Slik blir det snakk om komplekse og dynamiske prosesser der interaksjon står sentralt. Foruten systemtenkning knyttet til å se individsaker i et videre perspektiv, handler systemrettet arbeid også om det å ha gode strukturer for samarbeid. Det å ha gode strukturer betyr at de ulike institusjonene rundt barnet har gode rutiner for samarbeid dem imellom, og gjennom dette utvikler de en felles forståelse av hva utfordringen dreier seg om (Fandrem og Roland, 2013, s. 27) De skriver at dette aspektet ved systemrettet arbeid innebærer å komme fram til en best

mulig felles forståelse av hva vanskene til et barn består av, gjennom å ta i bruk kunnskap fra andre institusjoner og andre fagområder, i tillegg til det som måtte være av kunnskap og kompetanse i egen institusjon. På mange måter handler det om å få styrket relasjonen mellom ulike mikronivåer (2013, s. 28). Fandrem og Roland (2013, s. 28) skriver at det kan handle om relasjonen mellom for eksempel barnehage og barneverntjeneste. Målet er å få ulike institusjoner til å jobbe nærmere og bedre sammen gjennom å utveksle erfaringer og bli bedre kjent med hverandres begrepsapparat. Ulike institusjoner kan ha forskjellig syn på den samme utfordringen. Det kan hindre samarbeid og resultere i at en fokuserer ulikt og jobber i ulike retninger. Når for eksempel ulike instanser har felles forståelse av hva utfordringen innebærer, er det lettere å finne fram til felles løsninger. Ved at det er et nært samarbeid mellom blant annet barnehage, skole, Pedagogisk-Psykologisk Tjeneste (PPT), helsestasjonen, skolefritidsordning (SFO) og barnevern oppnår en at flere ser, samtidig som barnet blir sett på flere arenaer. Foruten å se saker i et bredere perspektiv og få til et godt og strukturert samarbeid mellom ulike institusjoner og voksne på ulike arenaer rundt barna, kan systemperspektivet og systemrettet arbeid også innebærer og ha et langsiktig perspektiv, det vil si jobbe med en sak slik at en ikke bare løser saken, men også forebygger. I praksis kan dette dreie seg om å etablere nye strukturer eller om å ta i bruk allerede etablerte strukturer, og/eller utvikle rutiner for informasjon. Slik kan altså måten en jobber med en sak på, føre til at man ikke bare løser saken, men også etablerer strukturer som i neste omgang virker forebyggende (Fandrem og Roland, 2013, s. 28).

Ut i fra dette tolker jeg det slik at systemteori er relevant i forhold til temaet samarbeid mellom barnehage og barneverntjeneste. Jeg tolker det slik at et systemrettet arbeid innenfor disse instansene vil være hensiktsmessig på ulike måter. På den ene siden vil forståelsen fagpersoner har av for eksempel barnets atferd i et systemisk perspektiv være å se barnet i en større sammenheng. Dette vil kunne gjelde og se om for eksempel barnets hjemmesituasjon eller forhold i for eksempel barnehagen kan ligge til grunn for eventuelle bekymringer for barn, for eksempel bekymringer knyttet til barnets atferd. I tillegg gjelder dette for temaet for denne oppgaven, samarbeid mellom barnehage og barneverntjeneste. Ut i fra et systemrettet arbeid for felles samarbeid vil det være viktig med gode rutiner mellom instanser som skal samarbeide, dette vil igjen kunne være med på å sikre en felles forståelse av utfordringene. Dette vil også kunne sikre at barnet blir sett på ulike arenaer, og det kan virke forebyggende på problemer i denne sammenheng.

2.2 Barnehagens rolle, oppgaver og mandat

2.2.1 Barnehagens generelle mandat

I formålsbestemmelsen i lov om barnehager § 1 står det blant annet: «Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling» (Barnehageloven, 2005, § 1).

Formålsbestemmelsen danner grunnlaget for barnehagens samfunnsmandat, som er beskrevet i Rammeplanen. I Rammeplanen er blant annet dette vektlagt i forhold til barnehagens samfunnsmandat: «Barnehagen skal sikre barn under opplæringspliktig alder et oppvekstmiljø som både gir utfordringer som er tilpasset barnets alder og funksjonsnivå og trygghet mot fysiske og psykiske skadevirkninger» (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 8).

Bratterud og Emilsen (2013) skriver at det ligger i barnehagens samfunnsmandat å tilby barn et omsorgs- og læringsmiljø som er til barnets beste, sikre et oppvekstmiljø som gir utfordringer tilpasset barnets alder og funksjonsnivå, og sikre barnet trygghet mot fysiske og psykiske skadevirkninger. Barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller (Bratterud og Emilsen, 2013, s. 21). Bratterud og Emilsen (2013, s. 20) skriver også at barnehagen har en svært viktig rolle med å se alle barn i barnehagen og sørge for at de får den omsorgen og hjelpen de trenger. Dette er en arena hvor barn blir sett av flere voksne enn foreldrene, og hvor særskilte behov kan oppdages og ivaretas på en profesjonell måte. (Bratterud og Emilsen, 2013, s. 20). Bratterud og Emilsen (2013) peker også på at barnehagen er en del av velferdssamfunnet og har betydning både for det enkelte barn og foreldrene (Bratterud og Emilsen, 2013, s. 19). Barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet, og det er lovfestet i barnehageloven § 18 at det fortrinnsvis er barnehagelærere som arbeider som pedagogiske ledere i barnehager (Barnehageloven, 2005, § 18). Pedagogisk leder har ansvar for planlegging, dokumentasjon og vurdering av arbeidet i barnegruppen han/ hun har ansvar for (Kunnskapsdepartementet, 2011 s. 53).

Ut i fra dette forstår jeg at barnehagene har en viktig rolle i forhold til barns utvikling på ulike områder. Omsorg, lek, læring og dannelse er begreper som danner grunnlaget for formålsbestemmelsen i barnehageloven. Rammeplanen har vektlagt enkelte områder som barnehagers samfunnsmandat, og jeg ønsker å trekke frem det som står om å sikre barn trygghet mot fysiske og psykiske skadevirkninger. Dette kan tenkes å gjelde forhold som kan oppstå når barnet er i barnehagen som for eksempel fysiske skader, mobbing og andre sosiale forhold som kan gi psykiske skadevirkninger. I tillegg tolker jeg dette til å kunne gjelde

forhold i barnets hjemmesituasjon, da med fokus på ulike former for omsorgssvikt. Jeg forstår det slik at en del av barnehagens samfunnsmandat er at barnehagepersonalet skal være oppmerksom på ulike forhold i hjemmet og barnets øvrige nettverk som kan føre til fysiske og psykiske skadevirkninger hos barnet. Dette kan for eksempel gjelde barn som lever i risiko for, eller under omsorgssvikt. Bratterud og Emilsen (2013) vektlegger ulike områder innunder barnehagens samfunnsmandat. Det de skriver om forebygging, at alle barn skal bli sett og at barnehagen er en arena der særskilte behov skal bli oppdaget og ivaretatt på en profesjonell måte. Dette knytter seg til det jeg skrev i innledningen om tidlig innsats og om tilpasset, likeverdig tilbud for barnehagebarn.

2.2.2 Taushetsplikt

Alle barnehageansatte har i følge barnehagelovens § 20 taushetsplikt. Bestemmelsen referer til forvaltningsloven, 1967, § 13. Paragraf 13, første ledd uttrykker at «enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan er bundet av taushetsplikt» (Forvaltningsloven, 1967, § 13, 1967). Eriksen og Germeten (2012) skriver at taushetsplikt innebærer at de som er omfattet av en slik plikt har et forbud mot å gi opplysninger til uvedkommende om det de i sitt arbeid får vite om noens personlige forhold (Eriksen og Germeten, 2012, s. 76). Taushetsplikten kan, i følge Drugli (2008, s. 159), føre til at enkelte opplever det tverrfaglige samarbeidet som vanskelig. Alle profesjonelle aktører har taushetsplikt i henhold til forvaltningsloven, i følge Drugli (2008, s. 159). I tillegg finnes det bestemmelser om taushetsplikt i enkelte særlover. Drugli skriver at noen er opptatt av at taushetsplikten lett blir uthult gjennom mye tverrfaglig samarbeid, andre mener at lovverket er umoderne og ikke i takt med dagens arbeidsmåter. Taushetsplikten behøver ikke å være til hinder for tverrfaglig samarbeid til beste for barn og familier, skriver Drugli (2008, s. 159). Noe som også presiseres av Eriksen og Germeten (2012). Bratterud og Emilsen (2013) skriver at barnehagestyresen må være oppmerksom på hvordan personalet forvalter sin egen taushetsplikt. Det er ikke alltid riktig å få vite alt om et barns hjemmeforhold skriver de videre. De viser til Skogen som har beskrevet dette dilemmaet slik: Hva man har behov for å vite, kan være noe helt annet enn hva som kunne vært kjekt å vite (Bratterud og Emilsen, 2013, s. 45). Ut i fra dette forstår jeg det slik at barnehageansatte er underlagt en generell taushetsplikt i kraft av sin stilling. Som offentlig ansatte er de underlagt taushetsplikt i henhold til forvaltningsloven, og som barnehageansatte er de underlagt taushetsplikt i henhold til barnehageloven. Her kommer det blant annet fram at taushetsplikten ikke behøver å være

til hinder for samarbeid, og at det ikke alltid er riktig at barnehageansatte skal vite alt om et barns hjemmesituasjon.

2.2.3 Opplysningsplikt

I Lov om barnehager skilles det mellom opplysningsplikt ved eget initiativ og opplysningsplikt ved pålegg fra barneverntjenesten. Opplysningsplikt ved eget initiativ er regulert i barnevernloven § 6-4 og barnehageloven § 22. Ordlyden i disse bestemmelsene er nokså lik, jeg velger her å henvise til barnehageloven § 22 der det står:

Barnehagepersonale skal i sitt arbeid være oppmerksom på forhold som kan føre til tiltak fra barnevernets side. Uten hinder av taushetsplikt skal barnehagepersonalet av eget tiltak gi opplysninger til barneverntjenesten, når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt, jf. Lov om barneverntjenester § 4-10, § 4.11, § 4-12, eller når et barn har vist vedvarende alvorlige atferdsvansker, jf. Samme lov § 4-24. Også etter pålegg fra de organer som er ansvarlige for gjennomføringen av lov om barneverntjenester, plikter barnehagepersonalet å gi slike opplysninger. Opplysninger skal normalt gis av styrer (Barnehageloven, 2005, § 22).

Ut ifra lovteksten kommer det frem at barnehagepersonalet alltid skal være oppmerksom på forhold som kan føre til tiltak fra barnevernets side. Det henvises i tillegg til ulike bestemmelser i barnevernloven som beskriver når barnehagen sin plikt til å melde i fra til barneverntjenesten inntreffer. Jeg mener et relevant spørsmål i denne sammenheng er om ordlyden i lovteksten innebærer at barnehageansatte må kjenne til barnevernlovens innhold, og hvilke forhold som kan føre til tiltak. Eriksen og Germeten (2012, s. 95) henviser til bestemmelsene i barnevernloven som beskriver situasjoner som utløser opplysningsplikt ved å bruke en skjematisk oversikt:

Figur 1: Opplysningsplikt (hentet fra Eriksen og Germeten, 2012, s. 95)

Situasjoner som utløser opplysningsplikt for barnehagen og skolen, jf. Opplæringslovens § 15-3 og barnehagelovens § 22	Lovhjemmel
1) Barnet mishandles eller utsettes for andre alvorlige overgrep i hjemmet.	Barnevernlovens § 4-12, bokstav c
2) Barnet lider av livstruende eller annen	Barnevernlovens § 4-10

alvorlig sykdom eller skade, og foreldre ikke sørger for at barnet kommer til undersøkelse eller behandling.	
3) Et funksjonshemmet barn, eller spesielt hjelpetrengende barn, foreldre ikke sørger for at barnet får dekket sine særlige behov for behandling eller opplæring.	Barnevernlovens § 4-11 og § 4-12, bokstav b
4) Det er alvorlige mangler ved den daglige omsorgen barnet får, eller alvorlige mangler når det gjelder personlig kontakt og trygghet, som barnet trenger for sin alder og utvikling.	Barnevernlovens § 4-12, bokstav a
5) Det er overveiende sannsynlig at barnets helse og utvikling kan bli alvorlig skadet, fordi foreldrene er ute av stand til å ta tilstrekkelig vare på, og ansvar for barnet.	Barnevernlovens § 4-12, bokstav d
6) Barnet viser vedvarende alvorlige atferdsproblemer.	Barnevernlovens § 4-24
7) I akutte situasjoner hvor barnet er uten omsorg fordi foreldrene er blitt syke, utsatt for ulykke eller av andre grunner er midlertidig ute av stand til å ta seg av barnet.	Barnevernlovens § 4-6, første ledd

I veilederen «Til barnets beste» (Barne- og likestillingsdepartementet, 2009, s. 18) understrekes det at det ikke er meningen at barnehagen skal ta stilling til om de enkelte vilkårene for å fatte vedtak etter barnevernloven er oppfylt. Barnehageansatte skal vurdere barnets omsorgssituasjon ut fra sitt eget faglige ståsted og sin kjennskap til barnet og familien. Det vektlegges altså kompetanse på å gjenkjenne tegn på omsorgssvikt, kunnskap om samarbeid med barneverntjenesten, samt kjennskap til bestemmelsene i barnevernloven. Dette stiller store krav til de barnehageansatte på ulike områder. Eriksen og Germeten (2012, s.93) skriver at reglene om opplysningsplikt alltid vil innebære faglig skjønnsutøvelse, og slik sett vil det være faglig utfordrende for barnehageansatte å vite sikkert når de har opplysningsplikt av eget initiativ ut ifra det aktuelle barnets situasjon.

Bratterud og Emilsen (2013, s. 35) skriver at alle ansatte har plikt til å melde i fra til barneverntjenesten når de er alvorlig bekymret for et barns omsorg. (Bratterud og Emilsen, 2013, s, 35). Videre skriver de at opplysningsplikten er et selvstendig og individuelt ansvar som pålegger den enkelte ansatte å gi opplysninger til barneverntjenesten selv om styreren

vanligvis bør være den som melder om bekymringer. De skriver at denne opplysningsplikten ofte omtales som meldeplikt (Bratterud og Emilsen, 2013, s. 36). Ansatte i barnehager plikter også å gi opplysninger på oppfordring. Dette er regulert i barnehageloven § 22, annet ledd, og kalles opplysningsplikt ved pålegg fra barneverntjenesten. (Barnehageloven, 2005, § 22). Bratterud og Emilsen (2013, s. 37) skriver videre at opplysningsplikten går ut på at barneverntjenesten kan gi pålegg om at barnehagen skal gi opplysninger som er relevante i forbindelse med undersøkelse av et barns omsorgssituasjon, samt at opplysningsplikten går foran lovbestemt taushetsplikt (Bratterud og Emilsen, 2013, s. 37).

I Rammeplanen for barnehagens oppgaver og innhold (Kunnskapsdepartementet, 2011, s.60) punkt 5.2 om barneverntjenesten står det blant annet at:

Barnevernets hovedoppgave er å sikre at barn som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. For at barnevernet skal kunne ivareta denne oppgaven overfor barn i alvorlige situasjoner, vil barnevernet ofte være avhengig av å motta opplysninger fra andre. Gjennom sin daglige, nære kontakt med barn er de ansatte i barnehagene i en sentral posisjon i forhold til å kunne observere og motta informasjon om barns omsorgs- og livssituasjon. For at barn i alvorlige situasjoner skal bli sett av barnevernet og få den hjelp de har behov for, er det svært viktig at de ansatte i barnehagene oppfyller opplysningsplikten når den inntre (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 60).

Opplysningsplikten er altså begrunnet ut i fra barneverntjenestens behov for å få kjennskap til barn som lever med omsorgssvikt. Det vektlegges også at barnehageansatte er i en posisjon der de får kjennskap til barns omsorgs- og livssituasjon.

Som beskrevet ovenfor inntre opplysningsplikten når det er «grunn til å tro». Dette tolker jeg til å innebære at det må foreligge en begrunnet bekymring for at barnet blir utsatt for mishandling eller andre former for alvorlig omsorgssvikt. I veilederen Til barnets beste (Barne- og likestillingsdepartementet, 2009, s. 18) står det at barnehagens plikt til å gi opplysninger er begrenset til de mer alvorlige tilfeller, og det avgjørende for vurderingen er barnehagens bekymring for barnet. Clausen (2014, s. 64) skriver om opplysningsplikten til barneverntjenesten, og han skriver at formuleringen «grunn til å tro» betyr at man har opplysninger fra faglige vurderinger som gir grunn til å tro. Han skriver at det skal dreie seg om kvalifiserte vurderinger som bygger på faktiske opplysninger (Clausen, 2014, s. 64). Clausen oppsummerer dette ved å råde til at når man i konkrete saker er usikker på om man

har opplysningsplikt så er det fornuftig å skrive ned alle faktiske opplysninger man har om saken og ut fra disse gjøre en samlet vurdering av situasjonen og om man har grunn til å tro. Han skriver også at man ikke har brutt taushetsplikten selv om det i ettertid viser seg at man har feilvurdert situasjonen, det vil si at situasjonen var mindre alvorlig enn antatt (Clausen, 2014, s. 66). Clausen (2014, s. 66) diskuterer også formuleringen *alvorlig omsorgssvikt*, han skriver at lovgiver har begrenset plikten til å gi opplysninger til alvorlige tilfeller. Han skriver at lovgiver i liten grad angir eller beskriver hva som anses som alvorlig omsorgssvikt, heller ikke i relasjon til hva som anses som omsorgssvikt (Clausen, 2014, s. 67). Clausen (2014, s. 68) viser til lovens formulering om at opplysningsplikten ikke kan være betinget av at barnet viser symptomer på eller konsekvenser av omsorgssvikt. Han skriver at det må være situasjonen som barnet lever i som først og fremst må utgjøre grunnlaget for vurderinger av om man har opplysningsplikt, ikke antatt risiko for skade (Clausen, 2014, s. 68).

Det å vurdere i hvilke situasjoner barnehagen faktisk har opplysningsplikt blir som nevnt ovenfor en avgjørelse som blir tatt med bakgrunn i bruk av den enkeltes kunnskap og profesjonelt skjønn (jf. Eriksen og Germeten, 2012).

Jeg ønsker her å trekke inn det performative aspektet som omhandler bruk av skjønn i kombinasjon med erfaring og yrkesutøvelse. Eriksen og Germeten (2012, s. 29) viser til Heggen som skriver at «felles for alle profesjoner er at de har «ein formell og spesialisert utdanning, og med det har de skaffa seg både en spesifikk vitenskapelig og ein erfaringsbasert kunnskap som utgjer ein profesjon» (Eriksen og Germeten, 2012, s. 29). Barnehagelærere har et profesjonsyrke og et av kjennetegnene ved alle profesjonsyrker er at de bruker formalisert kunnskap i kombinasjon med skjønn i utøvingen av yrket. Det er dette som kalles det performative aspektet (Eriksen og Germeten, 2012, s. 30). Kombinasjonen av formalisert, vitenskapsbasert kunnskap og erfaringer utvikler profesjonelt skjønn (Eriksen og Germeten, 2012, s. 30). Eriksen og Germeten skriver at profesjonsutdanninger har noe folkelig, uformelt og lekmannspreget over seg, samtidig som de er formelle og institusjonaliserte (Eriksen og Germeten, 2012, s. 30). Eriksen og Germeten skriver at dette gir spesielle utfordringer både i forhold til innholdet i utdanning og i utøvelsene av yrket. En side ved dette handler om verdiene, relasjonene og spenningene som ligger mellom kunnskap ervervet gjennom formell utdanning på en høyskole eller et universitet, og kunnskap ervervet gjennom praksisopplæring og yrkesdanning. I arbeid med barn og unge skulle utdanningsbakgrunnen til barnehagelærere og barnevernspedagoger kunne gi bred felles kompetanse, skriver Eriksen og Germeten (2012, s. 30). Eriksen og Germeten (2012, s. 22) oppfatter at hvis det åpnes opp for at

barnevernspedagoger, småskolepedagoger, sangpedagoger og lignende blir ansatt i barnehagen vil dette kunne gi mer tverrfaglighet og faglig bredde i barnehagen. For eksempel kan det tenkes at en barnehage som har barnevernspedagoger i pedagogstillinger, har en god forutsetning for å ha kjennskap til tegn på omsorgssvikt og det juridiske grunnlaget for å melde i fra.

Jeg vil her vise til tiltaksplanen «En god barndom varer livet ut» (2014, s. 18). I den er et av målene at alle ansatte i virksomheter som tilbyr offentlige tjenester skal ha god kunnskap om regelverket knyttet til blant annet opplysningsplikten. Tiltak 14 i planen (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2014, s. 19) omhandler det å videreføre arbeidet med bestemmelser om taushetsplikt og opplysningsplikt. I forhold til dette står det at arbeidet knyttet til bestemmelser om taushetsplikt og opplysningsplikt i forvaltningen skal følges opp. Målet er å komme frem til en entydig forståelse som kan erstatte eksisterende veiledere og eventuelt føre til endringer i gjeldende bestemmelser (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2014, s. 19). Tiltak 15 (2014, s. 19) omhandler å forenkle og klargjøre dagens bestemmelser om opplysningsplikt til barnevernet. Formålet med dette er å øke ulike myndigheters og yrkesutøveres oppmerksomhet om, forståelse av og etterlevelse av opplysningsplikten til barnevernet (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2014, s. 19).

2.2.4 Oppsummering

Oppsummert har barnehageansatte et viktig samfunnsmandat. De møter barn og foreldre hver dag, over tid, og er dermed i en unik posisjon for å oppdage barn som lever i vanskelige livssituasjoner. De skal oppdage og dokumentere sin bekymring. De skal samarbeide, informere og innhente samtykke fra foreldrene i forhold til bekymringer for barn. Samarbeidet barnehagen gjør med foreldre og barneverntjenesten vil dreie seg både om å dele bekymringer for barn på et tidlig tidspunkt, samt samarbeide om barn som har vedtak eller tiltak fra barneverntjenesten. I forhold til dette kapittelet er det enkelte punkter jeg ønsker å trekke frem som særlig relevante i forhold til problemstillingen min og intervjuene jeg skal foreta med barnehageansatte. For det første ønsker jeg å spørre informantene om hvordan de oppfatter sin rolle i forhold til barneverntjenesten. I hvilke situasjoner kan det tenkes at de bør involvere barneverntjenesten i forhold til bekymringer for barn? Hvordan oppfatter de taushetsplikten de er pålagt, samt opplysningsplikten? Opplever de at de har et tosidig mandat? Hvordan opplever de foreldresamarbeid i forhold til det å ta opp bekymringer? Jeg

ønsker også å spørre informantene om de har eksempler på barn som har vekket bekymring, og hvordan de eventuelt handlet da. Hvis de ikke har slike eksempler ønsker jeg å spørre om de kan se for seg hvordan de kunne ha tenkt seg å handle i en slik situasjon.

2.3 Barneverntjenestens rolle, oppgaver og mandat

2.3.1 Lov om barnevern

Bratterud og Emilsen (2013) skriver at mens barnevernets hovedoppgave tidligere var å ivareta de få mest utsatte barna, har vi nå et barnevern som i tillegg bidrar til en bedre hverdag for svært mange barn (Bratterud og Emilsen, 2009, s. 23). De skriver videre at intensjonene i barnevernloven på mange måter er de samme som for barnehageloven (Bratterud og Emilsen, 2013, s. 37). Barnevernloven § 1-1 er lovens formålsparagraf, og i den står det:

Barnevernlovens formål og oppgave er å sikre at barn som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, skal få nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. Loven skal bidra til at barn og unge som oppholder seg i Norge får trygge oppvekstvilkår (Barnevernloven, 1992, § 1-1).

Bratterud og Emilsen (2013) skriver videre at for å nå disse målsettingene må kommunen og staten ivareta ulike oppgaver. Det er den kommunale barneverntjenesten som mottar meldinger fra for eksempel barnehager og følger dem opp, samt gjennomfører undersøkelser. De skal også vurdere behovet for hjelp og vurdere hvilke hjelpetiltak som det er mest hensiktsmessig å sette inn ved bekymring for et barns situasjon (Bratterud og Emilsen, 2013, s. 37 og 38).

Det er foreldrene eller andre med foreldreansvar som har hovedansvaret for barnets oppvekst og omsorg, men barneverntjenesten er ansvarlig for å avdekke eventuell omsorgssvikt og sosiale og emosjonelle problemer hos barn, og iverksette nødvendige tiltak for å unngå varige problemer (Barne- og likestillingsdepartementet, 2009, s. 14). Bunkholdt og Kvaran (2015, s. 18) skriver at barneverntjenesten først og fremst skal bidra til at barn kan bli boende i egen familie, og hjelpen kan gis i form av råd, veiledning og hjelpetiltak. De skriver at vanlige hjelpetiltak er for eksempel støttekontakt, avlastningstiltak og barnehageplass. Videre skriver de at barneverntjenesten har myndighet til å gripe inn i familier med tvang og skille barn og foreldre dersom det skjer av hensynet til barnets beste (Bunkholdt og Kvaran, 2015, s. 18).

Eriksen og Germeten (2012, s.15) skriver om at dagens barnevernlov ikke er en rettighetslov som sikrer barn og unge individuell rett til hjelp. Selv om ikke barnevernloven pr. i dag er en rettighetslov, skriver de at loven gir barneverntjenesten en plikt til å yte tjenester ovenfor barn og unge, når vilkårene for dette er oppfylt (Eriksen og Germeten, 2012, s. 15).

Barnevernet i Norge kan grovt deles inn i to nivåer. Statlig og kommunalt nivå. I barnevernloven kapittel 2 er ansvarsfordeling og organisering av barnevernet i Norge regulert (Eriksen og Germeten, 2012, s. 16). I barnevernloven § 2-2 står det at de *statlige* barnevernmyndighetene består av departementet, Barne-, ungdoms og familieetaten og fylkesmennene. Barnevernloven § 2-3 regulerer departementets oppgaver og myndighet. Der står det blant annet at departementet skal føre tilsyn med at loven, forskrifter og andre bestemmelser blir anvendt riktig. Videre skal departementet arbeide for at det blir satt i gang forskning som kan få betydning for løsning av oppgaver etter loven, sørge for forsvarlig tilbud av utdanning av personell og sørge for at det blir utarbeidet informasjonsmaterieell som barneverntjenesten kan bruke (Barnevernloven,1992, § 2-2 og 2-3). Barne-, ungdoms og familieetatens oppgaver er også regulert i barnevernloven § 2-3. De skal blant annet etter anmodning fra kommunene bistå barneverntjenesten i kommunen med plassering, av barn utenfor hjemmet, ha ansvar for rekruttering og formidling av fosterhjem og ha ansvar for at fosterhjemmene får nødvendig opplæring og veiledning. Videre i barnevernlovens § 2-3 slås det fast at fylkesmannen er statlig barnevernmyndighet på fylkesnivå, og barneverninstitusjonene er statlig barnevernmyndighet på lokalt nivå (Barnevernloven, 1992, § 2-3).

Den *kommunale* barneverntjenestens oppgaver kan deles i to: generelle oppgaver og spesielle oppgaver. De generelle oppgavene knytter seg til barneverntjenestens ansvar for å arbeide forebyggende sammen med andre sektorer og forvaltningsnivåer slik at lovens formål blir ivaretatt. Når det gjelder de spesielle oppgavene dreier det seg om ansvar for å gi foreldre og barn råd, veiledning og hjelpetiltak, slik at barn sikres gode levekår og utviklingsmuligheter (Eriksen og Germeten, 2012, s. 18). I forhold til de generelle oppgavene som knytter seg til det å arbeide forebyggende sammen med andre instanser så vil jeg komme med noen tenkte eksempler; arbeide forebyggende med å være mer synlig for barnehagen, holde foredrag, kurs, ha en fast kontaktperson til den enkelte barnehage og ha faste og jevnligte møter der anonyme bekymringer kan deles og drøftes.

2.3.2 Barneverntjenestens taushetsplikt

Barnevernansatte har en utvidet taushetsplikt som er mer omfattende enn barnehageansattes. Taushetsplikten er regulert i barnevernloven § 6-7. Denne bestemmelsen viser til forvaltningsloven § 13 som omhandler forvaltningsmessig taushetsplikt. I barnevernloven § 6-7 er det en presisering om at taushetsplikten også skal omfatte opplysninger som ikke er direkte taushetsbelagte etter forvaltningsloven § 13. Dette gjelder opplysninger om fødested, fødselsdato, personnummer, statsborgerforhold, sivilstand, yrke, bopel og arbeidssted (Eriksen og Germeten, 2012, s. 80). Eriksen og Germeten skriver at barnevernets taushetsplikt kan være til hinder for samarbeid med for eksempel barnehager. Samarbeidspartnere til barneverntjenesten har for eksempel oppfattet at det er problematisk at de gir informasjon til barneverntjenesten, men i liten grad får noe tilbake (Eriksen og Germeten, 2012, s. 80).

Barnevernpanelet ble oppnevnt på oppdrag av daværende Barne-, - likestillings- og inkluderingsminister Audun Lysbakken i 2010. Panelet var sammensatt av 22 ulike medlemmer med kompetanse til å mene noe om hvordan fremtidens barnevern burde være. Rådene og anbefalingene de kom med skulle være innspill til proposisjonen som regjeringen la fram for Stortinget i 2012. Panelet utga i 2011 en rapport der de blant annet skriver at:

Taushetspliktreglene bør forenkles med tanke på at det i lov og forskrifter må tydeliggjøres at taushetsplikten ikke skal være til hinder for å fremme arbeid for rask og effektiv hjelp til barns beste. Dette berører spesielt det tverretatlige samarbeidet, som kan styrkes ved at det gis mulighet til at taushetspliktbestemmelsene lempes på (Barne-, inkluderings, og likestillingsdepartementet, 2011, s. 26).

I 2009 fikk barneverntjenesten regler om særskilt plikt til å gi tilbakemelding til offentlige meldere, slik som for eksempel barnehager. De nye reglene kan ses på som en imøtekommelse av kravene til lemping av barnevernansattes taushetsplikt. Både barnevernloven § 6-7 og andre bestemmelser i forvaltningsloven åpner i visse situasjoner for formidling av taushetsbelagte opplysninger (Eriksen og Germeten, 2012, s. 82). Dette kalles barneverntjenestens *opplysningsrett* og innebærer at barneverntjenesten i visse tilfeller har rett, men ikke plikt, til å gi opplysninger til andre. I enkelte av disse tilfellene kan, med samtykke fra foreldre og barn, opplysninger bli gitt for å fremme barneverntjenestens oppgaver. Dette kan også innebære opplysninger for å forebygge vesentlig fare for liv, eller alvorlig skade for noens helse (Eriksen og Germeten, 2012, s. 83). Bratterud og Emilsen (2013) skriver også om samtykke fra foreldre til at barnehagen og barnverntjenesten kan

formidle opplysninger til hverandre (Bratterud og Emilsen, 2013, s.45). De skriver at samtykket må være gitt frivillig, og foreldrene må vite hva som skal formidles, hvem som får opplysningene, og hva de skal brukes til (Bratterud og Emilsen, 2013, s. 45).

Reglene om tilbakemelding til meldere gir barneverntjenesten en plikt til å gi alle som sender inn en bekymringsmelding en tilbakemelding. Dette er betegnet som en generell tilbakemelding. Pålegg om å gi tilbakemelding til meldere følger av barnevernlovens § 6-7a, første ledd. Ansatte i barnehager er omfattet av § 6-4, annet ledd, og de skal således ha en særskilt tilbakemelding (Eriksen og Germeten, 2012, s. 88).

Bunkholdt og Kvaran (2015, s. 17) skriver at barnevernet på vegne av samfunnet har stor makt, og derfor må lovregler og ansvarsgrenser være klare. Samtidig må ikke juss og rettssikkerhet komme i konflikt med og erstatte barnevernets behov for barnevernsfaglig tenkning knyttet til kunnskap om relasjoner, den sosiale sammenhengen barnet og familien står i, samt evnen til dialog og innlevelse (Bunkholdt og Kvaran, 2015, s. 17).

2.3.3 Oppsummering

Barnevernet i Norge har som formål å sikre at barn som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, skal få nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. Loven skal bidra til at barn får trygge oppvekstvilkår. For den kommunale barneverntjenesten vil taushetsplikt være viktig for å ivareta og verne om barn og familiers privatliv og interesser, samtidig kan taushetsplikten vise seg å være til hinder for samarbeid. Som beskrevet ovenfor finnes det regler som åpner opp for å gi opplysninger der det kan være hensiktsmessig for det enkelte barns situasjon. Barneverntjenestens oppgaver er regulert av bestemmelsene i barnevernloven, og har en tosidig oppgave. Oppgavene kan deles inn i generelle og særskilte oppgaver. Med tanke på de generelle oppgavene så dreier det seg om å arbeide forebyggende sammen med andre sektorer og forvaltningsnivåer slik at lovens formål blir ivaretatt. Når det gjelder de spesielle oppgavene dreier det seg om ansvar for å gi foreldre og barn råd, veiledning og hjelpetiltak, slik at barn sikres gode levekår og utviklingsmuligheter

I forhold til innholdet i dette kapittelet ønsker jeg å spørre informantene om hvordan de oppfatter barneverntjenestens oppgaver, ansvar og rolle. Jeg ønsker å spørre de om hvilken oppfatning de har om barneverntjenestens samfunnsmandat. Videre vil jeg spørre om de kjenner til barneverntjenestens taushetsplikt, og hvilke erfaringer de selv har med samarbeidet med barneverntjenesten.

2.4 Samarbeid mellom barnehagen og barneverntjenesten

2.4.1 Hva er samarbeid?

Lauvås og Lauvås (2012, s. 63) skriver om samarbeid, og at det er vanskelig å definere begrepet presist. De skriver at samarbeid er når flere elementer, for eksempel flere fagpersoners arbeid, sammenføres til en helhet og blir til en gjennomført form for organisering av arbeidet. Bunholdt og Kvaran (2015, s. 218) skriver at det brukes mange ulike begreper om tverrprofesjonelt samarbeid. De skriver at tverrfaglig samarbeid kjennetegnes ved at flere profesjoner samarbeider om en felles oppgave og tar i bruk hverandres kunnskap og ferdigheter. Dette kan for eksempel være når en saksbehandler i barnevernet samarbeider med en barnehagelærer.

Som en metafor for samarbeid bruker Germeten (Eriksen og Germeten, 2012, s.26) bildet av en stige med flere trinn, der samarbeidet kan utvikle seg trinn for trinn oppover på stigen. En slik forståelse av samarbeid starter på det laveste trinnet ofte med et formelt vedtak om at samarbeid skal finne sted, men allerede på neste trinn i samarbeidet må partenes nysgjerrighet tennes om hva «den andre» kan bringe inn av kunnskaper, ferdigheter eller forståelse. Om partene derimot hadde følt engstelse eller mistenksomhet i samarbeidsrelasjonen, ville de ha blitt stående på det nederste trinnet. Nysgjerrighet blir drivkraften opp til neste trinn, nemlig der samarbeid innebærer en gjensidig forståelse av at samarbeidet er ønsket og nødvendig. Videre trinn på samarbeidsstigen kan utvikle seg med utveksling av kunnskap, deretter stadfesting av felles mål for samarbeidet og så en gjensidig konsolidering av hvorfor samarbeid (i det konkrete tilfellet) skal finne sted. Det er dette som kalles for utvikling av en felles plattform for videre samarbeid og samhandling (Eriksen og Germeten, 2012, s. 26,27).

Eriksen og Germeten (2012) skriver videre om tverrprofesjonelt samarbeid. De skriver at formålet med tverrprofesjonelt samarbeid er at hver av profesjonene kan bidra med kunnskaper, innsikt og ferdigheter i hver sin del av relasjonene og miljøet rundt barnet. Videre skriver de at hver og en av partene i et tverrprofesjonelt samarbeid skal opprettholde sin egen profesjons oppdrag, ansvar og oppgaver overfor barn og unge det gjelder. Barnehagelærere skal jobbe med barnet i barnehagen, barnevernsarbeiderne skal arbeide med saken videre i regi av barnevernloven. Det er synergieffekten av det tverrprofesjonelle samarbeidet som utgjør forskjellen. Tverrprofesjonelt samarbeid overskrider den enkeltes profesjonsforståelse og streber etter ny forståelse - en syntese (Eriksen og Germeten, 2012, s. 35, 36).

Drugli (2008) skriver også om tverrfaglig samarbeid. Hun skriver at tverrfaglig samarbeid bør starte med en diskusjon om hvilke premisser som skal ligge til grunn for vurderingen av hva barnet har behov for (Drugli, 2008, s. 160). Tverrfaglighet kan heve kvaliteten i mye arbeid rundt barn og unge ved at de får mer helhet og større grad av koordinering i arbeidet med barna (Drugli, 2008, s. 161).

2.4.2 Juridiske føringer for samarbeid

Johannesen og Mikkelsen (2015, s. 36) skriver om juridiske føringer for tverretattlig samhandling. De viser til kommuneloven der det slås fast at kommunen skal sørge for at egne tjenester er godt koordinert, og at de ulike tjenestene samhandler ved behov. Videre skriver de at det i stor grad er opp til kommunene selv å velge hvordan dette organiseres, tilrettelegges og gjennomføres. De skriver videre at det også er kommunens ansvar å sørge for at ansatte har tilstrekkelig kompetanse, samt etablere rutiner slik at ledere identifiserer, håndterer og forebygger svikt (Johannesen og Mikkelsen, 2015, s. 36). De skriver videre at ansatte og profesjoner innen offentlig forvaltning ikke kan velge fritt om en vil samarbeide med andre tjenester, institusjoner, foreldre eller barn. De skriver at det ligger som en del av samfunnsmandatet å gjøre dette (Johannesen og Mikkelsen, 2015, s. 37). I veilederen om samarbeid mellom barnehage og barneverntjeneste (Barne-, likestillings-, og inkluderingsdepartementet, 2009) begrunnes det hvorfor det er viktig med samarbeid mellom disse instansene. Der understrekes det at barnehagen har daglig og nær kontakt med barn og familier, mens barneverntjenesten har ansvar for og mulighet til å iverksette nødvendige tiltak rettet mot utsatte barn. Videre skrives det at utsatte barn skal få nødvendig hjelp og oppfølging i dagliglivet, og derfor må barneverntjenesten og barnehagen ha et godt samarbeid. Kommunikasjon og samarbeid mellom de to tjenestene må skje innenfor reglene om taushetsplikt, opplysningsplikt og opplysningsrett, understreker departementet (Barne- og Likestillingsdepartementet, 2009, s. 9). Videre står det at målet er at problemer og bekymringer for et barn skal løses på lavest mulig nivå, og i størst mulig grad i samarbeid med barn og foreldre. Noen barn og familier trenger imidlertid mer hjelp og oppfølging. Veilederen oppfordrer til et aktivt og positivt samarbeid mellom barnehage, barnevern og foreldre, noe som vil kunne øke muligheten for å finne gode løsninger på vanskelige situasjoner (Barne- og likestillingsdepartementet, 2009, s. 9).

Rammeplanen for barnehagens oppgaver og innhold (Kunnskapsdepartementet, 2013, s. 46) kommer også med føringer for samarbeid mellom barnehage og barneverntjenesten. Der står

det blant annet at det bør etableres et generelt og systematisk samarbeid mellom barnehage og barnevern. Den enkelte kommune må finne hensiktsmessige løsninger på hvordan barnehage og barnevern skal samarbeide. Samarbeid basert på jevn og formalisert kontakt, på felles mål i forhold til barnet og på kunnskap om hverandres arbeidsoppgaver og arbeidsform bør tilstrebes, skriver Kunnskapsdepartementet, (2013, s. 46). Bunkholdt og Kvaran (2015, s. 18) tar også opp temaet samarbeid. De skriver blant annet at barnevernet har en generell forebyggingsoppgave som innebærer å bidra til at også andre tjenester ivaretar barnets interesser. Barnevernet er avhengig av et godt samarbeid med andre, som barnehage, skole, helsestasjon, NAV, politi og barne- og ungdomspsykiatrien for å kunne gi rett hjelp til rett tid når det er en bekymring for et barn. Kommunen skal etter barnevernloven følge med i de forhold som barn lever under, og iverksette forebyggende tiltak (Bunkholdt og Kvaran, 2015, s. 18).

2.4.3 Prinsippet om barnets beste

FNs barnekonvensjon er en internasjonal konvensjon som Norge har ratifisert og inkorporert i sine lovverk, og som skal sikre at barn over hele verden gis et sett av universelle rettigheter i kraft av å være barn. Barnekonvensjonen artikkel 3 slår fast at *barnets beste* skal være et grunnleggende hensyn i arbeid med barn, for eksempel når barnehager og barneverntjenesten skal samarbeide (Barne- og familiedepartementet, 2003).

De som arbeider med barn på oppdrag fra det offentlige må arbeide på en slik måte at barnets beste er styrende, selv om dette kan komme i konflikt med foreldre eller andres interesser (Eriksen og Germeten, 2012, s. 46). Hva er så barnets beste? Hva som er barnets beste vil bli skjønnsmessige vurderinger som utføres av de som arbeider rundt ett bestemt barn. Her vil jeg igjen trekke inn det *performative aspektet* som jeg presenterte i avsnittet om barnehagens rolle, oppgaver og mandat. Eriksen og Germeten (2012) skriver at gjennom kunnskap om barn og erfaring skal profesjonsutøveren vurdere hva som vil kunne være til det enkelte barns beste. I tillegg må de ulike profesjonene gjennom samarbeid hente inn tilstrekkelig informasjon for å få et bredt nok grunnlag til å vurdere barnets beste. Dette gjelder for eksempel samarbeid mellom barneverntjenesten og barnehagen (Eriksen og Germeten, 2012, s. 52). Et aspekt som trekkes frem i forbindelse med prinsippet om barnets beste er at de voksne må kunne forestille seg barnets perspektiv. Barneperspektivet handler om å finne ut hvordan verden ser ut fra barnets synsvinkel – hva de ser, opplever og føler (Eriksen og Germeten, 2012, s. 50). Barnets beste er både et normativt og relativt begrep, fordi det vil

være ulike synspunkter på hva som er det riktige og beste for hvert enkelt barn konkluderer Eriksen og Germeten (2012, s. 50).

2.4.4 Annen forskning om samarbeid mellom barnehage og barneverntjeneste

Baklien (2009) gjennomførte en kvalitativ studie av 58 lærere, barnehageansatte, ansatte i barneverntjenesten og helsesøstre i fire Østlandskommuner (Baklien, 2009). I denne undersøkelsen var fokuset å se på samarbeidsbarrierer, og hva som må endres for at flere barn som trenger det får hjelp så tidlig som mulig. I artikkelen «Bilder av de andre hindrer samarbeid» skriver Baklien om funnene de gjorde. Hun skriver at lærere og barnehageansatte hadde sprikende svar på spørsmål om hvordan de oppfattet barneverntjenesten, og hvorfor de så sjelden sender bekymringsmeldinger. Likevel var det et mønster i svarene: lærere og barnehageansatte har liten tillit til barneverntjenesten. Begrunnelsen for mistilliten er av tre slag. De første dreier seg om at barneverntjenesten oppleves som et lukket system. Dette knytter seg til taushetsplikten. Lærerne og de barnehageansatte oppfatter det som at barneverntjenesten krever informasjon uten å gi noe tilbake. De andre er knyttet til at lærerne og barnehagelærerne oppfatter det slik at barnevernansatte gjør for lite, det er liten hjelp i å henvende seg dit. Eksempel på dette kan være at bekymringene ikke ble ansett som alvorlige nok av barneverntjenesten, og at de dermed ikke ble tatt på alvor. Den tredje typen begrunnelser for mistillit går på at barneverntjenesten gjør for mye, at problemløsningene deres er for drastiske. Dette har ofte sammenheng med at de er opptatt av relasjonen til foreldrene, og vissheten om at barnevernet kan komme til å foreslå tiltak mot foreldrenes vilje gjør samarbeidet vanskelig (Baklien, 2009, s. 6). I studien kommer det frem at selv om lærere og barnehageansatte sjelden melder går til barnevernet med sine bekymringer, betyr ikke det at de ikke forsøker å hjelpe det barnet som trenger det. Dette kan være ved å for eksempel vaske skitne klær, sørge for støvler til barn som mangler det, samt involvere andre deler av hjelpeapparatet. De barnevernansatte bekreftet lærenes og de barnehageansattes oppfatning. Baklien skriver videre at de barnevernansatte klaget på at de ikke får gjort en så god jobb som de ønsker. Sakene er for mange og for komplekse. De barnevernansatte mente også at «de andre» mangler kunnskap om bredden av tiltak barneverntjenesten rår over, samt at de har urealistiske forventninger til hva barneverntjenesten kan utrette. De barnevernansatte uttrykte en nokså negativ oppfatning av de potensielle samarbeidspartnerne i skole og barnehage. De uttrykte at «de andre» har lite kunnskap om barnevernets handlingsrepertoar, og at de venter for lenge med å melde en bekymring (Baklien, 2009, s. 8).

Baklien (2009) skriver i rapporten at «Alt samarbeid påvirkes av den virkelighetsforståelsen partene har. Vi vet at aktørers oppfatning av virkeligheten kan være viktigere enn hvordan virkeligheten faktisk er. Oppfatninger av de andre gir grunnleggende rammebetingelser for å få til endring, og for å bygge samarbeid. Ved å løfte frem den opplevelsen aktørene har av sine potensielle samarbeidspartnere, får vi mer om kunnskap om dynamikken i prosessen mellom skoler og barnehager på den ene siden, og barneverntjenesten på den andre siden. Baklien viser til NOU 2000:12 (side 55) der dette beskrives slik: «For å forstå hva som vanskeliggjør samarbeid mellom barneverntjenesten og andre, er det behov for mer kunnskap om hvordan barneverntjenesten oppleves av sine samarbeidspartnere». Selv om det altså er en kjent problemstilling, ser det ikke ut til at forskningen har fokusert særlig på hvordan virkelighetsoppfatninger og bilder av hverandre kan forklare relasjonen mellom barneverntjenesten og samarbeidspartnerne» (Baklien, 2009, s. 3).

Backe- Hansen (2009) gjennomførte en kartlegging av samarbeidet mellom barnehage og barnevern (Backe-Hansen, 2009, s. 3). Kartleggingen ble gjort på oppdrag av Kunnskapsdepartementet i samarbeid med Barne- og likestillingsdepartementet. Kartleggingen utgjorde en del av bakgrunns materialet for stortingsmeldingen om kvalitet i barnehagene. Kartleggingsundersøkelsen ble gjennomført elektronisk og ble besvart av i alt 563 styrere i kommunale og private barnehager fra et utvalg på 51 kommuner og bydeler (Backe-Hansen, 2009 s. 7). I tillegg ble det foretatt supplerende intervjuer i fem barnehager. Kartleggingen viser at styrerne oppfatter faglig kompetanse som viktig i forhold til det å melde bekymringer for barn til barneverntjenesten. I dette ligger at de etterlyser økt kompetanse i å snakke med foreldrene og samarbeide med dem også når en bekymringsmelding er sendt, økt kompetanse i å snakke med barn, økt kunnskap om andre kulturer og økt kunnskap om tegn man skal se etter. Det andre som kom frem var ønsket om et mer åpent, mer synlig og mer tydelig barnevern. I dette ligger at de ønsket at barnehagene blir møtt med respekt og som likeverdige samarbeidspartnere av barnevernet. Styrerne ønsket bedre tilbakemeldinger fra barneverntjenesten om hvordan saken står etter at en melding er sendt, eller bedre informasjon når barn er i barnehagen som hjelpetiltak. I tillegg ønsket de bedre muligheter for å drøfte saker anonymt med barneverntjenesten. Styrerne ønsket også flere møteplasser. For eksempel tverrfaglige møter der både barnehagen og barnevernet er tilstede, eller en fast kontaktperson i barneverntjenesten. Noe som utmerket seg var usikkerheten knyttet til om bekymringen er alvorlig nok. Når det ikke foreligger entydige indikasjoner som utløser meldeplikten, oppfatter styrerne det som vanskelig å vurdere om

bekymringen er alvorlig nok. (Backe-Hansen, 2009, s. 11). Oppsummering av funnene viser at det sannsynligvis er mulig å øke meldingsandelen fra barnehagene hvis dette er målsettingen. Dette med bakgrunn i kompetanseheving, anonyme drøftinger om bekymringer og tilbakemeldinger fra barnevernet til barnehagene (Backe-Hansen, 2009, s. 58). Resultatene viser også at positive samarbeidserfaringer gjør det lettere å sende bekymringsmeldinger. I denne sammenheng pekes det på at det kan påvirke meldingsaktiviteten hvis barneverntjenesten blir mer synlig (Backe-Hansen, 2009, s. 58).

Bratterud og Emilsen har skrevet boken «Dørstokkmila- barnehagens vei fra magesfølelse til melding» (2012). Den har de skrevet med bakgrunn i to treårige prosjekter: «Små barns rett til beskyttelse» (2011) og «Barnehagen som barneverntiltak» (2013). Intensjonen med prosjektene var kartlegging av og utvikling av barnehageansattes kompetanse om vold og overgrep mot barn, og kunnskap om og utvikling av samarbeid mellom barnehagen, barne- og familietjenesten når barnehagen er et tiltak fra barnevernet. Prosjektene ble drevet i samarbeid mellom Redd Barna, Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning, Barnevernets utviklingssenter i Midt-Norge ved NTNU Samfunnsforskning, og RKBU Midt, og var i hovedsak finansiert av ExtraStiftelsen Helse og Rehabilitering (Bratterud og Emilsen, 2013, s. 11). I prosjektet «Små barns rett til beskyttelse» ble det foretatt intervju og kartlegging av barnehageansatte i Midt-Norge. Det ble gjennomgått analyser av nasjonale rammeplaner, lokale fagplaner og kvalitative intervju med høgskoleansatte. I tillegg ble det sett på hvordan det arbeides i høgskolene for at vordende barnevernpedagoger, barnehagelærere og helsesøstre skal forberedes for samarbeid på tvers for barns beste (Bratterud og Emilsen, 2011, s. 12). I prosjektet «Barnehagen som barneverntiltak» ble det undersøkt hvordan barneverntjenestene i Midt-Norge brukte barnehagen som hjelpetiltak. Det ble sendt ut elektroniske spørreskjemaer til barneverntjenestene i Midt-Norge i 2011, og 24 svarte (Bratterud og Emilsen, 2013, s. 14). Undersøkelsene viser blant annet at barnehagepersonalet opplever usikkerhet knyttet til å vite når de skal melde bekymring, hvordan de skal snakke med barn og foreldre om sine bekymringer, redsel for å ta feil i mistanker om at barn utsettes for omsorgssvikt, etiske vurderinger av hva som er til barnets beste og usikkerhet knyttet til samarbeid med barneverntjenesten (Bratterud og Emilsen, 2013, s. 65). I tillegg viser undersøkelsene at det er behov for å reflektere over betydningen av og innholdet i begrepet forebyggende arbeid. Undersøkelsene viste at mange så det som utfordrende å jobbe systematisk med forebyggende arbeid (Bratterud og Emilsen, 2013, s. 79).

I rapporten «Små barns rett til beskyttelse» (NTNU, 2011) oppsummeres det at det er stort behov for og ønske om økt kompetanse om vold og overgrep blant barnehageansatte. Noen føler de har behov for økt kompetanse om lovverket og andre rammer, men det er forholdet til foreldrene og samtale med foreldrene i forbindelse med bekymring og eventuell melding til barneverntjenesten som de fleste barnehageansatte føler seg utrygge på. Noen er også utrygge på hvordan de skal dokumentere sin bekymring, og når det er riktig å melde en bekymring til barneverntjenesten. Med tanke på funnene som går direkte på samarbeid mellom barnehage og barneverntjeneste så kom det frem at over 80 % av de barnehageansatte som deltok i den elektroniske kartleggingen ønsket økt samarbeid med barneverntjenesten. De har behov for mer informasjon om hvordan det går med et barn de har meldt sin bekymring for, og ønsket at barneverntjenesten skal bruke barnehagene mer aktivt. Barnehageansatte er også bekymret for at samarbeidet mellom barnehagen og barneverntjenesten ikke er god nok, og at dette kan gå utover de barna som trenger hjelp. Mange barnehager har også opplevd svært godt samarbeid med barneverntjenesten og påpeker at et godt samarbeid må etableres tidlig og helst før eventuelle bekymringer for et barn oppstår (Bratterud og Emilsen, 2011).

I prosjektet «barnehagen som barneverntiltak» (Bratterud og Emilsen, 2013) var hovedfunnene at alle barnevernlederne bekreftet at barnehage er et godt tiltak. Barnevernlederne mener barnehagen vil bidra med viktig kompetanse innenfor sosial trening, språkutvikling – integrering, venneferdigheter, emosjonell utvikling, og motorisk stimulering. At barnehagen kan bistå foreldre ved å gi råd og veiledning er viktig for mange av barnevernlederne, siden barnehagen har god tilgang til foreldrene gjennom daglig kontakt. Samtidig anses barnehagen for å være en viktig samarbeidspartner med barnevernet fordi barnehagen gir verdifulle opplysninger om foreldrenes fungering på noen områder (Bratterud og Emilsen, 2013).

Jeg vil her trekke frem funnene i prosjektet, «barnehagen som barneverntiltak», som omhandler samarbeid mellom barnehage og barneverntjeneste (Bratterud og Emilsen, 2013).

Det kommer frem at samarbeidet har mange positive sider, men at det også byr på flere utfordringer. Fordi barnehagen er spesielt engasjert i barna, oppleves samarbeidet som positivt av mange barnevernledere. Flere beskriver gode rutiner og samarbeid.

Barnevernlederne viser til at det er mange som har rutine for barnehagens oppfølging av ulike oppgaver, med samarbeidsmøter der de evaluerer om tiltaket virker etter intensjonen. Det vektlegges også viktigheten av tillit til hverandres kompetanse, slik at det kan bli et godt samarbeid om «screening av barn i risiko». Det framheves også som viktig at ansatte i

barnehager har tillit til jobben som barneverntjenesten gjør og samtidig evner å se barn i risiko. Det er positivt når man oppnår en felles forståelse for barn sine behov, gjennom kunnskapen som barnehagetilsatte har om det enkelte barn. Det er også positivt å utveksle erfaringer, kompetanse og felles fokus på tidlig intervensjon og forebygging. Noen barnevernsledere nevner også at den informasjonen som de ansatte i barnehage bidrar med, gjør at de kan ivareta barna på en bedre måte i enkeltsaker. Tiltak i kommunen skal sikre et tverrfaglig samarbeid mellom barnehage, helsestasjon og barnevern, og samarbeid kan gi et bedre totalbilde på barnets situasjon. Flere beskriver hvordan fagteam i barnehagen sammen med helsestasjon og PPT har godt samarbeid med felles faste møter, disse kan omhandle både generelle tema omkring omsorgssvikt eller barn i risiko, og konkret bekymring for enkeltbarn. Hvordan samarbeidet fungerer, varierer fra barnehage til barnehage, og kan være avhengig av hvem som er styrer og hvor bevisst de er på barn som trenger barnevernet. (Bratterud og Emilsen, 2013).

Med tanke på utfordringer i samarbeidet mellom barnehage og barneverntjeneste så kommer det frem at det ikke er alt samarbeid som fungerer like godt. Barnevernlederne kan oppleve at det ikke eksisterer noe samarbeid overhode. Barnevernlederne viser til at barnehagen ikke alltid har god nok tillit til barneverntjenesten, og synes at «tåleerskelen» er svært høy i noen barnehager. Noen barnevernledere mener samarbeidet kan preges av at barnehager er negativ til barnevernet, og verner om foreldre framfor barna og at de ikke melder bekymring selv om det er grunn til å gjøre det. Det kan også mangle samarbeid og systematisk forebyggende arbeid generelt, og at barneverntjenesten ikke får bekymringsmelding før det er gått for lang tid, eller ikke i det hele tatt. Et annet problem barnevernlederne rapporterer er at ansatte i barnehagene kan mangle kompetanse om bekymring for barn og at ikke alle er godt nok informert om tiltak eller problematikk. Det kan også bestå i manglende kunnskap om barnehagers plikt til å melde til barneverntjenesten, skriftliggjøring av observasjoner, for lite konkretiserte og for sene meldinger til barneverntjenesten. Barnevernlederne mener at kommunikasjonen mellom barneverntjenesten og barnehagene kan avstedkomme noen dilemma, og ofte har disse med foreldresamarbeid å gjøre. Dilemmaer er gjerne knyttet til bekymring for å ødelegge et samarbeid med foreldre dersom en melder til barnevernet. Dilemmaer for barnehagene blir derfor å holde på foreldrenes tillit og samtidig ha tilstrekkelig kommunikasjon med barneverntjenesten (Bratterud og Emilsen, 2013).

I undersøkelsen «Barnehagen som barneverntiltak» (Bratterud og Emilsen, 2013) mener barnevernlederne at barnehagene vegrer seg for å komme med opplysninger i enkelte tilfeller

der det kan gå ut over samarbeidet med foreldrene og de synes det er vanskelig å «stå i det». Barnevernlederne mener at barnehagens dilemma kan være at det oppleves vanskelig fordi de er avhengig av god kontakt med foresatte og foreldre. Det kan derfor bli vanskelig å være ærlig og konkret ovenfor foreldrene om sine bekymringer. Barnevernlederne viser også til at hente og bringesituasjoner kan bli ubehagelig for de ansatte i barnehagen hvis tilliten brytes. Et annet dilemma handler om at alt samarbeid er basert på samtykke fra foreldre. Det kan være et problem hvis foreldre ikke samtykker i at informasjon utveksles. Noen mener at taushetsplikten i tilfeller kan være et dilemma. Andre dilemma ble beskrevet som barnehagens redsel for barnevernet, manglende tillit og liten gjensidig kunnskap om tjenestene og respektive lovverk. Barnehage kan også ha urealistiske forventninger til barneverntjenesten. Dilemmaer kan også oppstå når barnehagen ønsker mer informasjon enn det som vurderes som nødvendig eller er utenfor grensen av hva en kan gi (Bratterud og Emilsen, 2013).

Jeg har nå presentert ulik forskning om samarbeid mellom barnehage og barneverntjeneste. Det er nå seks år siden forskningen av Baklien og Backe- Hansen ble gjennomført. Jeg vil nevne at det kan tenkes at det på grunn av blant annet juridiske endringer som har kommet etter forskningen ble gjennomført, er slik at disse forskningsresultatene ikke ville ha blitt de samme hvis de ble gjennomført nå. Jeg har likevel valgt å ha med forskningen på grunn av at det er store forskningsprosjekt som jeg anser som relevant for min oppgave. Bratterud og Emilsens forskningsprosjekter er fra henholdsvis 2011 og 2013. Jeg har derfor lagt større vekt på disse forskningsresultatene i denne oppgaven. Med bakgrunn i forskningen jeg har presentert er det interessant for meg å gå ut og undersøke mine informanter sin oppfatning av samarbeid mellom barnehage og barneverntjeneste. Dette på grunn av at det de siste årene har vært et større fokus, mer føringer fra politisk hold, samt juridiske endringer i forhold til samarbeid mellom barnehage og barneverntjeneste.

2.4.5 Oppsummering

Barneverntjenesten og barnehagen er lovpålagt å ha et godt samarbeid for å sikre at utsatte barn og familier får den hjelpen og oppfølgingen de trenger. Prinsippet om *barnets beste* skal ligge til grunn for slikt samarbeid. Samarbeidet må skje innenfor reglene om blant annet taushetsplikt og opplysningsplikt, samt i størst mulig grad i samarbeid med informert samtykke fra foreldre og barn. Jeg har videre vist til ulik forskning, som viser at det er

sammensatte årsaker til at samarbeidet mellom barnehage og barneverntjeneste kan oppfattes som utfordrende. Noe av det som trekkes frem er at barneverntjenesten kan oppfattes som et lukket system på grunn av sin særskilte taushetsplikt. Det kom frem ønske om et mer åpent, mer synlig og mer tydelig barnevern. Det kom også frem ønske om økt samarbeid med barneverntjenesten fra barnehagens side. Forskningen viste også at barnehagen anses for å være en viktig samarbeidspartner med barnevernet. Det kom også frem at for å forstå hva som vanskeliggjør samarbeid mellom barneverntjenesten og andre, kan det være behov for mer kunnskap om hvordan barneverntjenesten oppleves av sine samarbeidspartnere. Dette er kjernen i min problemstilling.

I forhold til det som er redegjort for i dette underkapittelet ønsker jeg å spørre mine informanter om de har erfaringer med samarbeid med barneverntjenesten, og om de ønsker å fortelle om den eventuelle erfaringen. Videre ønsker jeg å spørre om de samarbeider med andre instanser enn barneverntjenesten, for eksempel PP-tjeneste, og hvordan de eventuelt oppfatter dette samarbeidet. Jeg vil også spørre dem om samarbeidet med barneverntjenesten skiller seg fra samarbeid med andre instanser, og eventuelt på hvilke måter. Avslutningsvis ønsker jeg å spørre de om hva de oppfatter at de kan gjøre for å sikre et godt samarbeid med barneverntjenesten, og om de kan se for seg noe barneverntjenesten kan gjøre for å få til et godt samarbeid.

3.0 METODEKAPITTEL

3.1 Innledning

I dette kapittelet skal jeg presentere de forskningsmetodiske sidene av denne masteroppgaven. Herunder inngår introduksjon til metode, valg av metode og utvalg av informanter. I tillegg skal jeg skrive om oppgavens kvalitet, etiske vurderinger, samt etterarbeid.

Hovedtema for oppgaven er samarbeid mellom barnehage og barneverntjeneste.

Jeg gjentar her problemstillingen:

Hvilke oppfatninger har pedagogiske ledere om samarbeid med barneverntjenesten?

Forskerspørsmålene er:

- Hva oppfatter pedagogiske ledere som viktige momenter i en samarbeidsprosess med barneverntjenesten?
- Hvilke oppfatninger har de pedagogiske lederne vedrørende begrepene meldeplikt, taushetsplikt og opplysningsplikt?
- Hvordan oppfatter de pedagogiske lederne sin rolle i denne samarbeidsprosessen?
- Hvordan oppfatter de pedagogiske lederne barneverntjenesten sin rolle i denne samarbeidsprosessen?

3.2 Vitenskapsteoretisk posisjon og kvalitativ metode

Ringdal (2013, s. 24) skiller mellom to forskningsstrategier, en kvantitativ basert på talldata og en kvalitativ, basert på tekstdata. I kvalitativ tilnærming, som jeg benytter i denne masteroppgaven, legges det vekt på nærhet av få personer i sine naturlige omgivelser. En kvalitativ forskningsstrategi er basert på rik og dyp informasjon om et lite antall analyseenheter, mens kvantitative undersøkelser går i bredden ved at de registrerer sammenliknbar og strukturert informasjon i et stort utvalg, skriver Ringdal (2013, s. 105). Ringdal (2013) skriver videre at det i dag er ganske vanlig å se kvalitativ og kvantitativ metode som komplementære snarere enn som motsetninger (Ringdal, 2013, s. 104). Postholm (2010, s. 20) skriver at teorier tradisjonelt er delt opp i fire nivåer. Hun viser til Kuhn som

kalte de teoriene som omfatter alle de andre for paradigmer. Kognitivism, konstruktivism og positivisme er slike teorier. Videre skriver hun at innenfor det konstruktivistiske paradigmet blir mennesket betraktet som aktivt handlende og ansvarlig. Videre oppfattes kunnskap som en konstruksjon av forståelse og mening skapt i møte mellom mennesker i sosial samhandling. Kunnskapen er i stadig endring og fornyelse (Postholm, 2010, s. 21). Konstruktivistisk tradisjon kan ses på som en brobygger mellom mennesker og den verden som han eller hun oppholder seg og handler i. Det betyr at den sosiale, kulturelle og historiske settingen som mennesker lever i får betydning for menneskets oppfattelse og forståelse. Slik sett vil mennesker innenfor samme kontekst mer eller mindre kunne dele en felles forståelse (Postholm, 2010, s. 22). Postholm skriver at det etter hennes mening er slik at langt på vei er all kvalitativ forskning på praksis et vitenskapelig arbeid som utføres innenfor et konstruktivistisk paradigme (Postholm, 201, s. 23).

Jeg har valgt å benytte en kvalitativ tilnærming i denne masteroppgaven. Dette med bakgrunn i at jeg ønsker å få en nærhet til, og få dybdeinformasjon om temaet jeg ønsker å undersøke. For å oppnå dette anser jeg med bakgrunn i teori ovenfor kvalitativ strategi som egnet i denne oppgaven.

Hermeneutikken er den eldste vitenskapstradisjonen, og vår tids kvalitative forskning har sine røtter i den. Mennesker har i alle tider forsøkt å fortolke og forstå verden, livet og andre mennesker. Hermeneutikken er en tolkningskunst som bygger på å forstå meningen med tilværelsen og innenfor hermeneutikken søker man etter unik kunnskap (Brekke og Tiller, 2013, s. 81). Hermeneutikk handler om å tolke de uttrykk som mennesker og verden gir for å oppnå en meningsfull tilværelse (Brekke og Tiller, 2013, s. 87).

Ringdal (2013) skriver i boken «Enhet og mangfold» om kvalitative design. Han viser til Cresswell (Ringdal, 2013, s. 109) som beskriver ulike typer design eller tilnærminger til kvalitative studier. En av disse typene er fenomenologisk forskning som fokuserer på hvordan individer opplever en bestemt type livserfaring eller et fenomen. Hensikten er å komme fram til essensen i opplevelsen; det viktigste som alle opplever (Ringdal, 2013, s. 109). Postholm (2011, s. 84) skriver at i fenomenologiske studier kan forskeren bare forholde seg til forskningsdeltakerens uttalelser, oppfatninger og forestillinger. En kvalitativ forsker har som mål å forstå feltet som studeres. Ulike former for intervju kan hjelpe forskeren til å utvikle en slik forståelse. Den epistemologiske tilnærmingen innenfor kvalitativ forskning innebærer at

forsker og forskningsdeltaker sammen kommer fram til eller konstruerer kunnskap (Postholm, 2011, s. 84).

Med bakgrunn i teoriene presentert ovenfor og metoden jeg skal benytte, vil jeg altså gjennomføre en fenomenologisk undersøkelse med bruk av hermeneutisk fortolkning, innenfor det konstruktivistiske paradigmet. Dette med bakgrunn i at jeg har et profesjonsperspektiv og ønsker å finne ut hvordan pedagogiske ledere i barnehage oppfatter fenomenet «samarbeid med barneverntjenesten».

3.3 Kvalitativt forskningsintervju

I denne masteroppgaven skal jeg som nevnt benytte kvalitativt forskningsintervju. Sollid (2013, s. 125) omtaler intervju som en populær og viktig metode innen kvalitativ forskning. Den stiller store krav til forskeren gjennom hele prosessen. Hun skriver at forskningsintervjuet skal bidra til å belyse de problemstillingene og forskningsspørsmålene som forskeren har bestemt seg for å utforske. Sollid (2013, s. 125) skriver videre at det å bruke intervju som metode kan beskrives som en prosess som går over flere faser; fra planlegging, til gjennomføring og tilslutt etterarbeid. Sollid (2013, s. 124) identifiserer syv faser: tematisering, planlegging, gjennomføring, transkribering, analysering, verifisering og rapportering. Forskningsintervjuet er en mer eller mindre styrt samtale der forskeren i første omgang setter dagsorden og stiller spørsmål, men der også den som blir intervjuet, kan styre samtalen i de retninger han eller hun ønsker sine svar. Formålet med metoden er å få fram kunnskap om et gitt tema eller fenomen, og kunnskapen produseres i interaksjonen mellom den som intervjuer og den som blir intervjuet. Metoden kan bidra til å få fram analyser av et utdrag av samfunnet rundt oss, skriver (Sollid (2013, s.126).

Jeg skal som beskrevet benytte meg av kvalitativt forskningsintervju, fordi jeg ønsker å få en forståelse av pedagogiske ledere i barnehagens samarbeid med barneverntjenesten. Jeg oppfatter dette som en velegnet metode som gjør at jeg kan svare på min problemstilling. Jeg ønsker å komme nærmere inn på enkeltpersoner, pedagogiske ledere, og deres miljøer, arbeidsplassen, for å få kunnskap om dette temaet. Repstad (2009, s. 19) vektlegger også dette, og skriver at en kvalitativ studie har som mål å komme inn under huden på aktørene og prøve å finne svaret på deres forståelse av verden.

Sollid (2013) skriver også at det er viktig å forholde seg kritisk til alle typer forskningsmetoder, også intervju. Metoden kan for eksempel kritiseres for å gi best

muligheter til å uttrykke en mening eller erfaring til personer som er gode til å formulere seg muntlig.

3.4 Utvalg av informanter og gjennomføring av intervjuene

Jeg har med bakgrunn i problemstillingen valgt å intervju tre pedagogiske ledere i tre ulike barnehager i samme kommune på Østlandet. Repstad (2009) skriver om utvalgsriterier at det alltid er problemstillingen som avgjør hvem det kan være aktuelt å intervju. Forskeren må regne med at de aktuelle personene har relevant informasjon for prosjektets problemstilling (Repstad, 2009, s. 80). Utvalget er gjort strategisk og utvalgsriteriene var kun at de var ansatt som pedagogiske ledere i barnehagen. Jeg hadde ikke som kriterie at de hadde erfaring fra samarbeid med barneverntjenesten, heller ikke at de hadde barnehagelærerutdanning eller samme utdanningsbakgrunn. Jeg kjente til alle informantene fra jobbsammenheng, og jeg har samarbeidet direkte med alle tre informantene i ulik grad. Dette kommer jeg tilbake til når jeg skriver om kvalitet i forskningsarbeid. Postholm (2011, s. 43) skriver at det rår ulike meninger om hvor mange forskningsdeltakere som bør intervjues. Hun skriver videre at i en mindre forskningsstudie kan det være tjenlig i forhold til omfang og tidsramme å velge det lavest anbefalte antall personer. Dersom forskeren velger tre personer, kan han eller hun ved hjelp av intervju klare å finne en felles essens eller den sentrale opplevelsen som er kjernen i forskningsdeltakernes opplevelse av erfaringen innenfor rammene av et mindre forskningsarbeid (Postholm, 2011, s. 43). Repstad (2013) skriver om det å vinne innpass i feltet og om de første kontaktene. Han skriver at alle førstegangskontakter en student tar med et felt, skal være diskutert med veileder. Videre skriver han at man bør redegjøre for problemstillingen, si noe om egne forventninger og understreke taushetsplikten (Repstad, 2009, s. 45). Jeg tok etter veiledning kontakt med dem jeg ønsket å intervju, jeg informerte om oppgavens tema og problemstilling og spurte om dette var noe de var interessert i å delta på. Jeg poengterte her at formålet med min oppgave er å finne ut hvordan de tre barnehagelederne oppfatter samarbeidet med barneverntjenesten. Alle tre svarte ja til å bli intervjuet og jeg fikk adresse for å sende et informasjonsbrev jeg har utarbeidet (VEDLEGG 1). Norsk Samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD) har gjennomgått informasjonsbrevet. I informasjonsbrevet står det informasjon til respondentene om oppgavens tema, problemstilling og om min taushetsplikt. Jeg sendte også med et samtykkeskjema der informantene ble informert om oppgaven og ble spurt om å signere. Intervjuene ble utført på informantenes arbeidsplass i deres arbeidstid. Sollid (2013, s. 131) skriver at det er praktisk å gjennomføre intervju på informantenes arbeidsplass. Dette på grunn av at det sparer

informantene for tid, og fordi intervjuet da foregår i en kontekst der intervjupersonen er på hjemmebane. Sollid (2013, s. 128) skriver også at forskningsintervjuet er en mer eller mindre strukturert samtale der forskeren har planlagt hvilke tema som skal tas opp. For å strukturere samtalen kan det være nyttig å utforme en intervjuguide. En intervjuguide kan utformes på ulike måter. En måte er å lage en guide med kun få stikkord, dette kan gi en frihet i intervjusituasjonene. En annen måte er å formulere konkrete spørsmål for hvert tema. På denne måten kan man bedre teste hypoteser, men da er det en forutsetning at man stiller samme type spørsmål til alle informantene (Sollid, 2013, s. 128).

Repstad (2009) skriver at man ikke bør følge intervjuguiden slavisk. Han skriver videre at det er fordel om intervjuguiden er nokså stikkordsmessig og uten detalj formulerte spørsmål, for da må intervjueren formulere utsagnene muntlig og det hele får mer preg av å være en muntlig samtale. Han skriver videre at intervjuguiden bør justeres underveis hvis det oppstår behov for det. Repstad (2009) skriver at feltarbeid vanligvis skjer etter et traktprinsipp. Forskeren går ut åpent og bredt og så innsnevres fokus etter hvert (Repstad, 2009, s. 55). Sollid (2013) skriver også om gode spørsmål i en intervjuguide. Et grunnleggende poeng er at spørsmålene kan belyse forskningsprosjektets problemstilling. En god regel er å stille spørsmål som utfordrer samtalepartnern til å forklare, beskrive og begrunne. Hun viser til Kvale som nevner introduksjonsspørsmål, oppfølgingsspørsmål, inngående spørsmål, spesifiserende spørsmål, direkte spørsmål, strukturere spørsmål og fortolkende spørsmål (Sollid 2013, s. 129).

Jeg har valgt å utarbeide en semistrukturert intervjuguide (VEDLEGG 3) ved hjelp av traktprinsippet. I tillegg har jeg benyttet Kvales inndeling av ulike spørsmålsformer i utarbeidelsen av intervjuguiden. Jeg har også delt spørsmålene inn i ulike kategorier for å forenkle etterarbeidet. Inndelingen av kategorier er gjort med utgangspunkt i problemstillingen og mine forskerspørsmål. Ut ifra dette, har jeg valgt følgende spørsmålskategorier: Innledende spørsmål, spørsmål knyttet til tema barnehage, spørsmål knyttet til tema samarbeid mellom barnehage og barneverntjeneste og avsluttende spørsmål.

Jeg benyttet lydopptaker under intervjuene, i tillegg til å notere noen stikkord underveis. I følge Sollid (2013) kan det være lurt å notere underveis, men forskerens fokus må være på samtalepartnern under intervjuet, ikke på notatene (Sollid 2013, s. 127). Repstad (2009) skriver om den gode lytter og den støttende samtalepartner. Han skriver at vellykket intervjuing ikke er særlig forskjellig fra trygg, rolig, støttende, høflig og hjertelig samhandling i hverdagslivet (Repstad, 2009, s. 88). Han skriver at håndbevegelser, nikk, smil og

ansiktsuttrykk som svarer til de følelsene beretningene inneholder er viktig for å få informantene til å fortelle åpent og fritt (Repstad, 2009, s. 88). Dette er forhold jeg har tatt hensyn til under intervjuene. Jeg har i forkant av intervjuene gjennomført prøveintervju med en kollega. Dette gjorde jeg for å øve og dermed kunne føle meg tryggere på intervjusituasjonen. I tillegg ble jeg da bedre kjent med bruk av lydopptakeren. Jeg ønsket i tillegg å prøve ut spørsmålene for å se om de var hensiktsmessige, eller om det var rom for endringer. Jeg gjorde meg flere erfaringer, blant annet med tanke på voluminnstillinger på lydopptakeren. I tillegg endret jeg på to av spørsmålene, der jeg føyde på oppfølgingsspørsmål.

3.5 Kvalitet i forskningsarbeid

I denne delen skal jeg presentere og drøfte hva jeg har gjort for å sikre kvalitet i denne masteroppgaven. Sollid (2013) skriver at alle metoder har styrker og svakheter, og for forskeren betyr dette at bevissthet og kritisk refleksjon omkring metodevalg er en viktig ingrediens i forskningsprosessen (Sollid 2013, s. 127). Reliabilitet har gjerne blitt oversatt til norsk med pålitelighet. Det handler om hvor presise og gode måleinstrumentene er, hvor pålitelig og presis informasjonen vi har fått er, og om vi har greid å gjennomføre analysen uten feil og mangler. Validitet oversettes gjerne med gyldighet og forklares ofte med om vi faktisk har målt det vi ønsker å måle (Repstad, 2009, s. 134). Begrepene reliabilitet og validitet er utviklet innenfor kvantitativ forskning. Enkelte forskere innenfor kvalitativ forskning mener at begrepene ikke egner seg i kvalitative studier og forsøker å erstatte de med andre begreper (Repstad, 2009, s. 135). Repstad (2009) viser til Thagaard som anbefaler å bruke de alternative begrepene troverdighet og bekreftbarhet. Med troverdighet forstår hun at «den kritiske leser skal bli overbevist om at forskningen er utført på en tillitsvekkende måte». Bekreftbarhet knytter hun til at «den forståelsen som er resultatet av et prosjekt, kan støttes av tolkninger basert på annen forskning» (Repstad, 2009, s. 135). Repstad skriver at det ikke er ønskelig å droppe de veletablerte begrepene reliabilitet og validitet, men at de nye begrepene kan være gode bidrag til hvilke kriterier man kan måle kvalitet i forskningsarbeid ut i fra (Repstad, 2009, s. 135).

For å sikre best mulig kvalitet på denne oppgaven har jeg for det første satt meg godt inn i temaet jeg har valgt. Jeg har lest relevant teori, forskning og satt meg inn i det juridiske perspektivet vedrørende temaet. Dette for å ha grunnleggende kjennskap til feltet jeg skal undersøke. Dette finner jeg støtte i hos Sollid (2013). Hun poengterer også betydningen av at

forskeren setter seg inn i tema og den sosiale konteksten intervjuet foregår i (Sollid 2013, s. 129). For å sikre reliabilitet har jeg som nevnt ovenfor hatt fokus på selve intervjuprosessen og herunder hvordan å stille spørsmålene på en mest mulig hensiktsmessig måte. Jeg har valgt å stille spørsmålene mest mulig åpne, ved semistrukturert intervjuguide, dette for å sikre at informantenes egne refleksjoner kunne komme fram. Jeg kjenner alle de tre informantene fra før, og har samarbeidet direkte med alle tre i ulik grad i jobbsammenheng. Refleksjoner knyttet til dette kan være at de derfor har vært trygge på meg og fortalt mer åpent enn de ville ha gjort hvis de ikke kjente meg fra før. Det at jeg kjenner informantene fra før kan ha ført til at de har svart det de kan ha antatt at jeg ønsket å høre, eller noe som er «riktig» uten at dette nødvendigvis er deres egentlige oppfatning. I tillegg kan et forhold i denne sammenhengen være at informantene har vært bekymret for å svare noe som kan sette dem selv eller barnehagen i et dårlig lys. Dette kan være med på å svekke kvaliteten og det har jeg forsøkt å ta høyde for ved å informere om at all informasjon blir anonymisert og at lydopptakene og mine notater fra intervjuene vil bli slettet når oppgaven er ferdig. Jeg som fersk og uerfaren forsker kan også ha unnlatt å stille oppfølgingsspørsmål, eller unnlatt å stille gode nok oppfølgingsspørsmål. Dette kan også ha vært med på å svekke kvaliteten. Informantene fikk også tilbud om å lese gjennom transkriberingen, noe de alle takket nei til. Jeg har tatt høyde for eventuelle feilkilder ved bruk av kvalitativ metode. Jeg har enkelte ganger dobbeltsjekket med informanten at jeg har forstått utsagnene riktig. Dette har jeg gjort for å sikre validitet; at jeg har fått svar på det jeg ønsker å finne ut.

Germeten og Bakke (2013) skriver at vi ikke kan vurdere en metodes kvalitet i seg selv, kun om den er egnet til formålet (Germeten og Bakke, 2013, s. 117). Sollid (2013) skriver også om dette; er metoden egnet til å svare på problemstillingen? (Sollid 2013, s. 127). Metoden skal skaffe til veie den datainformasjonen som er best egnet til å svare på problemstillingen. Slik jeg har formulert problemstillingen kan jeg som nevnt ovenfor få informasjon ved å benytte kvalitativt intervju som metode. Det at metoden er egnet for å få svar på problemstillingen er med på å styrke kvaliteten i oppgaven. Repstad (2009) skriver om kvalitative metoders representativitet. Han skriver at noen presis representativitet i statistisk forstand får vi ikke gjennom denne metoden (Repstad, 2009, s. 81). Mitt utvalg består av tre personer og da anser jeg det som viktig å poengtere at det disse informantene sier ikke kan genereres til å være alle barnehagelæreres oppfatning.

3.6 Etikk

I denne delen skal jeg redegjøre for hvilke etiske vurderinger jeg har gjort i min undersøkelse for å sikre at dette er en etisk forsvarlig undersøkelse.

Sollid (2013, s 136) skriver om etiske betraktninger ved å benytte forskningsintervju som metode. Hun skriver at personvernombudet for forskning er tydelig på at forskeren må hente inn informert samtykke. I denne informerte samtykkeerklæringen skal forskeren informere informantene om prosjektet, slik at de som blir intervjuet vet hva han eller hun eventuelt sier ja til å bli med på. Dette har jeg gjort ved å sende et samtykkeskjema der de ble informert om at intervjuet kun skal inngå i anonymisert datamateriale i min masteroppgave. I denne erklæringen redegjorde jeg også kort for tema og problemstilling. I tillegg informerte jeg om at lydopptak og notater fra intervjuet skal slettes når jeg er ferdig med oppgaven. Det å innhente informert samtykke er i tråd med de Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, jus og teologi som Repstad (2013) viser til. I pkt. 8 heter det: «De som er gjenstand for forskning, skal få all informasjon som er nødvendig for å danne seg en rimelig forståelse av forskningsfeltet, av følgene av å delta i forskningsprosjektet og av hensikten med forskningen» (Repstad, 2009, s. 41).

Repstad (2009) skriver om forskningsetiske rutiner og formelle regler knyttet til personvern. Han skriver at det er begrensninger knyttet til lagring av opplysninger som kan knyttes til identifiserbare personer og at slike personregistre ikke uten videre kan opprettes. Det kreves en godkjenning, noe som i praksis ved norske universiteter og høyskoler innebærer at man må sende et meldeskjema til Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste, NSD, som administrerer denne ordningen (Repstad, 2009, s. 82). Dette har jeg gjort og fikk rask godkjenning (VEDLEGG 2). I tillegg er informantene informert om at de når som helst kan trekke seg.

Andre etiske vurderinger jeg har gjort er å anonymisere informantene. Dette gjelder både navn, arbeidssted og alder. Jeg har gjort et strategisk utvalg og jeg mener jeg har sikret informantene anonymitet gjennom ikke å ha fokus på arbeidssted og alder. Det eneste utvalgsriteriet var at de er ansatt som pedagogisk ledere i barnehage.

Pedagogiske ledere i barnehagen er ansatt i et profesjonelt organ underlagt taushetsplikt. Dette innebærer enkelte begrensninger i hva de kan uttale seg om. Dette har jeg tatt stilling til når jeg utarbeidet spørsmålene.

3.7 Etterarbeid , analysene og den hermeneutiske fortolkningen

I denne delen skal jeg redegjøre for hvordan jeg skal gjennomføre analysene og etterarbeidet etter intervjuene var ferdige. Etterarbeidet etter datainnsamlingen består i hovedsak i å ta vare på datamaterialet, transkribere hele eller deler av det, analysere, tolke og validere materialet og til slutt skrive om funnene i en forskningsrapport (Sollid 2013, s. 132). Sollid (2013) skriver at det er viktig å lage seg et system for å oppbevare intervjuene. NSD har rutiner for hvordan data kan og bør lagres og det er viktig å sette seg inn i disse så tidlig som mulig i forskningsprosessen, skriver Sollid (2013, s. 132). Dette har jeg gjort ved å overføre lydopptakene fra lydopptakeren til PC. Transkriberingen er også lagret på min PC. Den er passord beskyttet og det er kun jeg som har tilgang til å bruke den.

Å transkribere vil i følge Sollid (2013) si å skrive ned det som sies i intervjuet, slik at det muntlige materialet blir til skrevet tekst. Når det er lydopptak som skal transkriberes, er det mulig å få med svært mange detaljer fra det muntlige materialet fordi opptaket kan spilles av gjentatte ganger. De praktiske valgene forskeren gjør i nedskrivningsfasen er i prinsippet analyser. Å transkribere er ikke en nøytral prosess og forskeren må være bevisst på at valg av transkripsjonsform også er et analytisk valg. Sollid skriver at ved å skrive på bokmål eller nynorsk kan viktig meningsbærende informasjon gå tapt og intervjupersonenes stemme i forskningsprosjektet kan svekkes (Sollid 2013, s. 133). Et valg jeg har tatt i forbindelse med transkriberingen er at jeg har skrevet ned det informantene har skrevet på bokmål. Dette har jeg gjort på tross av at man kan svekke informantens stemme og informasjon kan gå tapt. Jeg har her valgt å la det å sikre informantene anonymitet gjennom å begrense muligheten for gjenkjenning ved eventuell dialekt veie tyngst.

Å analysere intervjumaterialet handler i følge Sollid (2013) om å gå gjennom det for å finne ut hva dataene forteller om forskningsprosjektets problemstillinger. Sollid (2013) viser til Kvale som nevner fem ulike nivåer av fortolkning: fortetting, kategorisering, strukturering gjennom narrativer, fortolkning og ad hoc metoden (Sollid 2013, s. 134). Jeg benytter meg av ad hoc metoden som er en eklektisk metode der en rekke metoder brukes sammen i en og samme analyse. Jeg har kombinert bruk av noe fortetting, som handler om å korte ned på intervjupersonens uttalelser. I tillegg har jeg benyttet kategorisering som handler om å systematisere uttalelsene i grupper. Jeg har gjennom hele analyseprosessen fulgt Sollid sin strategi ved å lage systematiske notater og skrive en analyselogg (Sollid 2013, s. 134).

4.0 EMPIRIPRESENTASJON OG ANALYSE AV FUNN

I dette kapittelet skal jeg presentere og analysere funnene fra intervjuene jeg har gjennomført.

Etter at jeg var ferdig med intervjuene ble det ca. 25 sider tekst. Jeg startet en prosess med å sortere de empiriske dataene i forhold til problemstillingen, mens jeg hørte av lydopptakene og transkriberte³. Dette er i tråd med det Sollid (2013) skriver om analyseprosesser. Hun skriver at i et forskningsprosjekt pågår analyseprosessen kontinuerlig, noe som vil si at forskeren starter å analysere i selve intervjusituasjonen, når han/hun transkriberer og jobber med transkripsjonene. Analysen handler da om å lese, tenke og sortere ut det vesentlige (for å svare på problemstillingen) fra det som er uvesentlig – som ikke har med problemstillingen å gjøre. Det er det første nivået i en hermeneutisk analyse. Sollid skriver videre at det likevel er mulig å skille ut en fase i prosjektet som den egentlige analysen, og det er den fasen når forskeren jobber med transkripsjonene etterpå for å søke etter sammenheng og mening i mengder av transkriberte sider (Sollid, 2013, s. 133). Repstad (2009) skriver at detaljanalyser av et kvalitativt materiale kan gjøres på mange måter, og det er vanskelig å komme med noen generell oppskrift. Klassifikasjoner, kategoriseringer og analyser må skje ut fra problemstillingen, eller man kan begynne med å sortere materialet etter emner som går igjen (Repstad, 2009, s. 126). Jeg har utarbeidet intervjuguiden og gjennomført intervjuene for på best mulig måte å få svar på min problemstilling. For å sikre struktur på oppgaven tar jeg i dette kapittelet utgangspunkt i de fire forskerspørsmålene, sorterer og kategoriserer svarene inn i disse når jeg skal presentere og analysere funnene. Intervjuguiden ligger som vedlegg 1.

Jeg starter med forskerspørsmålet:

Hvordan oppfatter de pedagogiske lederne barnehagens mandat og sin egen rolle i samarbeidsprosessen med barneverntjenesten? (punkt 4.2)

Deretter tar jeg utgangspunkt i forskerspørsmålet:

Hvilke oppfatninger har de pedagogiske lederne vedrørende begrepene meldeplikt, taushetsplikt og opplysningsplikt? (punkt 4.3)

Det neste forskerspørsmålet jeg tar utgangspunkt i er:

Hvordan oppfatter de pedagogiske lederne barneverntjenesten sin rolle i denne samarbeidsprosessen? (punkt 4.4)

Jeg avslutter med forskerspørsmålet:

Hva oppfatter pedagogiske ledere som viktige momenter i en samarbeidsprosess med barneverntjenesten? (punkt 4.5)

Jeg vil presentere de ulike funnene under kategoriene som nevnt ovenfor og etter hvert av hovedpunktene vil jeg deretter analysere funnene. Først en presentasjon av de innledende spørsmålene.

4.1 Innledende spørsmål, utdanningsbakgrunn og erfaring

Alle de tre informantene jobber som pedagogiske ledere i ulike barnehager. De har alle treårig utdanning som førskolelærer (barnehagelærer nå) på ulike høyskoler. Jeg vil kalle dem: Astrid, Beate og Camilla – A, B og C etter rekkefølgen jeg intervjuet dem. To av informantene har pedagogisk ansvar for 13 barn, og den tredje har pedagogisk ansvar for 24 barn, ut fra den organiseringsmodellen som barnehagene har valgt. De jobber alle tre i samme kommune på Østlandet. Informantene har ulik arbeidserfaring. Astrid har jobbet som pedagogisk leder i 13 år, Beate har jobbet som pedagogisk leder i 24 år og Camilla har jobbet som pedagogisk leder i 32 år. Jeg vil presentere utsagn fra mine informanter, der jeg oppfatter at det de sier er vesentlig for å få fram variasjon, nyanser og perspektiver, Andre ganger vil jeg referere til det de sier i indirekte form, og videre kan det være at jeg presenterer og skriver et mer oppsummert meningsinnhold. Der jeg har brukt klammer i teksten så er det fordi jeg har tatt bort noe jeg ikke har ansett som relevant i denne sammenheng, altså jeg foretar en meningsfortetting. Dette med fare for at noe meningsinnhold går tapt (jf. Repstad, 2007). Informantene har i ettertid fått tilbud om å lese transkriberingen, noe de alle takket nei til. Dette var noe jeg i utgangspunktet ønsket for å validere utsagnene og dermed høyne kvaliteten på oppgaven.

4.2 Barnehagens mandat og pedagogiske lederes rolle

Jeg vil her samle og presentere de svarene som omhandler hvordan de pedagogiske lederne oppfatter barnehagens mandat og sin egen rolle i samarbeidsprosessen med barneverntjenesten.

4.2.1 Barnehagens rolle og mandat i samfunnet

I forhold til spørsmål om barnehagens rolle for barna uttrykker Astrid det slik: «Barnehagen har fått en mer sentral rolle opplever jeg. Vi spiller en stor rolle i mange barns hverdag (...) Vi er viktige både som læringsinstitusjon og omsorgsgiver (...) Omsorgssiden er det mye uformell læring i ». På spørsmål om hun vil vektlegge noen områder som spesielt viktige svarer Astrid:

Omsorg, læring, sosial kompetanse er jo liksom de store, bare det å lære seg å omgås andre, men det er jo det som vi driver med og som jeg nesten synes er litt trist at barn skal måtte forholde seg til i en alder av ett år.. er det der med det å lære seg å være i institusjon, det er skikkelig tidlig for små barn, så ja, det er jo en institusjonalisering av dem.

Beate uttrykker: «Det er jo en veldig, veldig viktig oppgave synes jeg.(...) De sosialiserer seg med andre barn, får tillit til andre voksne og de lærer seg sosial kompetanse. Det å gi og ta, innordne seg i en gruppe, vente på tur, det er utrolig viktig synes jeg. Det med språk er viktig». Camilla sier det slik:

Jeg synes det er veldig viktig for vi har jo nesten en oppdragerrolle, for ungene er jo her mye av sitt våkne liv her så det er jo veldig viktig den jobben vi gjør». (...) På spørsmål om det er noen områder hun vil vektlegge som spesielt viktig sier hun: «Jeg synes det er veldig viktig med språk og kommunikasjon. Den sosiale biten, sosialt samspill er viktig, det er jo her de prøver ut det som kommer senere i livet i forhold til lek, leken er jo veldig viktig da.

Slik jeg fortolker det informantene sier her, uttrykker de at barnehagens oppgave er å ivareta barns læring, sosialisering og omsorg. Det sosiale – det å møte og omgås andre – er mest fremtredende hos mine informanter, og det er bare Astrid som eksplisitt vektlegger læring.

Med tanke på barnehagens rolle for foreldrene, uttrykker videre alle informantene at barnehagen er viktig for foreldrene også. Astrid sier: «Før da jeg var liten var jo ungene hjemme i gata og lekte, mens nå er jo alle barna i barnehagen, hver dag, hele tiden» Videre sier hun: «Mange av barna er her hele dagen, fra klokken åtte, til klokken fem». Beate uttrykker dette:

Det er jo for å kunne ha to jobber så er det viktig for dem. Jeg tenker at det er det beste og tryggeste tilbudet foreldre kan ha til barna sine. I motsetning til for eksempel dagmamma, er det for eksempel noen som er syke i barnehagen av de voksne så er det jo åpent for det. Jeg tenker at det er kjempeviktig for foreldrene også.

Camilla sier at hun oppfatter det slik: «for foreldrene skal det jo være et tilbud som er godt, der de har tillit til og stoler på det vi gjør, så det er viktig med et godt foreldresamarbeid».

Slik jeg tolker det de sier her uttrykker alle informantene at de oppfatter at barnehagen har en viktig rolle i samfunnet, både for barna og foreldrene. Læring i barnehagen blir vektlagt som viktig for barnehagens rolle i samfunnet. For eksempel blir læring knyttet til språk og sosial kompetanse. Alle tre vektlegger også sosial kompetanse som spesielt viktig. Likevel er det nyanser i det de beskriver. Camilla sier at hun oppfatter at barnehagen har en oppdragerrolle fordi barn tilbringer så mye tid i barnehagen. Beate vektlegger utvikling av sosial kompetanse både i forhold til andre barn og barnehageansatte. Astrid er den eneste av informantene som konkret nevner omsorgsbegrepet med tanke på barnehagens mandat i samfunnet. Astrid er også noe kritisk til rollen som barnehagen har fått i samfunnet i dag, og nevner den tidlige institusjonaliseringen av barn som hun oppfatter at finner sted i barnehagen i dag. Alle de tre informantene er enige om at barnehagen også er viktig for foreldrene. Astrid trekker frem at tidene har forandret seg, flere barn enn tidligere går i barnehagen, og mange har lange dager. Beate trekker frem at barnehage er viktig for foreldrene for å kunne ha to jobber, og at hun anser barnehage som det beste og tryggeste tilbudet foreldre kan ha. Camilla trekker også frem at barnehagen skal være et godt og trygt tilbud, der foreldrene kan stole på de ansatte og ha tillit til dem, samt at foreldresamarbeidet er viktig.

4.3 Meldeplikt, taushetsplikt og opplysningsplikt

Jeg skal her presentere de funnene som går på hvilke oppfatninger de pedagogiske lederne har vedrørende begrepene meldeplikt, taushetsplikt og opplysningsplikt.

4.3.1 Meldeplikt

Under dette hovedpunktet spurte jeg først om hvordan informantene oppfatter sin egen rolle i samarbeidsprosessen med barneverntjenesten så svarer alle tre at de har ansvar for å melde fra hvis de har en bekymring for barn. Videre spurte jeg om hvilke situasjoner det kan tenkes at de bør involvere barneverntjenesten.

Astrid svarte slik:

Jeg opplever vel at min rolle er mere sånn som, hva skal jeg si, forlengede øyne og ører, litt sånn at det, fordi at barneverntjenesten ikke er her, så er det min rolle og på en måte prøve å fange opp de tilfellene der det er et behov for at barnevernet tar tak da- kall det en sånn forlenget arm kanskje.

Astrid svarte videre at hvis noe i magefølelsen tilsier at nå må hun «ringe barnevernet», så gjør hun det. Hun sier det slik: «Det er liksom, hva skal jeg si? Business as usual. Litt sånn, så det er liksom greit». Astrid sier også at det ikke kan være hennes jobb å vurdere hvorvidt det er en barnevernssak, men hvis hun lurte på om det er det så synes hun det er veldig fint å kunne ringe barnevernet anonymt, og drøfte ting anonymt.

Beate svarte dette på mitt spørsmål:

Jeg føler jo det at jeg absolutt har plikt til å melde i fra til barnevernet når det trengs. Jeg har respekt for den rollen de har og jeg skjønner jo det at de har en kjempe viktig rolle, og at jeg absolutt føler på det ansvaret at jeg må melde ifra når det trengs, og det har jeg også gjort mange ganger».

Camilla sier: «Jeg har jo ansvar for de barna, jeg må melde hvis det er noe med dem, også kan det jo hende man ønsker å drøfte noe anonymt». På spørsmål om når hun bør involvere barneverntjenesten fortsetter hun slik:

Ja, du ser jo litt helheten i forhold til barnet, hvis den er veldig sjuskete kledd, hvis det er foreldre som opptrer ovenfor barnet på en måte som jeg tenker at her er det et eller annet, også er det jo i forhold til hva barnet kanskje forteller hjemmefra, og at man kan få mistanke om seksuelle overgrep. (...)Og særlig hvis vi i forkant har veiledet foreldrene, for det er jo viktig at vi veileder på forhånd og ikke melder sånn med en gang, også blir det ikke noe respons, det skjer ikke noe i familien, det kan være i forhold til mat, hygiene, klær, hvordan de setter grenser, og hvordan de er sammen med barna sine, også veileder vi også skjer det ikke noe, da er det viktig at vi på en måte går videre med det.

Camilla forteller videre at det er viktig å observere samspill mellom barn og foreldre, og vurdere hvordan de er sammen med barna sine.

Beate uttrykker at både når det er ting hun tenker på og er usikker på, så synes hun det kan være greit å ta kontakt eller ta en telefon til den lokale barneverntjenesten. Dette sier hun også gjelder når det er barn de ikke vil oppgi navnet på. Men er det noe de lurere på generelt, kan de drøfte saker anonymt med tjenesten, sier hun. Beate sier at dersom det er andre ting som er «mere klart» så har de meldt saker. Astrid sier at grensene er nokså greie for når meldeplikt inntreffer: «Der jeg har en bekymring for et barn, så enkelt».

Slik jeg fortolker det de forteller om her, forteller alle informantene at de har muligheten for å ringe barneverntjenesten og drøfte bekymringer for et barn anonymt. Slik som Astrid sier det:

Jeg synes det er veldig greit, at hvis jeg lurere på om dette er en barnevernssak så synes jeg det er veldig fint å kunne ringe barnevernet anonymt da, vi har et barn.. Hør nå...
Hva tror du? Og hvis de kan kaste ballen tilbake til meg og si at dette synes vi at kanskje skulle vært meldt så gjør vi jo det.

Som utsagnene viser, uttrykker alle tre informantene at de har en meldeplikt til barneverntjenesten. Astrid trekker frem sin rolle i denne prosessen, og kaller det for en «forlenget arm». Hun sier at fordi barneverntjenesten ikke er i barnehagene, så har hun som barnehageansatt plikt til å melde i fra hvis hun oppfatter noe som bekymringsfullt. På spørsmål om i hvilke situasjoner det kan tenkes at de bør involvere barneverntjenesten så har informantene noe ulike svar. Camilla trekker frem helhetsbildet og sier at det er flere forhold hun oppfatter som betydningsfulle i forhold til dette. Hun nevner både det at barnet kan være sjukskete kledd, hva barnet eventuelt forteller og mistanke om seksuelle overgrep. Hun trekker også frem at samspillet mellom barn og foreldre er viktig for henne. Alle tre nevner muligheten for å drøfte bekymringer anonymt med barneverntjenesten, og sier at dette er noe de har opplevd å ha nytte av vedrørende barn som har vekket bekymring.

4.3.2 Hvilke barn har vekket bekymring?

I forhold til om de har opplevd barn som har vekket bekymring, sier Astrid at hun har kjent til mange barn som har vekket bekymring hos henne. Hun trekker frem to eksempler der hun i det første eksempelet beskriver et barn med svært avvikende atferd. Hun sier:

Han meldte vi faktisk til PPT først. Han hadde ekstremt avvikende atferd. Han kunne ligge på det kalde gulvet og bare stirre tomt ut i luften i opptil 20 minutter, og det syntes vi var veldig rart. Han hadde ingen lyder, det kom ikke en eneste lyd, han hadde ikke språk i det hele tatt, han pekte ikke, han spiste ikke selv, han drakk ikke selv, han

hadde absolutt ingen mimikk overhodet og et forferdelig tomt blikk. Vi meldte jo til PPT først, vi syntes jo atferden var veldig avvikende, sant? Vi lurte jo på, da kunne man jo tenke, ja en eller annen atferdsforstyrrelse av noe slag og det var det jo for så vidt, men den bunnet jo i noe helt annet. Barnevernet kontaktet oss. Det viste seg å være en sak med vold i hjemmet, så det ble jo en veldig stor greie.

Astrid forteller også om en annen sak der et barn gjentatte ganger ikke ble hentet når barnehagedagen var slutt. Hun forteller:

Vi hadde en sak der vi opplevde å ringe foreldrene fem over fem for å spørre om de ikke snart var på vei for å hente barnet sitt. Og da fikk vi til svar i andre enden at: men vi sitter og spiser middag, så vi kommer når vi er ferdige med det. Det ble bare veldig spesielt, og det skjedde tre ganger i løpet av en uke hvor de ikke var og hentet i barnehagen til barnehagen stengte. Det ble jo bare helt snålt. Da meldte vi, men hva som skjedde med den saken etterpå, det vet jeg ikke. Men det var liksom ikke noe annet som var påfallende i den saken, ungen var sunn og frisk og oppegående. Han hadde alt det han trengte av klær, og var blid og fornøyd og utadvendt, og foreldrene virket helt strålende de også. Men de hadde altså satt seg til middagsbordet flere ganger i uken uten å ha hentet han først, og tenkte at det var helt innenfor at vi skulle passe på han etter stengt tid, mens de spiste ferdig middagen sin. Det hele var jo bare helt absurd.

Beate forteller også om et barn som har vekket bekymring hos henne. Hun sier at personalet først drøftet bekymringen med styrer i barnehagen, og at de videre var enige om at dette var noe de måtte melde. Hun forteller også at det var styrer og hun som skrev et skriv til barnevernet og meldte den saken. Hun understreker at denne prosedyren har de fulgt flere ganger. Camilla forteller om en familie som fikk barnehageplass som et hjelpetiltak fra barneverntjenesten. Hun sier: «Der hadde vi jevnlig møter med barnevernet og mor over en ganske lang periode. Opplevde det som veldig nyttig. Vi veiledet mor mye». Camilla forteller videre at det har vært flere saker hun har vært med på å melde, både alene og sammen med andre pedagogiske ledere og styreren. Hun sier at mye av bekymringene hennes når hun har meldt ofte har handlet om samspill mellom barn og foreldre, og «hvordan foreldrene er sammen med barna sine».

Slik jeg fortolker det mine informanter forteller om, har de alle erfaringer med barn som har vekket bekymring, og de trekker frem ulike erfaringer. Astrid beskriver bekymring for et barn

som først ble tolket som det hun kaller for å ha «svært avvikende atferd». Da var hun med på å melde saken til PPT. Astrid ble deretter kontaktet av barneverntjenesten og opplyst om at det var en sak med vold i hjemmet. Astrid forteller også om et barn der foreldrene gjentatte ganger ikke hentet i barnehagen, og hun oppfattet dette som så bekymringsfullt at hun meldte det til barneverntjenesten. Beate sier at hun har drøftet bekymring for barn med styrer, og i samråd med styrer sendt bekymringsmelding til barneverntjenesten. Dette er noe hun har gjort flere ganger. Camilla forteller også at hun har vært med på å melde bekymringer til barneverntjenesten. Hun har erfaring fra å melde sammen med styrer, andre pedagogiske ledere og alene. Mange av bekymringsmeldingene hennes har vært på grunn av bekymring for samspillet hun ser mellom foreldre og barn.

4.3.3 Taushetsplikt

På spørsmål om hvordan de oppfatter taushetsplikten de er pålagt svarer alle informantene at taushetsplikten må vike hvis det oppstår bekymringer for barn. Astrid beskriver sin oppfatning slik: «Ja, altså den er jo litt oppløst i forhold til barnevernet da». Beate sier: «Det går helt greit, jeg har ingen problemer med det, eller mangler forståelse for at det skal være så, det har jeg ikke». Camilla uttrykker det slik: «Jeg opplever jo at hvis det er noe i forhold til barnet så må jeg si i fra. Det er viktig at man bryter den hvis jeg på en måte ikke kommer noen vei med den familien da og det er noe i forhold til den familien så er det andre som må inn.».

4.3.4 Opplysningsplikt til barneverntjenesten

Astrid forteller dette om opplysningsplikten: «jeg synes det er helt greit å forholde meg til opplysningsplikten min, og jeg synes det er helt greit å si til foreldre at sånn er det, jeg har en plikt til å opplyse barnevernet».

Beate er enig med Astrid og sier dette: «Ja, jeg føler jo at det er helt greit så lenge det er barn som vi føler at det er viktig at vi opplyser dem om, så skjønner jeg at det må gjøres, og det gjør vi også, hvis vi føler at det er til det beste for barnet, så gjør vi det». Camilla sier det slik:

Noen ganger synes jeg det er litt vanskelig, for det er et skjema med masse forskjellige spørsmål, så jeg synes det kan være litt vanskelig noen ganger. Men jeg svarer så godt jeg kan da. For det går jo på hygiene, samspill og lek, ja mange områder. Også hender det vi får det i etterkant at det er noen unger som har sluttet og det er heller ikke like enkelt da.

Slik jeg fortolker det informantene sier her, forteller både Astrid og Beate at det går helt greit å forholde seg til opplysningsplikten sin. Beate trekker frem begrepet *barnets beste* (jf. Barnekonvensjonen) i denne sammenheng og sier at hvis hun oppfatter at det er til det beste for barnet, så opplyser hun barneverntjenesten. Camilla synes det kan være vanskelig med tanke på opplysningsplikten noen ganger. Det hun trekker frem som vanskelig er for eksempel skjema med mange ulike spørsmål som skal fylles ut, og forespørsel om å gi opplysninger om barn som har sluttet i barnehagen.

4.3.5 Samarbeid med foreldrene

På spørsmål om hvordan de oppfatter foreldresamarbeidet i forhold til det å ta opp bekymringer, forteller Astrid:

Jeg har sjelden opplevd foreldre som synes det er veldig gøy når vi sier at dette gjør oss så bekymret at dette må vi melde, jeg har hatt et par saker der jeg har opplevd at vi har sagt til foreldrene at dette gjør oss så bekymret at dette må vi melde. De sakene som er store og tunge og vanskelige og vi sier at nå må vi melde, dette må vi ta tak i så, det er ikke mye moro, det gjør ofte foreldresamarbeidet ellers litt vanskelig. Mange foreldre får et litt vanskelig forhold til barnevernet (...). Det er jo ikke det man sier, men de hører at vi sier at de gjør en dårlig jobb. De gjør noe feil, vi kommer og plukker på dem. Du mister kanskje den litt sånn gode kontakten som man kanskje har hatt da. Det gjør ting litt mer anspent og ugreit. Men stort sett så går det jo, det er jo vår jobb og være profesjonelle sant. Og smile og være like blide, sant. Og hvis vi klarer det så henger gjerne foreldrene med på det, det forplanter seg litt da.

Astrid snakker også om samarbeid i allerede etablerte barnevernssaker. Hun nevner eksempler på at foreldre har kommet til henne og fortalt at barneverntjenesten kommer til å ta kontakt. Dette samarbeidet sier hun at hun oppfatter som veldig greit.

Beate sier med tanke på foreldresamarbeidet: «Det har gått greit, jeg synes det, det er alltid, det er ikke noe morsomt å gjøre det, men når vi føler at det er nødvendig så er det jo vår plikt, det er det jo». Hun sier videre: «Hvis det er en melding der vi setter fullt navn så informerer vi foreldrene først, vi snakker alltid med foreldrene først om hva vi kommer til å gjøre». Også Camilla er enig i at det ikke er en behagelig jobb å si fra til foreldre om barn de er bekymret for. Hun sier:

Jeg synes ikke alltid at det har vært like enkelt (...). Vi har jo hatt foreldre som nesten blir sint på barnevernet da. De føler seg nesten beskyldt da, selv om det er reelt så vil foreldre protestere, de er ikke enig i det som står. De har kanskje vært litt avvisende i ettertid mot oss, også blir det litt kunstig synes jeg, de prøver å være veldig overstrømmende i forhold til at det skal være bra mellom dem og barnet.

Camilla nevner også forskjellen hun oppfatter med tanke på foreldresamarbeid når det gjelder en allerede etablert barnevernssak, og når det gjelder at barnehagen skal melde til barneverntjenesten. Samarbeidet i de allerede etablerte barnevernssaker, oppfatter hun som mye enklere å forholde seg til. Camilla nevner i tillegg forskjellen mellom det å ta opp bekymringer med foreldre som går på enten å melde til barneverntjenesten, eller det å melde til andre instanser, for eksempel PPT. I forhold til det å ta opp bekymringer med foreldre, sier Camilla:

Ja, det er jo litt det, for at du kvier deg kanskje litt mer, for da går det så direkte på foreldrerollen, hvis det ikke er den som er helt god, da er det annerledes med for eksempel å melde til PPT for da går det mer på barnets situasjon, hva den kan og ikke kan.

På spørsmål om hvordan de pedagogiske lederne oppfatter foreldresamarbeidet i forhold til det å ta opp bekymringer, svarer alle at de har ulike erfaringer med det. Alle tre svarer at de har informert foreldre før bekymringsmelding har blitt sendt, med unntak av hvis det har vært anonyme drøftinger. De beskriver også at foreldresamarbeidet oppleves som forskjellig avhengig av om det er barnehagen som oppdager og tar opp bekymringen i motsetning til hvis det er en allerede etablert barnevernssak. I slike tilfeller er det barneverntjenesten eller foreldre som informerer om dette. I de sistnevnte tilfellene oppfatter de pedagogiske lederne samarbeidet som enklere. Både Astrid og Camilla beskriver at det å ta opp bekymringer for barns omsorgssituasjon med foreldre er utfordrende, og at det kan gjøre samarbeidet vanskelig. Astrid og Camilla sier også at de oppfatter det som at foreldrene føler seg beskyldt og tråkket på. Astrid og Camilla oppfatter det også som at det daglige samarbeidet og kontakten blir vanskelig.

4.4 Barneverntjenesten sin rolle i samarbeidsprosessen med barnehagen

I dette kapittelet presenterer jeg de funnene som handler om hvordan de pedagogiske lederne oppfatter barneverntjenesten sin rolle i en samarbeidsprosess med barnehagen, Dette er knyttet til mitt andre forskningsspørsmål.

4.4.1 Kjennskap til barneverntjenesten

På spørsmål om informantene kjenner til barneverntjenesten sin rolle og oppgaver i samfunnet sier Astrid: «Ja, jeg føler at jeg er godt kjent med barnevernet. De første årene jeg jobbet så jobbet jeg i X [navngitt barnehage], og jeg hadde store og tunge barnevernssaker alle årene, dessverre». Videre sier hun: «Men jeg har vært med på liksom mange varianter av barnevern da, opplevd mye både i forhold til veiledning og type altså, styrking av hjemmet da, i tillegg til omsorgsovertakelse». Hun sier videre at det handler jo mye om familien og at barnevernet forholder seg ikke mye til barnehagen. De samarbeider ikke så mye direkte med barnehagen, men direkte med hjemmet og med den enkelte familie Astrid forteller videre:

Men altså, det er ikke bare familier som er, som har det vanskelig, hvor det er alvorlige ting. Det er jo, bare sånne ting som avlastning til foreldre som trenger det, være seg om det er sykdom eller avlastning til aleneforsørgere som har det stritt, så de har mange ting å ta tak i da,] selv om de er mest kjent for det her å komme og forsyne seg med ungene til folk [Astrid ler] som noen sier.

Beate bekrefter også at hun har kjennskap til barneverntjenestens oppgaver. Hun sier: «Vi har hatt møte med barnevernet her flere ganger og jeg synes jo det at de har vært flinke til å informere om hva de står for, hvilke oppgaver de har i samfunnet, så jeg føler at jeg kjenner godt til det».

Camilla har også hatt kontakt med barneverntjenesten, Hun sier dette: «Ja, de er inne og forteller litt om hva de gjør for noe, og hvordan det er å melde og hva vi kan bruke dem til da, de vil gjerne ha et godt samarbeid med barnehagene så derfor er de inne og forteller da». Camilla beskriver i tillegg et barn som fikk tilbud om barnehageplass som hjelpetiltak fra barneverntjenesten. Hun forteller om at de da hadde jevnlig møter med mor og barneverntjenesten over en ganske lang periode, og at barnehagens oppgave blant annet var å veilede mor. Saken endte med omsorgsovertakelse, og som Camilla sier det: «Hun mistet barnet sitt».

Alle tre informantene svarer at de kjenner til barneverntjenesten sin rolle i samfunnet, og hvilken rolle og oppgaver de har. Både Beate og Camilla trekker frem at barneverntjenesten har vært i barnehagen og informert om hvilken rolle og oppgaver de har, samt hvilket ansvar og oppgaver barnehagen har. Camilla trekker i tillegg inn sin erfaring med barnehagen som hjelpetiltak i en allerede etablert barnevernssak, der barnehagen hadde til oppgave å veilede mor til barnet. Astrid sier at hun har mye erfaring med barneverntjenesten, og at hun har opplevd det hun kaller «mange varianter av barnevern». Her nevner hun veiledning, styrking av hjemmet, omsorgsovertakelse og avlastning.

4.5 Hvilke momenter er viktige i en samarbeidsprosess mellom barnehagen og barneverntjenesten?

I dette kapitlet presenterer jeg de funnene som omhandler hva pedagogiske ledere oppfatter som viktige momenter i en samarbeidsprosess med barneverntjenesten (jf. forskningsspørsmål 3).

4.5.1 Samarbeid med andre instanser versus samarbeid med barneverntjenesten

På spørsmål om de samarbeider med andre instanser enn barneverntjenesten svarer Astrid: «Ja, vi samarbeider mye med PPT. Stadig, stadig samarbeid med PPT». Camilla nevner også andre instanser: «Vi samarbeider jo med PPT, og BUP, også helsestasjonen». Hun sier at hun har erfaring med at det har blitt satt i gang tiltak gjennom PPT direkte til barnet, og gjennom BUP med for eksempel ulike metoder for foreldreveiledning. Når disse tiltakene ikke har ført frem så forteller hun at det fra barnehagen sin side har vært tilfeller som har ført til en melding til barneverntjenesten ut fra en tanke om at det kan være forhold i hjemmet som skyldes vanskene barnet har vist i barnehagen. På spørsmål om hvordan de oppfatter dette samarbeidet, svarer alle tre at det oppfattes som et positivt samarbeid med disse instansene. Astrid sier: «Det oppfatter jeg som fint, og det er jo fordi vi ser folk fra PPT hele tiden, og det fungerer stort sett veldig bra». Beate sier det slik:

Det synes jeg er veldig bra, nå har vi jo, særlig de siste årene hatt noen treffpunkter i løpet av året der vi har avtalt i forkant at det kommer en til to fra PPT, der det er saker vi har meldt inn i forkant som vi skal drøfte eller om det er barn de skal være her og observere. Det synes jeg har vært veldig fruktbart egentlig, det blir på en måte et samarbeid om det eller de barna.

På spørsmål om de synes at samarbeidet med pedagogisk psykologisk tjeneste eller andre etater skiller seg fra samarbeidet med barneverntjenesten, så svarer alle tre ja på det. Astrid beskriver det slik:

Ja, det synes jeg. Og den vesentlige delen er jo fordi at samarbeidet med barneverntjenesten er...Jeg synes ikke at det blir gjensidig på samme måten. Når vi samarbeider med PPT så blir det mer det at vi utveksler informasjon og vi blir på en måte litt mer sånn likeverdige. Altså vi gir og tar i begge ender. Barnevernet opplever jeg at de forsyner seg med opplysninger også stopper det der. Jeg opplever sjelden eller aldri at det kommer noe tilbake, sant? Det blir veldig sånn enveis.

Beate sier det slik: «De ønsker informasjon fra oss, det blir på en måte sånn enveis kommunikasjon da, at det blir ikke det samarbeidet som jeg sier der man gir og tar litt mer». Astrid sier i tillegg følgende: «Jeg har jo sagt høyt og tydelig ved flere anledninger at jeg synes at også at barnevernet glemmer at det de gjør også påvirker oss rundt». Astrid forteller om en episode der et barn ble hentet i barnehagen av barneverntjenesten, og sammen med en barnehageansatt tilbrakte dagen på barneverntjenestens kontor mens foreldrene var til samtale. Hun sier at dagen etter var det mange inntrykk og vanskelig å konsentrere seg om jobben på avdelingen, og at de kontaktet barneverntjenesten for å spørre om mulighet for en debriefing. Svaret hun fikk var at det hadde ikke barneverntjenesten tid til. Astrid forteller videre:

Den der absolutte ikke eksisterende forståelsen av at hvilken situasjon vi var i når de har vært hos oss og tatt en av ungene våre, og en i personalet har vært med på en sånn runde. Det ble liksom litt voldsomt. Og i etterkant har det vært flere rettsaker i den saken der, hvor da igjen det forventes at en fra personalet skal stille i retten og vitne, og barnevernet gir ingenting. Ingen støtte, ingen samtale, du kommer og gjør jobben også drar du, og så er du på en måte ingen. Det er ingen i det systemet som sier at «kom så setter vi oss ned så snakker vi sammen om dette». Og her på huset vet vi jo ikke hva som, altså det etterarbeidet, det er ikke noe vi har innarbeidet, det er ikke noe vi gjør mye av, men de har jo en erfaring med det og de burde vite hvordan man debriefer et personale som har vært med på noe sånt, så det har jeg vært mye sint for.

På spørsmål om de samarbeider med andre instanser enn barneverntjenesten svarer alle bekreftende på det. De trekker alle frem at de samarbeider hyppig med PPT, og at de synes at det samarbeidet fungerer bra. Astrid sier at hun oppfatter det som at samarbeidet med PPT fungerer bedre enn med barneverntjenesten, fordi PPT ofte er tilstede i barnehagen. Hun sier

at det blir et gjensidig og likeverdig samarbeid der begge parter gir og tar. Beate trekker frem at det hun oppfatter som at skiller samarbeidet med barneverntjenesten fra samarbeidet med andre instanser er at barneverntjenesten kun ønsker informasjon fra barnehagen. Hun oppfatter det som at det blir en enveiskommunikasjon, og ikke det samarbeidet der man gir og tar. Når beredskapen innad i barnehagen heller ikke er til stede, føler barnehagelærerne at de blir tappet for informasjon, og ingen hjelper dem med debrifing i etterkant. Camilla sier at hun synes at samarbeidet med PPT fungerer veldig godt, og at de har vært klare i måten de har gitt veiledning på, slik at barnehagen kan sette i gang tiltak. Hun sier at hun oppfatter at samarbeidet er annerledes enn med barneverntjenesten, fordi hun kan kvie seg mer for å ta kontakt med barneverntjenesten enn å ta kontakt med PPT. Dette fordi hun oppfatter det som enklere å melde saker til PPT om forhold som handler om barnets utvikling og læring, enn forhold som går på familiens hjemmesituasjon.

4.5.2 Hva kan barnehagen gjøre for å sikre et godt samarbeid?

På spørsmål om hva de oppfatter at barnehagen kan gjøre for å sikre et godt samarbeid, svarer Astrid: «Jeg må jo bare prøve å være åpen og tilgjengelig, tenker jeg og ta kontakt, ha litt lav terskel for å ta kontakt når jeg ser at det er et behov, og ellers stille meg til dispensasjon når det er ønskelig og det trenges». Beate er opptatt av fortsatt å ta initiativ og kontakte barneverntjenesten ved behov. Hun sier det slik: «Ja, det er jo å ta kontakt fortsatt ved behov, og selvsagt være åpne hvis de ønsker og komme hit». Camilla er opptatt av hvordan barneverntjenesten kan bidra i samarbeidet, men sier at barnehagen fortsatt må ta kontakt når det er noe som oppstår. Hun fortsetter: «Gå ut og få litt råd og veiledning. Hvis jeg er bekymret og usikker, så i stedet for å la det skure og gå, så er det bedre å ta kontakt og høre hva de tenker om saken, og det er jo ofte det ender opp med at saken blir meldt da».

På spørsmål om hva de oppfatter at de kan gjøre for å sikre et godt samarbeid med barneverntjenesten, svarer alle at de må ta kontakt med barneverntjenesten ved behov, men ingen av dem sa eksplisitt noe om egen barnehages ansvar og oppgaver i samarbeidsprosessen. Beate sier at hun, som barnehageansatt, må være åpen for samarbeid om barneverntjenesten ønsker å komme ut i barnehagene. Camilla er mest opptatt av at barneverntjenesten kan bidra til råd og veiledning av de barnehageansatte, men hun er ikke eksplisitt på barnehagens rolle i samarbeidsprosessen.

4.5.3 Hva kan barneverntjenesten gjøre for å sikre et godt samarbeid?

På spørsmål om hva barneverntjenesten kan gjøre for å sikre et godt samarbeid er Astrid opptatt av det forebyggende barnevernet. Hun sier:

Vi har en sånn ting med PPT hvor de kommer og vi kan drøfte saker anonymt, ta tak i ting og det kunne vært en fin ting med barnevernet også tenker jeg. Hvis de hadde hatt mulighet til å komme i barnehagen en gang i året, sett på om vi har noen saker som vi kanskje bare vil diskutere med noen. Bare for å få litt feedback, det kunne vært interessant».

Beate er opptatt av foreldresamtykke og utveksling av informasjon mellom barnehagen og barneverntjenesten, og sier det slik:

Jeg tenker at hvis de hadde fått en underskrift fra foreldrene om noe mer utveksling av informasjon så hadde det vært mye bedre for barnet, at vi kunne jobbet mot et felles mål, og jeg tenker kanskje flere etater, både vi, PPT, barnevern at det er en litt annen etat gruppe rundt det barnet, så vi slipper å sitte på hver vår tue, så at vi kunne jobbet sammen til det beste for barnet det synes jeg hadde vært det aller, aller beste.

Camilla sier at de møtene hun har hatt med barneverntjenesten har vært «all right». Hun sier det slik: «Møtene har handlet om å få informasjon om hva barneverntjenesten gjør eller har gjort i en sak, men det har også vært diskusjoner om hva barnehageansatte må gjøre i forhold til det å melde, det vil si ufarliggjør det å melde eller gi informasjon av egen plikt». Hun sier videre: «Det har vært veldig ålreit å ha de møtene, da er ikke barnevernet så fjernt når vi har et samarbeid med dem».

Astrid og Beate trekker også begge frem barnverntjenestens utvidete taushetsplikt til forskjell fra den taushetsplikten som pedagogiske ledere er bundet av (Jf. Kap. 2). Astrid sier dette:

Jeg opplever det kanskje vanskeligere andre veien, når man har meldt litt sånn store, tunge, vanskelige ting, og så får du ingenting tilbake, ja altså du gir så mye opplysninger, det blir jo på en måte, du blir jo litt pumpa av opplysninger av alt, når barnevernet først tar kontakt og sier at dette er et barn vi vil ha opplysninger om. Så du blir liksom, du blir melka for liksom absolutt alt av opplysninger også får du ikke høre tilbake igjen om det blir tatt tak i saken omtrent. Fordi at da vifter de med taushetspliktflagget.

Videre sier Astrid:

Selv om taushetsplikten er der så hadde det vært fint med litt mer åpenhet andre veien. Altså, vi har jo også taushetsplikt, så det er jo ikke slik at vi kan skvaldre om saker, hvis vi først har meldt en sak så vet vi jo i utgangspunktet at ting er ille. Da kan man godt få noen drypp tilbake i andre enden. Det gjør ikke noe det, trenger ikke lange utredninger om noe, men litt sånn drypp så man føler på en måte at det er verdifullt det man gjør i hvert fall.

Beate uttrykker det slik når hun forteller om sin oppfatning om egen taushetsplikt: «Men jeg synes jo kanskje omvendt, at den taushetsplikten, jeg skjønner jo at den skal være der. Men jeg tenker jo at den innbyr til lite samarbeid i motsatt fall da». Jeg spør da videre: «Den taushetsplikten som barneverntjenesten er bundet av?». Beate utdyper med dette:

Den ser jeg at kanskje på en måte kan være en veldig ulempe for barnet da, på grunn av den, vi føler liksom at vi kan informere fritt på en måte herifra og til barnevernet, mens vi får på en måte ikke noe igjen andre veien og det hemmer jo egentlig samarbeidet, synes jeg. (...) Det er synd på en måte at, at det ikke går noe tilbake andre veien, og vi har jo hatt tilfeller der foreldrene til de som har blitt meldt gir oss informasjon som barnevernet ikke har villet gi, og der de har sagt til barnevernet at de har godkjent at de kan gi informasjon til oss, og likevel har de ikke gjort det, så jeg tenker at barnevernet av og til kunne ha fått, hvis de får en skriftlig godkjenning av foreldrene så tenker jeg at de kunne ha samarbeidet litt mer med oss, vært litt mer åpen sånn at vi kunne hatt et felles samarbeid om barnet i større grad enn nå.

Beate sier videre:

Det vi har opplevd som litt negativt da, er at flere ganger har vi ikke fått tilbakemelding fra barnevernet at de har mottatt saken, eller at det vi har levert inn, eller vi har ikke fått noen beskjed om at saken er henlagt, så det føler jeg kanskje er noe barnevernet må forbedre seg på da, at de må på en måte holde og følge de reglene de også er pålagt da i forhold til akkurat det.

Slik jeg fortolker det mine informanter sier her, når det gjelder hva de pedagogiske lederne oppfatter at barneverntjenesten kan gjøre for å sikre et godt samarbeid, nevner alle tre faste møter mellom barneverntjenesten og barnehagen. De har alle erfaringer med samarbeid med for eksempel PPT, der PPT kommer til barnehagene på fast basis og der de kan drøfte saker

anonymt. Astrid, for eksempel, sier at hun ønsker seg noe lignende som de møtene med PPT. Hun ønsker at barneverntjenesten kunne komme i barnehagen en gang i året, de kunne drøftet saker og tatt opp bekymringer, og fått tilbakemelding fra barneverntjenesten på hva de bør gjøre. Beate var mer opptatt av at foreldrene skulle gi barnehagen fullmakt gjennom samtykke til å gi opplysninger videre. Hun sier at hun kunne tenkt seg til at foreldrene kunne gi en underskrift der de tillater informasjonsutveksling mellom barneverntjenesten og barnehagen. I tillegg ønsker hun en felles etatsgruppe med for eksempel barneverntjeneste, barnehage og pedagogisk tjeneste kunne vært nyttig for å sikre et felles samarbeid for barnet og hindre at man sitter på «hver sin tue». På videre spørsmål fra meg om hva hun oppfatter at barneverntjenesten kan gjøre for å sikre et godt samarbeid med barnehagen, trekker Camilla frem det hun allerede synes fungerer. Hun oppfatter det som at møter der barneverntjenesten kommer til barnehagen og informerer er nyttige. Hun sier at det at de kommer ufarliggjør det, og at barneverntjenesten ikke oppfattes som så fjernt.

Da informantene fortalte om taushetsplikten de er bundet av (versus barneverntjenestens taushetsplikt) kommer både Astrid og Beate uoppfordret inn på temaet barneverntjenestens taushetsplikt. De er begge opptatt av at ansatte i barneverntjenesten sin taushetsplikt er til hinder for samarbeid. Det blir oppfattet som negativt å gi mye informasjon uten å få noe informasjon tilbake fra barneverntjenesten. Da blir det vanskelig for barnehagepersonalet å vite om barneverntjenesten over hodet har tatt tak i saken. For eksempel forteller Beate om episoder der hun har vært med på å melde bekymring for barn til barneverntjenesten, og der hun ikke har fått tilbakemelding om at saken er mottatt, om det er igangsatt eventuelle tiltak eller om saken er henlagt. Det blir oppfattet som hemmende for et felles samarbeid mellom barnehagen og barneverntjenesten om det enkelte barn. Barneverntjenesten har et forbedringspotensial på det å melde fra hvor saken står, oppfatter mine informanter.

4.6 Oppsummering av undersøkelsen

I denne undersøkelsen, der jeg har intervjuet tre pedagogiske ledere, har jeg fått vite at alle de tre informantene oppfatter at barnehagen har en viktig rolle i samfunnet. Dette både for barn og foreldre. Alle tre trekker frem læring i barnehagen som spesielt viktig, og knytter læring opp i mot utvikling av språk og sosial kompetanse. Alle informantene forteller også at de har erfaring med barn som har vekket bekymring. De sier også at de har en meldeplikt til barneverntjenesten, og nevner ønsket og muligheten for å drøfte bekymringer anonymt med barneverntjenesten hvis det oppstår bekymringer for barn. Informantene sier også at

taushetsplikten de har må vike hvis det oppstår bekymringer for barn, dersom det er til barnets beste. To av informantene synes opplysningsplikten er grei å forholde seg til, en av informantene synes det kan være utfordrende å svare på når det kommer i skjemaform fra barneverntjenesten, eller det gjelder barn som har gått i barnehagen tidligere. Angående foreldresamarbeidet så sier alle at de har informert foreldre før bekymringsmelding har blitt sendt. De oppfatter at foreldresamarbeidet oppleves som forskjellig avhengig av om det er en allerede etablert barnevernssak eller ikke. I førstnevnte tilfelle oppfatter de samarbeidet som enklere. To av informantene sier at den daglige kontakten med foreldrene har blitt vanskelig etter å ha tatt opp bekymringer for barns omsorgssituasjon med foreldrene. Alle informantene har kjennskap til barneverntjenesten sin rolle og oppgaver i samfunnet. Alle sier også at de oppfatter det som at samarbeidet med barneverntjenesten skiller seg fra samarbeid med andre instanser. De trekker alle frem at de samarbeider hyppig med PPT og oppfatter det som at dette samarbeidet er mer likeverdig enn samarbeidet med barneverntjenesten. To av informantene oppfatter samarbeidet med barneverntjenesten som et enveissamarbeid i et lukket system. De oppfatter at taushetspliktene er til hinder for et samarbeid til det beste for barnet. En av informantene sier at hun oppfatter det som at barneverntjenesten ønsker et godt samarbeid med barnehagene. Alle tre oppfatter det som at de må være åpne for kontakt med barneverntjenesten, og at det er viktig at de melder bekymringer. Alle tre sier at faste møter mellom barneverntjenesten og barnehagen hadde vært nyttig for å kunne få et bedre samarbeid. En av informantene sier at fullmakt fra foreldrene om informert samtykke kunne gjort samarbeidet bedre. Da kunne barnehagen og barneverntjenesten samarbeidet på en mer gunstig måte tror hun. En av informantene er opptatt av forebyggende barnevern, at barneverntjenesten kunne vært oftere i barnehagen og barnehagen kunne tatt opp bekymringer på et tidlig tidspunkt. En av informantene er opptatt av det hun allerede synes fungerer, hun oppfatter det som at møter der barneverntjenesten kommer til barnehagen og informerer er nyttige, dette på grunn av at da oppfattes ikke barneverntjenesten som «farlig og fjernt».

5.0 DRØFTING AV EMPIRI OG KONKLUSJON

Problemstillingen for denne masteroppgaven er: «*Hvilke oppfatninger har pedagogiske ledere om samarbeid med barneverntjenesten?*»

I dette kapitlet skal jeg med utgangspunkt i min problemstilling diskutere funnene jeg har kommet frem til i min undersøkelse med teorien jeg presenterte i kapittel 2. I kapittel 4 presenterte jeg funnene oppdelt etter mine forskerspørsmål, jeg har følgende forskningsspørsmål:

- Hvordan oppfatter de pedagogiske lederne barnehagens mandat og sin egen rolle i samarbeidsprosessen med barneverntjenesten?
- Hvilke oppfatninger har de pedagogiske lederne vedrørende begrepene meldeplikt, taushetsplikt og opplysningsplikt?
- Hvordan oppfatter de pedagogiske lederne barneverntjenesten sin rolle i denne samarbeidsprosessen?
- Hva oppfatter pedagogiske ledere som viktige momenter i en samarbeidsprosess med barneverntjenesten?

I dette kapitlet tar jeg utgangspunkt i disse forskningsspørsmålene og velger ut det jeg anser som enkelte viktige momenter fra funnene når jeg diskuterer funnene opp mot teori. Jeg starter med *Barnehagens mandat og rolle i samarbeidsprosessen med barneverntjenesten*. Deretter tar jeg for meg *Barnehagens taushetsplikt versus barneverntjenestens*. Etter dette kommer *Viktige momenter for et godt samarbeid*.

5.1 Barnehagens mandat og rolle i samarbeidsprosessen med barneverntjenesten

Mine tre informanter jobber alle som pedagogiske ledere i tre ulike barnehager. Mine funn viser at alle informantene oppfatter at barnehagen har en viktig rolle både for barna og for foreldrene. Alle tre vektlegger læring i barnehagen som viktig for barnehagens rolle i samfunnet. Læringen blir knyttet til språk og sosial kompetanse. I tillegg vektlegges begrepene omsorg, oppdragelse og lek. Undersøkelsen min som helhet viser å være i tråd med de fleste andre undersøkelser på området samarbeid mellom barnehagen og barnevernet (Se blant andre Bratterud og Emilsen, 2011 og 2013; Baklien, 2009 og Backe-Hansen 2009).

Mine informanternes oppfatning om at barnehagen er viktig for både barn og foreldre støttes av det jeg skriver innledningsvis i teorikapittelet. Der skriver jeg om barnehagens roller og oppgaver i samfunnet. Jeg viser til Bratterud og Emilsen (2013) som skriver at barnehagen er en del av velferdssamfunnet og har betydning både for det enkelte barn og for foreldrene. De skriver også at barnehagen har en svært viktig rolle med å se alle barn i barnehagen og sørge for at de får den omsorgen og hjelpen de trenger. Videre skriver de at det ligger i barnehagens samfunnsmandat å tilby barn et omsorgs- og læringsmiljø som er til barnets beste. Jeg viser også til barnehagelovens formålsparagraf. Der kommer det frem at barnehagen skal ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling. Informantene er opptatt av barnehagens samfunnsmandat, de nevner ulike områder, men samlet nevner de både omsorg, oppdragelse, lek og læring. Sett ut i fra teorien så viser den at omsorgsbegrepet er en del av formålsparagrafen i barnehageloven. Lek og læring er viktige momenter i både barnehageloven og i Rammeplanen. Det at mine informanter vektlegger både oppdragerrollen, og rollen som omsorgsgivere kan tyde på at dette er viktige verdier de har med seg fra mange års erfaring fra arbeid innenfor barnehagefeltet, samt verdier de har fått med seg fra utdanningen.

Mine informanter oppfatter sin egen rolle i forhold til barneverntjenesten på ulike måter. Alle tre er enige om at de har en meldeplikt til barneverntjenesten hvis de har bekymring for et barn. En av informantene begrunner meldeplikten med at barneverntjenesten ikke er i barnehagene til daglig, men er avhengig av at de barnehageansatte tar tak i bekymringer de har for barn. Hun er i tillegg opptatt av at det ikke er hennes jobb og vurdere om det er en barnevernssak, men at hun kan ta kontakt med barneverntjenesten hvis hun er usikker.

Det alle tre informantene sier om sin rolle i forhold til barneverntjenesten knytter seg til det jeg i teorikapittelet viste til fra barnehageloven der barnehagers opplysningsplikt ved eget initiativ, også kalt meldeplikt, er regulert i barnehageloven (2005, § 22). Denne meldeplikten er også regulert i barnevernloven, og gjelder at alle offentlige ansatte har meldeplikt. Det var bare en av mine informanter som begrunner sin meldeplikt ut i fra det samme som står i Rammeplanen. I Rammeplanen (Kunnskapsdepartementet, 2013), kap. 5.2 står det at dersom barneverntjenesten skal kunne ivareta sine oppgaver, er de avhengig av å motta opplysninger fra andre. Videre står det at barnehageansatte er i en sentral posisjon i forhold til å kunne observere og motta informasjon om barns omsorgs- og livssituasjon.

I min undersøkelse hadde alle tre informantene kjennskap til barneverntjenesten gjennom å melde bekymringer om barn. De har erfaring fra å melde alene, sammen med andre pedagogiske ledere og sammen med styrer. En informant sier at hun først har drøftet saken med styrer, støttes av det jeg viste til fra Bratterud og Emilsen (2013) som skrev at man skal drøfte bekymringen med styrer, og at det er styreren som vanligvis bør være den som melder om bekymringer. En av informantene forteller at hun har meldt bekymring til barneverntjenesten alene. Dette er i tråd med det Bratterud og Emilsen understreket om at opplysningsplikten er et selvstendig ansvar, man skal melde selv om styreren eller ledelsen i barnehagen er uenig.

Med tanke på taushetsplikten de pedagogiske lederne er pålagt, svarer alle tre at taushetsplikten må vike hvis det oppstår bekymringer for et barn. Dette støttes også av Bratterud og Emilsen (2013) som skriver at opplysningsplikten går foran lovbestemt taushetsplikt.

Jeg har henvist til fra barnehageloven § 22 i teorikapittelet som handler om barnehagens rolle og oppgave i forhold til barneverntjenesten. Der kommer det frem at barnehagepersonalet alltid skal være oppmerksom på forhold som kan føre til tiltak fra barneverntjenesten sin side. Der understrekes det at ansatte i barnehager ikke skal ta stilling til om de enkelte vilkårene for å fatte vedtak etter barnevernloven er oppfylt. Der vektlegges det blant annet kompetanse på å gjenkjenne tegn på omsorgssvikt. Det mine informanter sier om hva som har gjort, og hva som kan gjøre dem bekymret med tanke på barns omsorgssituasjon viser at de reflekterer rundt ulike tegn på omsorgssvikt. Flere av de signalene de beskriver føyer seg inn i bestemmelsene jeg viste til fra Eriksen og Germeten (2012) der de henviser til barnevernloven om situasjoner som utløser opplysningsplikt (jf. figur 1). Jeg vil her særlig trekke frem barnevernloven § 12, bokstav a. Den omhandler at hvis det er alvorlige mangler ved den daglige omsorgen barnet får, eller alvorlige mangler når det gjelder personlig kontakt og trygghet som barnet trenger for sin utvikling, så utløser det opplysningsplikt for de barnehageansatte. Jeg tolker det slik at det mine informanter forteller føyer seg inn i denne bestemmelsen, de nevner blant annet bekymringer knyttet til klær, hygiene, hva barnet forteller og samspill mellom barn og foreldre. I tillegg ble det nevnt episoder der barn ikke ble hentet innen barnehagens stengtids, mistanke om seksuelle overgrep og eksempel på barn med avvikende atferd.

5.2 Barnehagens taushetsplikt versus barneverntjenestens taushetsplikt

I min undersøkelse var det ingen av informantene som oppfattet den taushetsplikten som de er bundet av som barnehageansatte som utfordrende. To av mine informanter oppfatter derimot taushetsplikten som barneverntjenesten er bundet av som utfordrende og hemmende for samarbeidet, samt til ulempe for barnet. Den tredje informanten nevnte ikke noe om dette, men det trenger ikke bety at hun ikke deler oppfatningen, jeg spurte ikke spesifikt om det under intervjuet. De to informantene som nevnte dette kom inn på dette uoppfordret mens vi snakker om deres egen taushetsplikt. Begge uttrykker forståelse for at barneverntjenesten har en utvidet taushetsplikt, men de oppfatter at det hadde vært nyttig med mer åpenhet, gjensidighet og tilbakemelding til tross for taushetsplikt. Informantene forteller om manglende tilbakemelding fra barneverntjenesten til tross for at foreldrene har gitt samtykke til at slik informasjon kan gis. De mine informanter sier om hvordan de oppfatter taushetsplikten som barnevernansatte er bundet av støtter seg til teorien jeg har med om taushetsplikt.

Jeg har blant annet vist til Eriksen og Germeten (2013) som skriver at barnevernets taushetsplikt kan være til hinder for samarbeid med barneverntjenesten. De skriver også at samarbeidspartnere til barneverntjenesten for eksempel har oppfattet det som problematisk at de gir informasjon til barneverntjenesten, men får lite tilbake. Jeg har også vist til forskning fra blant andre Backe- Hansen (2009) og Baklien (2009). Bakliens forskning viser blant annet at barneverntjenesten oppfattes som et lukket system, og at dette knytter seg til taushetsplikten. Min undersøkelse bekrefter også dette. De barnehageansatte oppfatter det som at barneverntjenesten krever informasjon uten å gi noe tilbake. Backe- Hansens forskning (2009) viser at det blant annet er et ønske om et mer åpent, tydelig og mer synlig barnevern. Barnehagene ønsker å bli møtt med respekt og som likeverdige samarbeidspartnere av barnevernet. Det kom også frem ønske om bedre tilbakemeldinger fra barneverntjenesten om hvordan saken står etter at en melding er sendt, eller bedre informasjon når barnehagen blir brukt som hjelpetiltak av barneverntjenesten.

I teorikapitlet viste jeg også til en rapport fra Barnevernpanelet (2011) der det blant annet kom frem at taushetspliktsreglene bør forenkles med tanke på at det i ulike lovverk må tydeliggjøres at taushetsplikten ikke skal være til hinder for å fremme arbeid for rask og effektiv hjelp til barns beste. Rapporten viser at dette spesielt berører det tverretatlige samarbeidet som kan styrkes ved at det gis mulighet til at taushetspliktbestemmelsene lempes

på. Denne oppfatningen deler også mine to informanter. Jeg viste også til Bratterud og Emilsen (2011) som skriver at barnehagestyreren må være oppmerksom på hvordan personalet forvalter sin egen taushetsplikt. De skriver at det ikke alltid er riktig for barnehageansatte å få vite alt om et barns hjemmesituasjon; hva man har behov for å vite, kan være noe helt annet enn hva som kunne vært kjekt å vite. En annen undersøkelse gjennomført av Bratterud og Emilsen (2013) om barnehagen som barneverntiltak viser at barnevernledere oppfatter at det er for høye forventninger fra barnehagen noe som kan gi samarbeidsutfordringer. Barnevernlederne oppfattet det slik at barnehagene kan ha forventninger om å holdes oppdatert på et slikt nivå som barnevernet ikke kan innfri, verken juridisk eller kapasitetsmessig. De sier at dilemmaer kan oppstå når barnehagen ønsker mer informasjon enn det som oppfattes som nødvendig, eller, som er utenfor grensen av det barnevernlederne oppfattet at de kan gi (2013). Slik jeg tolker det mine to informanter sier er begge opptatt av å begrunne hvorfor de ønsker mer informasjon fra barneverntjenesten. Disse begrunnelsene er blant annet det som for eksempel den ene av mine informanter sier om at kun noe informasjon fra barneverntjenesten hadde vært nyttig. Hun begrunner det videre med at det hadde vært nyttig for henne å vite om det hun gjør er verdifullt. Slik jeg tolker det kan det gjelde om for eksempel bekymringen hun har meldt har vært reel, har den gitt grunnlag for videre undersøkelse og eventuelt vedtak fra barneverntjenestens side. En av mine andre informanter derimot begrunner det med at barneverntjenesten kunne vært mer åpen for å gi tilbakemeldinger, for og i større grad sikre et felles samarbeid om barnet i større grad enn det hun oppfatter det som nå.

Undersøkelsen min viser også at samtykke fra foreldre bør kunne åpne opp for mer samarbeid. I teorien om barnehageansattes taushetsplikt, viser jeg til Bratterud og Emilsen (2013) som skriver at samtykke fra foreldre kan åpne opp for bedre samarbeid mellom etatene. I tillegg vil jeg trekke inn Bunkholdt og Kvaran (2015) som skriver at barneverntjenestens begrensede adgang til å gi opplysninger er begrunnet med vern om den enkelte. De peker på at taushetsplikten opphører når den/ dem det gjelder samtykker i at opplysninger gis, og det var også mine informanter opptatt av.

Undersøkelsen viser videre at informantene ønsker tilbakemeldinger fra barneverntjenesten. I teorikapittelet der jeg skriver om juridiske føringer for barneverntjenesten, skriver jeg om barneverntjenestens tilbakemeldingsplikt. Det kom i 2009 en endring i barnevernloven, som sier at barneverntjenesten skal gi tilbakemelding til melder (Barnevernloven, 1992, § 6-7). Endringen innebærer at barneverntjenesten har en plikt til å gi tilbakemelding til den som

sender inn bekymringsmelding, om at meldingen er mottatt og registrert (Barnevernloven, 1992, § 6-7). Bunkholdt og Kvaran (2015) vektlegger at ansatte i barnehager og skoler skal ha en særskilt tilbakemelding. Dette innebærer at de skal ha informasjon om hvordan saken er fulgt opp, om det eventuelt er igangsatt undersøkelsessak og når den er gjennomført. Bunkholdt og Kvaran (2015) skriver at disse bestemmelsen gir klare føringer, minsker usikkerheten og kan være en innfallsvinkel for et gjensidig samarbeid som gir brukerne et bedre tjenestetilbud. Derfor vil tilbakemelding være viktig for samarbeidspartnerne og kan påvirke utfallet av saker. Det er usikkert om mine informanter kjenner til denne tilbakemeldingsplikten. Det er mulig at en av informantene, Beate, har kjennskap til barneverntjenestens tilbakemeldingsplikt. Dette med bakgrunn i utsagnet hennes om at barneverntjenesten har forbedringspotensial i forhold til å holde og følge det de er pålagt. Informantene forteller om erfaringer de har fra en barneverntjeneste som ikke har gitt tilbakemeldinger om å ha mottatt saken. Dette kan tolkes til at barneverntjenesten ikke har fulgt denne lovbestemmelsen, eller at det kan være mange år siden disse episodene hendte og at denne bestemmelsen ikke hadde kommet på det tidspunktet.

Oppsummert knytter mine informanters oppfatninger seg til funn fra forskningen jeg har vist til. De ønsker tilbakemelding om det de har behov for å vite, for å kunne gi et best mulig tilbud til barna. Informantene ønsker også at skriftlig samtykke fra foreldre for at utveksling av informasjon skal være tilstrekkelig. Det de sier knytter seg til noe av det Bunkholdt og Kvaran (2015) skriver om, at barnevernet på vegne av samfunnet har stor makt, og derfor må lovregler og ansvarsgrenser være klare. Samtidig skriver de at juss og rettsikkerhet ikke må komme i konflikt med og erstatte barnevernets behov for barnevernfaglig tenkning og evnen til blant annet dialog og innlevelse. Dette knytter seg også til prinsippet om barnets beste. FNs barnekonvensjon artikkel 3 slår fast at prinsippet om barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i arbeid med barn. Eriksen og Germeten (2012) skriver at dette er gjeldende for også når barnehage og barneverntjeneste skal samarbeide. Eriksen og Germeten peker på at de som arbeider med barn på oppdrag fra det offentlige må arbeide på en slik måte at barnets beste er styrende, selv om dette kan komme i konflikt med foreldre eller andres interesser.

5.3 Viktige momenter for et godt samarbeid

Alle tre informantene svarer at de kjenner til barneverntjenesten sin rolle i samfunnet, samt hvilket ansvar og oppgaver barnehagen har. Alle informantene har også på ulike måter erfaring fra samarbeid med barneverntjenesten. Alle informantene samarbeider med andre

instanser, og trekker inn PPT som en hyppig samarbeidspartner. Alle oppfatter at samarbeidet med PPT skiller seg fra samarbeidet med barneverntjenesten. Samarbeidet med barneverntjenesten beskrives blant annet som et samarbeid med enveiskommunikasjon fra barnehagens side, ikke et samarbeid der begge gir og får. I tillegg blir det beskrevet som mangel på gjensidighet og likeverdighet i samarbeidet. En annen faktor som trekkes frem er at det kan oppfattes som enklere å melde til PPT om forhold som angår barnets utvikling og læring, enn å melde til barneverntjenesten om bekymring for barnets hjemmesituasjon.

Dette aspektet vil jeg knytte til teori om samarbeid. Eriksen og Germeten (2012) skrev om samarbeidsstigen, der det laveste trinnet kan forstås som et vedtak om at samarbeid skal finne sted, mens det allerede på neste trinn i samarbeidet må inn en nysgjerrighet fra partene om hva den andre kan bringe inn av kunnskaper, ferdigheter og forståelse. Hvis det derimot er slik at partene for eksempel føler mistenksomhet eller engstelse i samarbeidsrelasjonen blir de stående på det nederste trinnet. Med tanke på samarbeidsstigen, og det mine informanter sier, oppfatter de at samarbeidet med barneverntjenesten ikke er gjensidig og likeverdig, men at det blir en enveiskommunikasjon. I slike tilfeller er ikke partene kommet til neste nivå i samarbeidsstigen. Dette fordi de pedagogiske lederne ikke opplever at barneverntjenesten bidrar på en likeverdig og gjensidig måte for samarbeid. Dette står i motsetning til det Eriksen og Germeten (2012) skriver om at en av forutsetningene for ethvert møte mellom profesjonene er at partene møtes på likeverdige vilkår. Målsettingen med samarbeid skal være å heve kvaliteten på arbeidet, og føre til en synergieffekt som partene ikke hadde opplevd på egen hånd. Eriksen og Germeten (2012) skriver også at barnehage og barnevern er jevnbyrdige, men har ulike posisjoner i barns liv. Det at det ikke oppfattes som at det er gjensidighet og likeverdighet i samarbeidet vil være hemmende faktorer for samarbeidet. Dette sikrer ikke et tverrfaglig samarbeid som hever kvaliteten til barnets beste. Dette kan også knytte seg til forskningen til Baklien (2009). Hun skriver at alt samarbeid påvirkes av den virkelighetsforståelsen partene har, og at aktørers oppfatning av virkeligheten kan være viktigere enn hvordan virkeligheten faktisk er. Oppfatninger av de andre gir grunnleggende rammebetingelser for å få til endring, og for å bygge samarbeid. Min undersøkelse viser at informantene oppfatter barneverntjenesten som lukket og samarbeidet som enveiskommunikasjon. Dette kan hemme samarbeidet.

Det var kun en av informantene som hadde erfart at barneverntjenesten ønsker et godt samarbeid med barnehagene. Dette kom også frem i Bratterud og Emilsens forskning (2012). Hovedfunnene i prosjektet «barnehagen som barneverntiltak» var at alle barnevernlederne

bekreftet at barnehage kan være et godt tiltak. De har en positiv oppfatning av barnehagens rolle, oppgaver og mandat. I tillegg oppfattet de barnehagen til å være en viktig samarbeidspartner med barnevernet, fordi barnehagen kan gi verdifulle opplysninger om foreldrenes fungering på ulike områder.

Undersøkelsen viser også at informantene har ulike erfaringer med det å ta opp bekymringer om et barn med foreldrene. Undersøkelsen viser at det både kan være utfordrende i forhold til det daglige samarbeidet med foreldrene, og barnehagepersonalet kan føle seg usikker på utfallet av det å inngi en bekymringsmelding. Dette kan føre til at barnehagepersonalet vegrer seg for å ta kontakt med barneverntjenesten ved behov. En av mine informanter sier at hun ikke har opplevd samarbeidet med foreldre som utfordrende. Det at to av mine informanter oppfatter at samarbeidet med foreldre kan være utfordrende, i forhold til det å ta opp bekymringer for barn, knytter seg til forskning av Bratterud og Emilsen (2012). Der kom det blant annet frem at noe av det barnehageansatte føler seg mest usikre på i denne sammenhengen er forholdet til foreldrene, og samtale med foreldrene i forbindelse med bekymring for barn.

Mine informanter sa ikke noe eksplisitt om egen barnehages ansvar og oppgaver i samarbeidsprosessen. Det som ble sagt var at de må ta kontakt ved behov og være åpen for samarbeid hvis barneverntjenesten ønsker å komme til barnehagen. I forskningen jeg har vist til har det blitt gjort funn som omhandler hva barneverntjenesten oppfatter at barnehageansatte kan gjøre for å sikre et godt samarbeid. Baklien (2009) kom frem til at barnehageansatte mangler kunnskap om bredden av tiltak barneverntjenesten rår over, samt at de har urealistiske forventninger til hva barneverntjenesten kan utrette. Det kom også frem at de oppfatter det som at barnehageansatte venter for lenge med å melde bekymring. Det samme viste Bratterud og Emilsens prosjekt «Barnehagen som barneverntiltak» (2012). De skriver at «tålelerskelen» er svært høy i noen barnehager. De skriver at barnevernlederne oppfatter det som at barnehageansatte kan være negative til barneverntjenesten, de sender ikke bekymringsmelding før det har gått lang tid og de oppfatter det som et økt behov for å reflektere over innholdet i begrepet forebyggende arbeid. I Backe- Hansens (2009) forskning kom det frem at barnehageansatte ønsket mer kompetanse i å se etter tegn på omsorgssvikt, økt kompetanse i å snakke med foreldre og barn om bekymringer. Min undersøkelse viser ikke direkte at de barnehageansatte oppfatter at de mangler eller ønsker kompetanse innenfor noen relevante områder. Undersøkelsen min viser heller at de ser barneverntjenesten som et supplerende kunnskapsområde, og at anonyme drøftinger og møter med barneverntjenesten

gir nyttig informasjon. Da kan de få råd og veiledning fra barneverntjenesten i saker de er usikre på.

Min undersøkelse viste at alle informantene oppfatter at hvis barneverntjenesten legger til rette for faste møter med barnehagene, så vil dette kunne fremme samarbeidet. Alle tre nevner også muligheten for å drøfte bekymringer anonymt med barneverntjenesten. De sier at det å drøfte saker anonymt er noe de har opplevd å ha nytte av vedrørende barn som har vekket bekymring, og det kommer frem at det da ofte ender med at de melder saken til barneverntjenesten. Det mine informanter sier om faste møter og mulighet for å drøfte bekymringer anonymt knytter seg til forskningen til Backe- Hansen (2009). Der kom det frem at barnehagestyrere ønsker bedre muligheter for å drøfte saker anonymt med barneverntjenesten, og de ønsket også flere møteplasser. Det ble nevnt for eksempel tverrfaglige møter der både barnehagen og barnevernet er tilstede, og å ha en fast kontaktperson i barneverntjenesten. Bratterud og Emilsen (2012) skriver at tiltak i kommunen skal sikre et tverrfaglig samarbeid mellom barnehage, helsestasjon og barneverntjeneste. Dette for å kunne gi et bedre totalbilde på barnets situasjon. Undersøkelsen viste at fagteam i barnehagen med felles, faste møter med helsestasjon og barneverntjenesten kan være nyttig. De skriver at hvis det er et etablert samarbeid er det lettere å ta kontakt utenom avtalte møter. Betydningen av dette støttes også av Rammeplanens føringer for samarbeid mellom barnehage og barneverntjeneste (Kunnskapsdepartementet, 2013). Der kom det frem at det bør etableres et generelt og systematisk samarbeid mellom barnehage og barneverntjeneste. Den enkelte kommune må finne løsninger på hvordan barnehage og barneverntjeneste skal samarbeide. Det som er vektlagt her knytter seg til teori om systemrettet arbeid (jf. Fandrem og Roland, 2013). De vektlegger det å ha gode strukturer for samarbeid, og skriver at dette kan dreie seg om å ha gode rutiner for samarbeid og gjennom dette å utvikle en felles forståelse av hva utfordringen dreier seg om. I tillegg vektlegger de at systemrettet arbeid der man får til gode strukturer for samarbeid kan føre til at man ikke bare samarbeider om en enkeltsak, men også etablerer strukturer som i neste omgang kan virke forebyggende.

5.4 Oppsummering og konklusjon

I dette kapittelet vil jeg oppsummere undersøkelsen, og komme med konklusjon. Jeg har gjennom å intervju tre pedagogiske ledere avdekket ulike sider om samarbeidet med barneverntjenesten. Oppsummeringen vil gi et svar på min problemstilling som er: «Hvilke oppfatninger har pedagogiske ledere i barnehage om samarbeid med barneverntjenesten?»

Mine informanter, som er pedagogiske ledere i barnehage, oppfatter samarbeidet med barneverntjenesten på ulike måter. Dette var ikke overraskende da det er tre ulike ansatte sine oppfatninger som kommer frem. Oppfatningene er blant annet preget av ulike erfaringsbakgrunn og ulike oppfatninger rundt temaet samarbeid mellom barnehage og barneverntjeneste.

Mine informanter oppfatter at barnehagen er viktig både for barn og foreldre. De trekker alle frem læring som viktig for barnehagens rolle i samfunnet, og læringen knyttes til språk og sosial kompetanse. I tillegg vektlegges omsorg, oppdragelse og lek som viktig for barnehagens samfunnsmandat. Dette er i tråd med barnehagelovens formålsparagraf og Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (Kunnskapsdepartementet, 2013). Alle informantene oppfatter at de har en meldeplikt til barneverntjenesten. En av informantene begrunner meldeplikten med det samme som Rammeplanens ordlyd om at barneverntjenesten er avhengig av opplysninger fra barnehager for å kunne gjennomføre sitt mandat. Det at alle tre informantene er opptatt av sin rolle i forhold til barneverntjenesten, knytter seg til det jeg i teorikapittelet viste til fra barnehageloven der barnehagers opplysningsplikt ved eget initiativ, også kalt meldeplikt, er regulert (jf. Lov om barnehager § 22).

Alle informantene har erfaring fra å melde bekymring vedrørende barn til barneverntjenesten, en av informantene har erfaring fra å melde alene, og sammen med styrer. De to andre informantene har kun erfaring fra å melde sammen med styrer.

Det mine informanter sier om hva som har gjort, og hva som kan gjøre dem bekymret med tanke på barns omsorgssituasjon, viser at barnehagepersonalet reflekterer rundt ulike tegn på omsorgssvikt.

Alle tre informantene oppfatter det slik at den taushetsplikten de er bundet av må vike hvis det oppstår bekymring for barn.

Undersøkelsen min viser at samarbeidet med foreldrene til barn i barnehagen, kan være et hinder for et godt samarbeid med barneverntjenesten. Barnehagepersonalet kan vegre seg for å kontakte barneverntjenesten ved bekymring, da de er redd for å ødelegge det gode samarbeidet barnehagen har etablert med de samme foreldrene. Det var et overraskende funn for meg at den ene av mine informanter sier at hun ikke har opplevd noe ubehagelig rundt det å ta opp bekymringer for barn med foreldrene. Dette fordi det i stor grad skiller seg fra teori og forskning jeg har vist til.

Alle de tre informantene oppfatter at de må ta kontakt med barneverntjenesten ved behov. Ingen av informantene sa noe eksplisitt om egen barnehages ansvar og oppgaver i samarbeidsprosessen

Oppsummert ønsker, to av de jeg har intervjuet i min undersøkelse, en mindre «lukket» barneverntjeneste, med mer gjensidighet og åpenhet i samarbeidet. Den oppfatningen de har om barneverntjenestens taushetsplikt er at den er til ulempe for barnet og til hinder for et godt samarbeid til barnets beste. Dette innebærer at de ønsker tilbakemelding fra barneverntjenesten om at saken er mottatt. Min undersøkelse viser helt konkret at samarbeidet med andre instanser oppfattes til å fungere bedre enn samarbeidet med barneverntjenesten. Alle tre informantene trekker spesielt frem samarbeid med PPT der de sier at PPT er ute i barnehagene, de er tilgjengelige, synlige, gir gode råd og konkrete tips til eventuelle tiltak. I tillegg oppfattes det som at det er et etablert og godt fungerende samarbeid med PPT med blant annet felles møter for å drøfte eventuelle nye bekymringer og allerede etablerte saker. En annen hemmende faktor for samarbeidet kan være at det oppfattes som enklere å melde til PPT om bekymringer for et barns utvikling og læring, enn å melde til barneverntjenesten om bekymringer som oppfattes å handle om et barns hjemmesituasjon. Informantene oppfattet ikke samarbeidet med barneverntjenesten som gjensidig og likeverdig. Dette vil jeg konkludere med som den viktigste hemmende faktoren i samarbeidet. Det vil kunne hindre tverrfaglig samarbeid som hever kvaliteten til barnets beste.

Referanser

Backe- Hansen, E. (2009) *Å sende en bekymringsmelding- eller la det være?* Hentet 03.mai 2015 fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/rapport-a-sende-en-bekymringsrapport---e/id578891/>

Baklien, B. (2009) *Skole, barnehage og barneverntjeneste. Bilder av «de andre» hindrer samarbeid.* Hentet 25.mai 2015 fra http://hera.helsebiblioteket.no/hera/bitstream/10143/98494/1/Baklien_091009_skolebarnehage.pdf

Barnehageloven. (2005) *Lov om barnehager.* § 1, § 18, § 20, § 22. Hentet 15.mai 2015 fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>

Barne-, Likestillings, og inkluderingsdepartementet. (2009). *Veileder: Til barnets beste-samarbeid mellom barnehagen og barneverntjenesten.* Hentet 03.september 2015 fra <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kd/vedlegg/barnehager/veileder/veileder-til-barnets-beste-2009.pdf>

Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2011). *Barnevernpanelets rapport.* Hentet 25.mai 2015 fra https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/BLD/Barnevern/2011/barnevernpanelets_rapport.pdf

Barne-, Likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2014). *En god barndom varer livet ut. Tiltaksplan for å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom (2014-2017).* Hentet 05.desember 2015 fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/Tiltaksplan-for-a-bekjempe-vold-og-seksuelle-overgrep-mot-barn-og-ungdom-2014-2017/id2344450/>

Barne- og familiedepartementet. (2003). *FNs konvensjon om barnets rettigheter.* Artikkel: 3. Hentet 01.november 2015 fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/crc/id88412/>

Barnevernloven. *Lov om barneverntjenester.* § 1-1, § 2-1, § 2-2, § 2-3, § 6-4, § 6-7. Hentet 15.mai 2015 fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100>

Befring E. og Tangen R. (2012) *Spesialpedagogikk.* Oslo: Cappelen Damm AS.

- Bratterud Å. & Emilsen, K. (2011) *Små barns rett til beskyttelse*. Hentet 06.september 2015 fra <http://samforsk.no/SiteAssets/Sider/publikasjoner/Hele%20rapporten%20Små%20barns%20rett%20til%20beskyttelse.pdf>
- Bratterud Å. & Emilsen, K. (Red). (2013) *Barnehagen som barneverntiltak*. Hentet 06.september 2015 fra <http://www.ntnu.no/documents/10293/5ac928e2-8432-48cb-9010-e36184e9650c>
- Bratterud Å. & Emilsen K. (2013) *Dørstokkmila- Barnehagens vei fra magesfølelse til handling*. Bergen: Fagbokforlaget
- Brekke, M. og Tiller, T. (2013) *Læreren som forsker- Innføring i forskningsarbeid i skolen*. S. 13-23). Oslo: Universitetsforlaget
- Bunkholdt, V. og Kvaran, I. (2015) *Kunnskap og kompetanse i barnevernsarbeid*. Oslo: Gyldendal Norsk forlag AS.
- Clausen, S. E. & Kristofersen, L. B. (2008) *Barnevernsklinter i Norge 1990- 2005- En longitudinell studie*. Hentet 28.november 2015 fra <http://www.hioa.no/About-HiOA/Centre-for-Welfare-and-Labour-Research/NOVA/Publikasjoner/Rapporter/2008/Barnevernsklinter-i-Norge-1990-2005>
- Claussen, C. J.. (2014). *Opplysningsplikten til barnevernstjenesten*. (2014). I B. I. B. Hvidsten (Red.), *Spesialpedagogikk i barnehagen*. (S. 63- 77). Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke AS.
- Drugli, M. (2008) *Barn som vekker bekymring*. Otta: Cappelen Damm AS
- Eriksen E. og Germeten S. (2012) *Barnevern i barnehage og skole- møte mellom barn, foreldre og profesjoner*, Oslo: Cappelen Damm AS.
- Fandrem H. og Roland P. (2013) *De utfordrende barna – handlingskompetent tidlig innsats og systemperspektivet*. I Fandrem, H. og Fuglestad O. L. (Red). *Barn i utfordringer*. (S.19-29). Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke AS.
- Forvaltningsloven. *Lov om behandlingsmåten i forvaltningsorganer*. §§ 13 til 13 e. Hentet 20. november 2015 fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1967-02-10/>

- Germeten, S. og Bakke, J. (2013). *Observasjon: å innta klasserommet med egne sanser*. I Brekke, M. og Tiller, T. (2013) *Læreren som forsker- Innføring i forskningsarbeid i skolen*. S. 109-123. Oslo: Universitetsforlaget.
- Groven, B. (2013) *Spesialpedagogen i endringstider*. Oslo: Universitetsforlaget AS
- Hausstätter, R. S. (2014). *Tidlig innsats som systemisk strategi i barnehagen*. I B. Hvidsten (Red.), *Spesialpedagogikk i barnehagen*. (S. 41- 51). Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke AS.
- Hvidsten, B. I. B. (2014). *Spesialpedagogikk i barnehagen*. (S. 17-26). Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke AS.
- Johannesen, A. (2009) *Introduksjon til SPSS: Versjon 17*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Johannesen, C. U. og Mikkelsen E. (2015) *Relasjonsbygging i barnehagen- Utvikling av samhandlingskompetanse mellom barnehage, barnevern og foreldre*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Klefbeck, J. & Ogden, T. (2001). *Nettverk og økologi – Problemløsende arbeid med barn og unge*. Otta: Universitetsforlaget.
- Kunnskapsdepartementet. (2011). Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver (Rev. utg.). Hentet 19.mai 2015 fra <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/kd/reg/2006/0001/ddd/pdfv/282023-rammeplanen.pdf>
- Kvello. Ø. (2010) *Barn i risiko- Skadelige omsorgssituasjoner*, Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Lauvås K. og Lauvås P. (2014) *Tverrfaglig samarbeid – perspektiv og strategi*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Meld. St. 16. (2007). *Og ingen stod igjen- Tidlig innsats for livslang læring*. Oslo: Kunnskapsdepartementet. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/fakta-stmeld-nr-16-2006-2007/id499179/>
- Meld. St. 41. (2008-2009). *Kvalitet i barnehagen*. Oslo: Kunnskapsdepartementet. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-41-2008-2009-/id563868/?ch=1&q>

Meld. St. 18. (2009). *Rett til læring*. Oslo: Kunnskapsdepartementet. Hentet fra

https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2009-18/id570566/?q=rett%20til%20l%C3%A6ring&ch=2#match_0

Meld. St. 1. (2012). *Til barnas beste- Ny lovgivning for barnehagene*. Oslo:

Kunnskapsdepartementet. Hentet fra https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2012-1/id669113/?q=til%20barnas%20beste&ch=2#match_0

Nordhaug, I. (2014). *Barn som lever med omsorgssvikt, vold eller seksuelle overgrep*. I B. I. B. Hvidsten (Red.), *Spesialpedagogikk i barnehagen*. (S. 79- 92). Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke AS.

NOU (2000:12). *Barnevernet i Norge- Tilstandsvurderinger, nye perspektiver og forslag til reformer*. Oslo: Barne- og familiedepartementet. Hentet fra

<https://www.regjeringen.no/contentassets/051e391fbb3d4ef2be97a4478dd62e86/no/pdfa/nou200020000012000dddpdfa.pdf>

NOU (2009:08). *Kompetanseutvikling i barnevernet. Kvalifisering til arbeid i barnevernet gjennom praksisnær og forskningsbasert utdanning*. Oslo: Barne- Likestillings- og

Inkluderingsdepartementet. Hentet fra https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2009-18/id570566/?q=NOU%202009:18&ch=5#match_0

NOU (2009:18). *Rett til læring*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2009-18/id570566/?ch=1&q=>

Postholm, M. B. (2011) *Kvalitativ metode- en innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kausstudier*. Oslo: Universitetsforlaget AS.

Regjeringen. (2015). *Ann- Kristin Olsen leder utval som skal undersøke barnevoldssaker*.

Hentet 06.desember 2015 fra <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/ann-kristin-olsen-leder-utvalg-som-skal-undersoke-barnevoldssaker/id2461277/> (13.11.2015).

Repstad, P. (2009) *Mellom nærhet og distanse- Kvalitative metoder i samfunnsfag*. Oslo: Universitetsforlaget.

Ringdal, K. (2013) *Enhet og mangfold: samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.

Sollid, H. (2013) *Intervju som forskningsmetode i klasseromsforskning* I Brekke, M. og Tiller, T. (2013) *Læreren som forsker- Innføring i forskningsarbeid i skolen*. S. 124- 137. Oslo: Universitetsforlaget.

Vedlegg 1: Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjekt og samtykkeerklæring

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjekt om

«Samarbeid mellom barnehage og barneverntjeneste»

Bakgrunn og formål

Jeg skal foreta en undersøkelse som del av mitt masterstudium i “Spesialpedagogikk og tilpasset opplæring” ved UiT, Norges arktiske universitet. Formålet med studien er å finne ut hvilke momenter pedagogiske ledere anser som betydningsfulle i samarbeidet med den kommunale barneverntjenesten. Målet er å kunne finne ut hvilke momenter som kan hemme og fremme samarbeid mellom barneverntjeneste og barnehage, sett fra barnehagens side. Derfor ønsker jeg å intervju pedagogiske ledere i vanlige barnehager om deres kunnskaper og synspunkter på samarbeidet med barneverntjenesten.

Problemstillingen jeg har formulert er: «Hvilke oppfatninger har pedagogiske ledere om samarbeid med barneverntjenesten?»

I tillegg har jeg fem forskerspørsmål som er:

1. Hva oppfatter pedagogiske ledere som viktige momenter i en samarbeidsprosess med barneverntjenesten?
2. Hvilke oppfatninger har de pedagogiske lederne vedrørende begrepene meldeplikt, taushetsplikt og opplysningsplikt?
3. Hvilke momenter kan hemme og fremme en samarbeidsprosess?
4. Hvordan oppfatter de pedagogiske lederne sin rolle i denne samarbeidsprosessen?
5. Hvordan oppfatter de pedagogiske lederne barneverntjenesten sin rolle i denne samarbeidsprosessen?

Hva innebærer deltakelse i studien?

Jeg ønsker å gjennomføre ett intervju med varighet ca ¾ time med bruk av lydopptaker og notater. Spørsmålene vil omhandle hvordan du oppfatter egen rolle som pedagogisk leder i barnehage, hvordan barnehagen jobber med barn som vekker bekymring, om barneverntjenestens rolle, samt hvordan du som pedagogisk leder ønsker samarbeidet mellom barnehage og barneverntjeneste. De jeg skal intervjuer trenger ikke selv å ha erfart å samarbeide med barneverntjenesten.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Det er kun jeg som student og veileder som vil ha tilgang til lydopptakene og notatene. Lydopptakene vil bli lagret på pc med passord og brukernavn. Notatene vil bli ført inn og lagres på pc med passord og brukernavn. Deltakerne vil bli anonymisert med fiktivt navn i teksten i min masteroppgave. Kjønn, yrke og utdanning blir ikke anonymisert.

Prosjektet skal etter planen avsluttes i desember 2015. Da slettes lydopptakene og notatene.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli anonymisert.

Dersom du har spørsmål til studien ta kontakt med Elisabeth Iversen, telefonnummer: 90172074. eller til min veileder professor Sidsel Germeten, telefonnummer: 90158055.

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning; Norsk Samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS.

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta

.....

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 2: Godkjenning NSD

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Sidsel Germeten
Institutt for lærerutdanning og pedagogikk UiT Norges arktiske universitet

9006 TROMSØ

W: +47 20 16 90 14   S: +47 90 778 77 1 28 45   D: +47 90 778 77 1 28 45   E: sidsel.germeten@uit.no

Postboks 1047 Sentraltorshavn
N-2007 Bergen
Bergen
Tlf: +47 55 58 21 12
E: nsd@nsd.uib.no
nsd@nsd.uib.no
Org nr: 945 121 854

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 13.05.2014. Meldingen gjelder prosjektet:

38769	Samarbeid mellom barnebu og barneverntjeneste
Behandlingsansvarlig	UiT Norges arktiske universitet, ved institusjonens øverste leder
Daglig ansvarlig	Sidsel Germeten
Student	Elisabeth Iversen

Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysningsloven § 31. Behandlingen tilfredsstiller kravene i personopplysningsloven.

Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondans med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjekter i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt/>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 15.12.2014, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Katrine Utaaker Segadal

Anne-Mette Somby

Kontaktperson: Anne-Mette Somby tlf: 55 58 24 10

Vedlegg: Prosjektvurdering

Kopi: Elisabeth Iversen elisabeth-iversen@hotmail.com

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

Ansvarlig person / Signer Office

NSD: NSD - Universitetet i Oslo, Postboks 1051 Blindern, 0-10-041-14, +47 22 95 52 11, nsd@nsd.uib.no
NSD/AMM: NSD - Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 2007, Trondheim, Tlf: +47 73 59 09 02, kjpm@nsd.ntnu.no
NSD/SD: NSD - Universitetet i Tromsø, 9012, Tromsø, tlf: +47 90 77 81 11, nsd@nsd.uit.no

Personvernombudet for forskning

Prosjektvurdering - Kommentar

Prosjektnr: 38769

Utvalget informeres skriftlig om prosjektet og samtykker til deltakelse. Informasjonsskrivet er godt utformet.

Personvernombudet minner om at de ansattes taushetsplikt gjelder og at det ikke må framkomme opplysninger som identifiserer 3. personer (barn i barnehage og deres foreldre) direkte eller indirekte under intervjuene.

Personvernombudet legger til grunn at forsker etterfølger UiT Norges arktiske universitet sine interne rutiner for datasikkerhet. Dersom personopplysninger skal lagres på mobile enheter, bør opplysningene krypteres tilstrekkelig.

Forventet prosjektslutt er 15.12.2014. Ifølge prosjektmeldingen skal innsamlede opplysninger da anonymiseres. Anonymisering innebærer å bearbeide datamaterialet slik at ingen enkeltpersoner kan gjenkjennes. Det gjøres ved å slette direkte personopplysninger (som navn/koblingsnøkkel), slette/omskrive indirekte personopplysninger (identifiserende sammenstilling av bakgrunnsopplysninger som f.eks. bosted/arbeidssted, alder og kjønn) og slette lydopptak.

Vedlegg 3: Intervjuguide

Intervjuguide

Innledende spørsmål:

- Hvor lenge har du jobbet som pedagogisk leder?
- Hvilken utdanning har du?
- Hvor mange barn har du på avdelingen?

Spørsmål knyttet til tema barnehage:

- Hvordan oppfatter du barnehagens rolle i samfunnet? (for barna og foreldrene)
- Er det noen områder du spesielt vil vektlegge som spesielt viktige?

Spørsmål knyttet til tema samarbeid barnehage og barneverntjeneste :

- Kjenner du til barneverntjenestens rolle og oppgave i samfunnet?
- Hvordan oppfatter du din rolle i forhold til barneverntjenesten?
- I hvilke situasjoner kan det tenkes at du bør involvere barneverntjenesten i forbindelse med bekymringer for barn?
- Hvordan oppfatter du taushetsplikten du er pålagt?
- Hvordan oppfatter du opplysningsplikten du er pålagt?
- Har du eksempel på barn som har vekket bekymring og hvordan du eventuelt handlet da.
- Hvis ikke, hvordan kan du tenke deg å handle i en slik situasjon?
- Hvordan opplever du foreldresamarbeid i forhold til det å ta opp bekymringer?
- Samarbeider du med andre instanser, for eksempel PP- tjenesten?
- Hvis ja, hvordan oppfatter du dette samarbeidet?
- Skiller samarbeidet med barneverntjenesten seg fra samarbeidet med andre instanser?
- Hvis ja, på hvilke måter?

Avsluttende spørsmål:

- Hva oppfatter du at du kan gjøre for å sikre et godt samarbeid med barneverntjenesten?
- Kan du se for deg noe barneverntjenesten kan gjøre for å få til et godt samarbeid?